

European Union

Norwegian Ministry
of Foreign Affairs

Ministry of Foreign Affairs of the
Netherlands

Irish Aid

Rialtas na hÉireann
Government of Ireland

This project is co-funded by the European Union, Norwegian MFA, The Netherlands MFA, and Irish Aid /

Bu proje Avrupa Birliği, Norveç Dışışleri Bakanlığı, Hollanda Dışışleri Bakanlığı ve İrlanda Yardım tarafından ortaklaşa finanse edilmektedir

Public Engagement in Conflict Resolution Processes Çatışma çözümü süreçlerinde toplumsal katılım

Comparative Study Visit Report Karşılaştırmalı Çalışma Ziyareti Raporu

Oslo, 24-27 May/Mayıs 2018

DPI

Democratic
Progress
Institute

European Union

Norwegian Ministry
of Foreign Affairs

Ministry of Foreign Affairs of the
Netherlands

Irish Aid
Rialtas na hÉireann
Government of Ireland

This project is co-funded by the European Union, Norwegian MFA, The Netherlands MFA, and Irish Aid /

Bu proje Avrupa Birliği, Norveç Dışışleri Bakanlığı, Hollanda Dışışleri Bakanlığı ve İrlanda Yardım tarafından ortaklaşa finanse edilmektedir

Public Engagement in Conflict Resolution Processes Çatışma çözümü süreçlerinde toplumsal katılım

Comparative Study Visit Report Karşılaştırmalı Çalışma Ziyareti Raporu

Oslo, 24-27 May/Mayıs 2018

Democratic
Progress
Institute

Published by / Yayınlayan
Democratic Progress Institute – Demokratik Gelişim Enstitüsü
11 Guilford Street
London WC1N 1DH

www.democraticprogress.org
info@democraticprogress.org
+ 44 (0) 20 7405 3835

First published / İlk Baskı, 2018

ISBN – 978-1-911205-27-2

© DPI – Democratic Progress Institute / Demokratik Gelişim Enstitüsü

DPI – Democratic Progress Institute is a charity registered in England and Wales. Registered Charity No. 1037236. Registered Company No. 2922108

DPI – Demokratik Gelişim Enstitüsü İngiltere ve Galler’de kayıtlı bir vakıftır. Vakıf kayıt No. 1037236. Kayıtlı Şirket No. 2922108

This publication is copyright, but may be reproduced by any method without fee or prior permission for teaching purposes, but not for resale. For copying in any other circumstances, prior written permission must be obtained from the publisher, and a fee may be payable.

Bu yayının telif hakları saklıdır, eğitim amacıyla telif ödenmeksizin yada önceden izin alınmaksızın çoğaltılabilir ancak yeniden satılamaz. Bu durumun dışındaki her tür kopyalama için yayıncıdan yazılı izin alınması gerekmektedir. Bu durumda yayıncılara bir ücret ödenmesi gerekebilir.

Contents

List of abbreviations.....	6
Foreword.....	7
Background Paper.....	11
Welcome and Opening Remarks	54
Session 1	61
Challenges and Opportunities for Public Engagement in Peace-making in the Philippines: The Role of the International Contact Group	
David Gorman, Centre for Humanitarian Dialogue.....	61
Public Engagement during the Philippines Peace Process	
Teresita Quintos Deles, Former Presidential Adviser on the Philippines Peace Process	69
Questions and Answers	77
Session 2	84
The Role of Norway in Fostering Public Engagement During the Colombian Peace Process	
Dag Nylander, Former Norwegian Special Envoy to the Peace Process in Colombia; & Idun Tvedt, Former Member of the Norwegian Facilitation Team in Colombia	84
Session 3	91
Public Engagement in the South African Process	
Roelf Meyer, Former Chief Negotiator for the Government on the South African Peace Process	91
Questions and Answers	99
List of Participants and Speakers.....	108

List of abbreviations

AKP	Justice and Development Party (Turkey)
ANC	African National Congress
BBL	Bangsamoro Basic Law
CHD	Centre for Humanitarian Dialogue
CHP	Republican People's Party (Turkey)
CPC	Civilian Protection Component
CPP	Communist Party of the Philippines
CR	Conciliation Resources
DDR	Disarmament, Demobilisation, and Reintegration
DPI	Democratic Progress Institute
EU	European Union
FARC	Revolutionary Armed Forces of Colombia
GPH	Government of the Philippines
HDP	Peoples' Democratic Party (Turkey)
ICC	International Criminal Court
ICG	International Contact Group
INGO	International non-governmental organisation
ISIS	Islamic State of Iraq and Syria
MOA-AD	Memorandum of Agreement on Ancestral Domain
MILF	Moro Islamic Liberation Front
MNLF	Moro National Liberation Front
MSPA	Multi-sectoral peace advocate(s)
NATO	North Atlantic Treaty Organisation
NGO	Non-governmental organisation
NPA	New People's Army (Philippines)/ National Peace Accord (South Africa)
NUC	National Unification Commission
OIC	Organisation of Islamic Cooperation
PAC	Pan Africanist Congress
PKK	Kurdistan Workers' Party
SA	South Africa
UNSC	United Nations Security Council
WPC	Wise People's Committee

Foreword

This report provides a full account of discussions which took place from 24-27 May 2018 in Oslo during a DPI comparative study visit discussing the topic of ‘Public Engagement in Conflict Resolution Processes’. Along with the transcript of the meeting, this report also includes a background paper introducing some examples of such engagement from the country case studies discussed at the meeting.

The planned event provided a platform for members of Turkey’s Wise People’s Committee (WPC) – set up by then Prime Minister Erdoğan in 2013 and tasked with raising public awareness and understanding of the resolution process – to explore different models for engaging with the public to engender support for resolution processes, including in the course of challenging times. Participants included intellectuals and public figures from a range of political, professional backgrounds and hailing from, or with knowledge of or connections to, different regions of Turkey. A full list of participants is provided in Annex I.

The visit, which took place over three days in Oslo, was kindly hosted by the Norwegian Ministry of Foreign Affairs. Following a welcome reception for participants, speakers and diplomatic guests on the first evening, a full day of discussions were structured around a comparative study of international experiences of public engagement in peace and resolution processes in the Philippines, Colombia, and South Africa. The following day participants had the opportunity to discuss and analyse some of their own lessons learnt from their experiences as members of the WPC.

The overall goal of the CSV was to bring together a small group of participants together with international experts on conflict resolution to identify ways to keep dialogue alive and to support the development of a public atmosphere in Turkey that is receptive to technical and political solutions for resolving the ongoing conflict. Drawing on international comparative experience participants were able to explore potential tools and strategies for effectively communicating with different constituencies of the general public to enhance understanding and encourage support for conflict resolution and peacemaking processes.

During the course of the CSV, international experts shared their knowledge and first-hand experiences of mechanisms and approaches that have been used to raise awareness, educate, encourage interest and a more positive approach, and support active engagement in conflict resolution and transition processes among the general public. Participants benefitted from the perspectives of Teresita Quintos Deles as both a former Presidential Advisor on the Philippines Peace Process and active peace campaigner who has been at the forefront of civil society efforts to build peace in the Philippines since the 1980s. Her presentation provided many practical examples of ways to help create a broad constituency for peace among the general public, including through civil society led people's peace campaigns. Ms. Deles was joined by David Gorman from the Centre for Humanitarian Dialogue, which was a member of the International Contact Group in the Philippines, who provided an overview of public engagement during the Philippines peace process from a third party and international perspective.

In a joint session on Colombia, Dag Nylander, former Norwegian special envoy to Colombia during the peace talks and Idun Tvedt

who served in the Norwegian government facilitation team during the process provided an overview of the conflict and of Norway's role as a third party. They also proffered examples of official mechanisms for enabling civil society's contribution to the peace process, as well as of grass roots action for peace, with particular reference to the women's movement. In sharing his experiences as former Chief Negotiator for the South African Government, Roelf Meyer explained the South African experience and particularly highlighted the positive role of civil society in initiating the National Peace Accord and moving South Africa's process forward. He also reflected on lessons from the past in relation to the current situation in South Africa and challenges still to be addressed.

In addition to reflecting on the international experiences shared by experts, participants also had the opportunity to reflect on Turkey's 2013-15 resolution process and specifically on their own work as members of the WPC, with a view to drawing out positive and negative lessons and identifying what worked and what could be improved upon. Overall, this meeting proved to be very useful for participants and laid important ground work for future meetings discussing the WPC experience in particular.

This CSV was one in a series of activities planned in the context of the project: 'Supporting Inclusive Dialogue at a Challenging Time in Turkey', carried out with the support of the EU, the Irish, Netherlands and Norwegian governments. DPI would like to extend its thanks to all our funders for making this event possible, and to the Norwegian Ministry of Foreign Affairs in particular for hosting the meeting.

We would also like to extend a sincere thank you to all speakers for taking the time to share their expertise with our participants and to moderator Andy Carl for guiding discussions. Thanks also go to all participants for their open, frank and constructive contributions to the meeting, to the DPI team in London and Turkey who delivered this activity, and to DPI intern Andy Hancock for his assistance in preparing this report.

Sincerely,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Kerim Yildiz', written in a cursive style.

Kerim Yildiz

Chief Executive Officer

Democratic Progress Institute

Background Paper

I. INTRODUCTION

“Public engagement is a process that brings people together to address issues of common importance, to solve shared problems, and to bring about positive social change. Effective public engagement invites average citizens to get involved in deliberation, dialogue and action on public issues that they care about. And, it helps leaders and decision makers better understand the perspectives, opinions, and concerns of citizens and stakeholders.”¹

Evidence from conflict situations around the world suggests that public engagement is fundamental to the success of any peace process. Without a true sense of societal ownership of a process, acceptance and therefore sustainability of an agreement brokered by conflict parties becomes less likely. A sense of ownership only comes when people are aware of, understand and genuinely feel they have stake in a process.

This paper provides an introduction to some of the mechanisms and approaches that have been used to raise awareness, educate, encourage interest and a more positive approach, and support active engagement in conflict resolution and peace processes among the general public. Drawing on examples from the Philippines, Colombia and South Africa, it illustrates the broad range of options for such public engagement in terms of who instigates the initiative and why, the range of actors involved, target audience, specific aims and the types of activities involved.

1 <http://www.intellitics.com/blog/2012/09/28/what-is-public-engagement/>

It also provides some illustration of how the public have engaged in resolution and peace processes through informal or formal channels – whether in response to public engagement initiatives instigated by others or spontaneously as members of conflict-affected populations that have taken matters into their own hands in mobilising for peace, resolving disputes at local level or seeking redress for violations suffered as a result of conflict. The paper therefore looks at public engagement from two perspectives: first in terms of *how to engage with the public* to encourage their acceptance, support for or involvement in resolution and peace processes; and second in terms of *how the public engages* with such processes.

In terms of who instigates public engagement initiatives and the actors involved, they can be government or opposition-led, come from civil society (from community or religious leaders, heads of NGOs or academics, for example) and/or may involve international actors. For example, the International Contact Group (ICG) in the Philippines whose aims included increased social awareness and political and community support for the Mindanao peace process comprised a mixture of foreign governments and international NGOs. Working with Mindanao-based partners, the group played an important role in cross-community dialogue amongst local civil society organisations.

Initiatives can take place at different levels - from national media awareness campaigns, like the Colombian government's *Respira Paz* (Breathe Peace) campaign designed to bolster public support for the peace process, to the establishment of 'Zones of Peace' facilitated at community level by grass roots peace activists in the Colombia and Philippines. In the latter case local conflict resolution efforts were supplemented by advocacy and action that helped create a link to national peace efforts, so contributing to a sense of ownership of the national peace process.

In terms of the target audience for public engagement initiatives, populations are, of course, not homogenous and modes of engagement need to take account of geographical as well as political, social, economic, religious and other cleavages within society such as gender or age – and of the diversity within those groups. Differences in attitudes to peace are illustrated by voting patterns in the Colombian referendum on the peace agreement, for example, where conflict-affected rural populations tended to vote in favour of peace in contrast to more densely populated urban areas.

The relevance of techniques and approaches for public engagement may also vary over time depending on levels of receptiveness to conflict resolution and peace, which may be lower when a previous process has broken down, particularly where violence and atrocities have occurred. The emergence of new technologies can also open up new opportunities and avenues for reaching out to different audiences.

Engaging with the public

Efforts to engage with the public to increase their support and capacity for conflict resolution and peace-making may have different objectives and involve a range of different activities. These include education and information-sharing about a (potential) resolution process among sectors of the population that may not be aware of a process or have little understanding of what it involves, the relevance for their own lives or how they can engage with it. In the Philippines, for example, one of the roles of the International Contact Group (ICG) was to *‘help ensure greater awareness of*

*the peace process by the communities and greater awareness of the communities in the peace process by the negotiating government and MILF (the opposition Moro Islamic Liberation Front)’.*²

Public engagement is therefore a two-way process which can bridge the gap between elite and societal levels in a variety of ways. It can involve broad appeal to the population at large or specific target groups such as UN-led initiative in Colombia that facilitated the sharing of experiences among school children leading to a joint declaration and subsequently the formation of a national ‘Children’s Movement for Peace’. The project involved workshops and peer-to-peer education programmes delivered by thousands of young people.

Processes of advocacy and appeal for public support for peace-making may include strategic communication and lobbying campaigns such as the government-led ‘I am for Peace’ campaign in the Philippines, which uses social media as a tool for reaching a wide audience in an attempt to mobilise support for promoting peace in the wider public sphere. Such efforts may make the arguments for peace (social, economic, etc.) or, more indirectly, simply ask the public to take the time to reflect on the peace process, as was the case with the *Respira Paz* campaign mentioned above. Other campaigns such as a ‘peace ballot’ running concurrently with elections in 1998 launched by a broad coalition of Colombian NGOs asked the public to pledge their support for peace.

Public engagement initiatives frequently involve creating or defending spaces for dialogue. South Africa’s National Peace Accord provides a powerful example of an initiative powered by

2 Briefing: International Contact Group for the Southern Philippines Peace Process (London: Democratic Progress Institute, 2014), p.19.

civil society including Church, business and trade union leaders at a time of growing cynicism regarding the legitimacy, credibility and ability of the government or other parties to deal with political violence or launch negotiations. Participatory processes of localised mediation and monitoring coordinated at regional and national level helped to open and keep channels of communication open, legitimise the concept of negotiations and create safe spaces to raise issues that could not be addressed in other forums.

How the public engages

Examples of local people working for peace in their own communities include the Bantay Ceasefire initiative in the Philippines, which was formed by local and international civil society peace activists and grassroots community volunteers to provide public scrutiny of the ceasefire process. The Magdalena Medio Peace and Development Programme (PDPMM) in Colombia was also a local initiative that sought to reduce violence and promote social and economic development in the region.

The creation of Zones of Peace or Peace Communities in Colombia and the Philippines were similarly instigated at community level. In Colombia, local municipalities and rural farming communities declared their territories to be conflict free zones, while the unilateral declaration of peace by the Hungduan community in the Northern Philippines inspired the replication of Zones of Peace in other areas of the country. In this and other cases, civil society initiatives have also sought to influence national peace processes, helped shape the direction of government initiatives in future processes – and in some cases have worked to instigate such processes. The National Peace

Conference (NPC) in the Philippines provides a good example of how dialogue and consultation across different sectors of society and involving a wide spectrum of citizen-based groups enabled the articulation of a peace agenda that then fed into the formal negotiation process. Subsequent efforts of the Multi-Sectoral Peace Advocates (MSPA) built on the success of the NPC in pursuing dialogues and liaisons for bringing the formal peace talks back on track in the 90's. They also involved direct communication between the population and policy-makers, including at cabinet level. The outcome of these two major peace initiatives was a declaration "Towards a National Vision for Peace," representing the work of more than a hundred non-government and people's organisations across 17 sectors to craft their vision of peace.

In Colombia, formal mechanisms for facilitating public participation in the negotiation process included an online platform for the public to give their input on the various agenda items. Following a National Summit of Women for Peace in 2013 initiated by a group of Colombian women's organisations significant pressure applied by them also led to the government setting up of a sub-commission on gender. The Commission, which was tasked with review of all documents produced in the process from a gender perspective, also involved delegations of civil society organisations (CSOs) in this process – so enabling their contributions to the peace agreement. Victims' forums and delegations similarly allowed the public, and particularly victims of the conflict, to contribute directly to the content of the peace accords. Members of the delegations, representing a diversity of victims, also subsequently acted as advocates for the process particularly in times of crisis. These initiatives provide models for not only educating the public about what is being negotiated but making them stakeholders in the process.

Where peace talks are ongoing transfer of information from the negotiating table back to the public to keep them informed about the progress of negotiations, can be important in helping the public feel their inputs are being fully appraised and so engender support for the process. In Colombia, for example, joint communiqués issued by the government and the FARC (Armed Revolutionary Forces of Colombia) kept the public informed throughout negotiations when areas of agreement had been reached.

In briefly introducing some of these models and techniques for reaching out to populations, attempting to influence attitudes, inspire and support action and harness the public's potential for conflict resolution, the case studies below aim to identify not only the successes of these initiatives but also some of the challenges and obstacles encountered and, where possible, the contextual factors influencing outcomes.

II. THE PHILIPPINES

Civil conflict in the Philippines has existed since the emergence of a dual insurgency in 1969 under the rule of Ferdinand Marcos. This first involved conflict between the Filipino government and a coalition consisting of the Communist Party of the Philippines, the New People's Army (NPA), and the National Democratic Front (NDF).³ The second is a self-determination struggle on the part of the minority Muslim community on the Island of Mindanao.⁴

3 Heydarian, Richard Javad. "The quest for peace: the Aquino administration's peace negotiations with the MILF and CPP-NPA-NDF" (Oslo: NOREF, 2015), pp 1-2.

4 Santos, Paz Verdades M. "The communist front: protracted people's war and counter-insurgency in the Philippines (overview)." *Primed and Purposeful: Armed Groups and Human Security Efforts in the Philippines* (2010): pp 17-42.

The NPA split from the Communist party in 1969 having previously been the party's military wing. The NPA had grown discontented with the efforts of the communist party and instead set about achieving the creation of a national democratic state through guerrilla warfare. Following the NPA's first attack in 1971, President Marcos declared martial law inciting a self-declared 'fight for freedom' by the communist insurgency. The NPA and their allies received support from China for a brief period before seeking aid and support from communist regimes throughout the world. While the fall of communism in the 1990s led to a wane in support for the communist insurgency, the engagement of government forces with the parallel Moro insurgency allowed the continuation of their activities for several years.⁵ A series of extrajudicial killings from 2001 onwards weakened the organisation, and the designation of the NPA as a terrorist group by the US in 2002 undermined their legitimacy.⁶ Recent years have seen a series of truces interspersed with periods of violence leaving the future of the peace process looking somewhat uncertain.

The Muslim population in the Philippines (the Moro) have long sought autonomy in the South Western region of Mindanao due to their distinct identity from the largely Christian majority on the Island. The Moro National Liberation Front (MNLF) emerged as the armed wing of the Mindanao Independence Movement and led an armed insurgency in the Philippines following the 1968 Jabidah Massacre where 28 Moros were killed.⁷ The outbreak of the MNLF insurgency has been attributed to the neglect of the interests of

5 *Ibid.*

6 Quimpo, Nathan Gilbert. "The Philippines: predatory regime, growing authoritarian features." *The Pacific Review* 22, no. 3 (2009): pp 335-353.

7 Herbolzheimer, Kristian. "The peace process in Mindanao, the Philippines: evolution and lessons learned." *The International Relations and Security Network* 17 (2015).

the Islamic Filipino community by Christian majority leaders, with the Jabidah Massacre being the breaking point of this. MNLF splintered in 1984 resulting in the formation of the Moro Islamic Liberation Front (MILF). MILF emerged as a more extremist militant group who were intent on achieving a fully independent Muslim state, compared to MNLF who favoured a more moderate approach, aiming to achieve a degree of autonomy for the Muslim community in Mindanao.⁸

By 1996 the government and MNLF reached a peace agreement that gave autonomy to provinces in Mindanao that had a Muslim majority in return for the demobilisation and demilitarisation of MNLF. This agreement established the creation of the Autonomous Region of Muslim Mindanao (ARMM).⁹ However, MILF rejected the resolution as they continued to seek a fully independent autonomous state in the region. MILF still favoured a negotiated solution and entered into a bilateral ceasefire with the government in 1997. The interim period since 1997 has seen three violations of the ceasefire resulting in intense fighting between MILF and pro-government forces¹⁰. The intervention and support of the US in 2002 eventually led MILF to drop their demands for full independence by 2011 and revert to a more moderate strategy seeking further autonomy rather than an Islamic state. In 2014 following a series of negotiations between MILF and the Filipino government an agreement was reached determining the creation of a new larger autonomous Muslim entity to be known

8 Rosario-Braid, Florangel. "The lessons of the Philippine peace process." *Toda Institute* (2000).

9 Schiavo-Campo, Salvatore, & Judd, Mary P. *The Mindanao conflict in the Philippines: Roots, costs, and potential peace dividend*. Vol. 24. Conflict Prevention & Reconstruction, Environmentally and Socially Sustainable Development Network, World Bank, 2005. p. 1.

10 Herbolzheimer, (2015). p. 2.

as Bangsamoro¹¹. The region was to be governed according to the 'Bangsamoro Basic Law', subject to ratification by the Philippines Congress. Legislation includes the decommissioning of MILF as an armed force, the guarantee of democratic and human rights for all, and the expansion of Sharia law to apply to Muslims only.

The Bangsamoro Basic Law (BBL) was set to be implemented in 2016-2017. However, the process has been delayed due to the possibility of some elements of BBL conflicting with the Filipino constitution and the increased influence of Daesh (ISIS) in the area.¹² The authorities have indicated they are determined to overcome these difficulties however, provided Daesh's main ally in the area (the Bangsamoro Islamic Freedom Fighters) are kept at bay.¹³ Significant to the BBL is the high involvement of women lobbying for its implementation and the lobbying is still ongoing today. This includes door-to-door lobbying and distributing campaign paraphernalia, such as 'I am a BBL fan' t-shirts.

The National Peace Conference

In the late 1980s a series of informal peace conferences were held in order to facilitate societal ownership of the resolution process. The National Peace Conference (NPC) was headed by former Supreme Court Justice Cecilia Munoz Palma and while the principal

11 *Ibid.*

12 Mark, Eugene, 'Bangsamoro Peace Process Complicated by Philippine Politics', *The Diplomat* (2018) at (last accessed May 2018) <https://thediplomat.com/2018/02/bangsamoro-peace-process-complicated-by-philippine-politics/>

13 Hart, Michael, "Bangsamoro Islamic Freedom Fighters Assume ISIS' Mantle in the Philippines Troubled South" *Geopolitical Monitor* (2018) <https://www.geopoliticalmonitor.com/bangsamoro-islamic-freedom-fighters-assume-isis-mantle-in-the-philippines-troubled-south/> (Accessed 23rd May 2018).

negotiators came from government, their authority was derived from continuing consultations with the peace constituency coming from various sectors.¹⁴ A plethora of CSOs, NGOs, religious groups, human rights activists and academics brought together participants from fourteen major sectors of society (farmers, workers, urban poor, indigenous populations, women and representatives from three different faiths to name a few) in an attempt to articulate the peace agenda. Consensus was reached that representatives from all armed groups, and the interests of all factions of society were in need of representation at the negotiation table in order to give the peace process a chance of success.¹⁵

The CSOs sought to initiate a dialogue by consulting with relevant citizen groups on human rights, humanitarian law, and political and economic reforms. The majority of these consultations took place in informal spaces created by the wide spectrum of citizen-based groups involved in the process. Over 100 non-governmental and people's organisations worked to craft the "vision for peace"¹⁶ which led to a communication approach whereby the ideas and information articulated at the NPC fed into the formal negotiation process.

The work of the National Peace Conference augmented the nature of the peace negotiation strategy; that of continued communication between the citizen population and political actors.

14 Rosario-Braid, Florangel. "The lessons of the Philippine peace process." *Toda Institute* (2000).

15 Alker, H. R., Gurr, T. R., & Rupesinghe, K. (Eds.). (2001). *Journeys through conflict: Narratives and lessons*. Rowman & Littlefield.

16 Rosario-Braid (2000).

The combination of continued public information campaigns, broad consultations with the various groups, and the use of 3rd party mediators generated mutual trust between the government and the public and embodied the idea of societal ownership of the resolution process.¹⁷

Multi Sectoral Peace Advocates

The success of the National Peace Conference led to the formation of the Multi Sectoral Peace Advocates (MSPA) which brought together representatives from independent NGOs and various sectors of society.¹⁸ The MSPA's fundamental aim was to pull the official formal peace negotiations back on course and apply the lessons learnt through the NPC.

The MSPA orchestrated a series of joint technical committees (in partnership with the Red Cross) with cabinet representatives to draft a memorandum upholding human rights and humanitarian law.¹⁹ Equally significant efforts were made by the People's Caucus in coalition with the NPC and several NGOs to draft national level recommendations for the formal negotiations in consultation with the National Unification Committee.²⁰

The MSPA also launched a 'peace vote campaign' to raise awareness of social justice amongst decision makers. They created public forums that evaluated governmental candidates against predetermined criteria that measured the candidate's conduciveness to the shaping

17 Alker, Gurr, & Rupesinghe (2001), p. 221.

18 *Ibid* p. 222.

19 *Ibid*.

20 Garcia, Ed. "Filipino Zones of Peace." *Peace Review* 9, no. 2 (1997): 221-224.

of an effective resolution policy.²¹ The impact of the campaign was demonstrated by the election of Fidel Ramos in 1992, where in his first state of the nation address he focused on the importance of a just, comprehensive, peaceful and lasting resolution of the internal armed conflict and of addressing the underlying causes of the rebellion.²² Congress then took action on repealing the anti-subversion law so that Communist Party and similar organisations were no longer outlawed, but allowed to compete freely, openly and peacefully in the political, economic and social arena. Furthermore, the NDF adopted a policy upholding the right to self-determination of the Moro people in Mindanao.²³

Zones of Peace

A popular mechanism among grassroots peace activists in the Philippines is the declaration by local communities of 'Zones of Peace.' The idea was born out of a news report about the Hungduan community in the Northern Philippines who effectively created their own peace zone by forcing guerrillas who had been occupying the area to leave whilst also preventing the military from moving in.²⁴ The definition of a Zone of Peace is that of a geographical area off limits to war and armed hostility created through a unilateral declaration by the local community.²⁵ This is irrespective of whether the Zone is recognised by government or rebel parties.

21 *Ibid.*

22 Fidel V. Ramos, First State of the Nation Address, July 27, 1992.

23 Margallo, Sonia. *Addressing gender in conflict and post-conflict situations in the Philippines*. Conflict Prevention & Reconstruction, Environmentally and Socially Sustainable Development Network, World Bank, 2005. p. 5

24 Garcia (1997).

25 *Ibid.*

The recognition of the zone by other factions is in fact the objective of the creators, as this promotes the continuation of peace efforts by the community to ensure the sustainability of the zone. The key factors in the creation of a Zone of Peace are a core group of community leaders who are representative of the community and possess the ability to rally support.²⁶ This allows the zone to be effectively planned through community discussions that identify the problems at hand. Furthermore, the official declaration of the area in question with requisite terms and conditions are essential to the success of the initiative. In the mountain province of Sagada the community declared the area a Zone of Peace hoping to resolve disputes through dialogue instead of conflict.²⁷ The establishment of a Zone of Peace allowed them to identify the issues that resulted in conflict and helped to resolve those issues in a peaceful manner.

Effectively established zones of peace allow for advocacy and action to enlarge support and create a link to the national peace efforts. The connection between the local and national peace efforts created by Zones of Peace went some way to creating a feeling of societal ownership of the peace process and ensuring that future agreements were accepted by the population.²⁸

26 Hancock, Landon E., and Christopher Roger Mitchell, eds. *Zones of Peace*. Kumarian Press, 2007. p. 45

27 Garcia (1997).

28 Avruch, Kevin, & Jose, Roberto S. "Peace Zones in the Philippines." *Zones of peace* (2007): pp. 51-70.

Bantay Ceasefire

One of the more successful civil society peace initiatives in the Philippines has been the creation of a ceasefire watch group called Bantay Ceasefire in 2003. The group was formed by local grassroots peace activists and international civil society actors to increase public engagement in the peace process. Made up of community volunteers Bantay Ceasefire provided a mechanism for public scrutiny of the Philippine Government – MILF ceasefire through the conduct of independent monitoring.²⁹ The aim was to prevent the escalation of the conflict by supporting the ceasefire and reporting violations to the authorities, with volunteers presenting their findings and recommendations to both sides, and to the diplomatic community.³⁰ Bantay significantly increased the flow of information between the two sides which helped to minimise misunderstanding and contradiction, which was acknowledged as a key reason for the prevention of further conflict. Their role subsequently expanded to also include humanitarian protection to alleviate the suffering of civilians who are caught in the conflict. This also includes the provision of legal services, and the referral of war crimes and human rights violations to higher authorities to avoid impunity for the perpetrators of these offences.³¹

The government, MILF and the international community commended the initiative for providing impartial public analysis of ceasefire violations, and for their community outreach programmes that engaged in networking efforts with religious and insurgent

29 Iglesias, S. "The role of civil society in peacebuilding: Southeast Asia in focus". In *Paper for Civil Society Dialogue Network (CSDN) Meeting at Brussels* (Vol. 7) 2013. p. 4.

30 Colletta, Nat J. "Citizen security—the role of NGOs and broader civil society in ceasefire monitoring: lessons from Mindanao." *Journal of Peacebuilding & Development* 2, no. 3 (2006): 21-34. p. 29.

31 *Ibid.*

leaders. Furthermore, they have successfully aired discussions of the root causes of the conflict and countered elite policy makers' discourses of pursuing victory over Muslim insurgents.³² The success of Bantay has been attributed to the high degree of confidence in the mechanism from both sides of the conflict, its biggest strength is perhaps its political neutrality, it has no political agenda other than representing the victims of the conflict.

International Contact Group (ICG)

The Moro conflict in the Philippines was the first of its kind to see the involvement of a hybrid contact group in the resolution process. The presence of international mediation support structures has been commonplace since the end of the Cold War. However, the ICG was the first contact group that also included representation from INGOs. Established in 2009, the ICG was composed of four states, namely the UK, Japan, Turkey, and Saudi Arabia; and four INGOs – Conciliation Resources, Muhammadiyah, The Asia Foundation, and the Centre for Humanitarian Dialogue.³³

The defining function of the ICG “has been to accompany and mobilise international support for the peace process”³⁴ and to “exert proper leverage and sustain the interest of the parties as well as maintain a level of comfort and mutual trust.”³⁵ Within the context of the Mindanao negotiations the ICG has served two main purposes; supporting the formal peace negotiations

32 Iglesias, Sol. “The role of civil society in peacebuilding: Southeast Asia in focus.”

In *Paper for Civil Society Dialogue Network (CSDN) Meeting at Brussels*, vol. 7. 2013. p. 5.

33 Herbolzheimer, Kristian, and Emma Leslie. “Innovation in mediation support: The international contact group in Mindanao.” (London: Conciliation Resources, 2013). P. 1.

34 *Ibid.*

35 *Ibid.*

and supporting the peace process outside the official talks. At the official negotiating table, the ICG played a backseat role, overseeing the process and offering expert consultation to both parties as and when required. The neutrality of the ICG allows them to move back and forth between the government and MILF to identify common ground that could lead to bilateral consensus. Away from the negotiation table the ICG were extremely active within the Mindanao public spheres.³⁶ They were fundamental in orchestrating cross-community dialogue amongst local civil society organisations, and in the provision of increased financial support and humanitarian assistance in the region.

An advantage of the ICG was its neutrality and ability to secure the mutual trust of both parties. INGOs have the flexibility to engage with all factions and their actors' expertise allows them to share lessons and offer unique perspectives on peace building that are conducive to overcoming barriers to resolution.³⁷ This is complimented by the diplomatic leverage of state actors who are also able to offer financial support to the parties in conflict.³⁸ The presence of the ICG creates conditions favourable to a peaceful resolution of the conflict and provides an intuitive model from which lessons can be drawn to apply to conflicts elsewhere. It is an exceptional example of an effective international response to the organic development of peace support architecture.

36 Hofmann, Claudia. *Peace negotiations in the Philippines: The government, the MILF and international NGOs*. United States Institute of Peace, 2011. p. 2.

37 *Ibid.*

38 Herbolzheimer & Leslie (2013).

I am for Peace Campaign

Established in 2012, the government's 'I am for Peace' campaign is a wide-ranging campaign which started as a social media campaign with channels on all three main platforms; Facebook³⁹, Twitter⁴⁰, and Instagram⁴¹. Its fundamental aim is to engage all sectors of society in the creation of ongoing support for the peace process in the Philippines. Its primary focus is on the Moro insurgency in Mindanao, however it also seeks to promote peace throughout both the Philippines and the world. Their social media channels update the population on grassroots social activities and serve as an important outlet for the dissemination of information on progress made in Mindanao's peace negotiations.

The 'I am for Peace' campaign's social media content is an eclectic mix. It comprises inspirational quotes from known peace activists and laureates such as Martin Luther King, Mother Theresa, and Ralph Waldo Emerson⁴² and images from the campaign's charity events including fashion shows, concerts and football matches. Postcards displaying quotes and peace promoting images are also available. Other parts of the 'I am for Peace' campaign include a football camp for children, a photo contest and mural paintings at military camps. Moreover, *Kababaihan at Kapayapaan*⁴³, a

39 I am For Peace's Facebook Page, accessed 17th May 2018, <https://www.facebook.com/iamforpeacePH/>

40 I am for Peace's Twitter Page, accessed 17th May 2018, <https://twitter.com/iamforpeacePH>

41 I am for Peace's Instagram Page, accessed 17th May 2018, <https://www.instagram.com/iamforpeaceph/>

42 I am For Peace's Facebook Page, accessed 17th May 2018, <https://www.facebook.com/iamforpeacePH/>

43 Office of the Presidential Adviser on the Peace Process, "*Kababaihan at Kapayapaan*", issue 2, (2014), <https://www.scribd.com/document/243632650/Kababaihan-at-Kapayapaan-Issue-No-2> Accessed 18th May 2018.

monthly publication dedicated to the promotion of civil society and grassroots peace activities is being promoted. The publication focuses on the National Action Plan and highlights women's agency as both leaders and participants in the peace process. It promotes female involvement at the formal negotiating table and in other more informal spaces such as CSOs and at grassroots level.

The ease of access (via social media) of information relating to the ongoing peace process and the implementation of Bangsamoro Basic Law has facilitated greater engagement of the public in the peace process and encouraged growth in grassroots peacebuilding activities. The inclusivity of social media lends itself to projects of this nature by ensuring that campaigns are wide reaching and attentive to the needs and interests of all factions.

Conclusion

In its long history of conflict, the Philippines has witnessed the emergence of grass roots initiatives designed to address the local desire for peace and development, but which have also connected and fed into peace processes at national level. The case also illustrates the power of civil society organisations working across sectors to influence formal negotiations and to reach out to the broader population to enlist their support for peace through information campaigns. It also provides an innovative example of how international governments and NGOs can work together with local actors to promote public participation in peace processes.

III. COLOMBIA

The conflict in Colombia between the government and the FARC began in 1964 and has its origins in a popular uprising led by farmers to resist the land redistribution policies introduced by the government of the time. Tens of thousands of families were made homeless in the 1960s as their lands were being forcibly appropriated for large-scale private ownership, sparking the establishment of the FARC as the military wing of the Colombian Communist Party. Colombia was subsequently gripped for decades by sporadic insurgent warfare between the FARC, government forces, crime syndicates, and various other left- and right-wing paramilitary groups, with all sides involved in committing egregious human rights violations including massacres, kidnappings, forced disappearances, torture, and sexual violence.

In November 2016, after 4 years of arduous negotiations and a referendum that rejected the initial proposed deal, the Colombian government and the FARC signed a peace agreement that finally ended the 52-year civil war which had taken the lives of roughly 220,000 people (80% of whom were civilians) and left around 7 million displaced.

Magdalena Medio Peace and Development Programme

The mid and late 1990s saw a surge in localised movements for peace in Colombian civil society. A pioneering example of these was the Magdalena Medio Peace and Development Programme (PDPMM), which originated from a proposal made by local Catholic leaders in Barrancabermeja to the national oil company Ecopetrol with

the aim of seeking solutions to the persistent poverty and rampant violence in the Magdalena Medio region. The PDPMM began in 1995 and functioned through setting up economic and social development projects using state oil revenue. These projects were overseen by specially-created municipal committees composed of local civil society groups, community figures and religious leaders.⁴⁴ PDPMM-supported projects included conflict resolution initiatives at local level, agricultural development programmes to encourage the cultivation of crops other than coca⁴⁵, health programmes, and a range of local development projects. The PDPMM won Colombia's National Peace Prize in 2001.

Children's Movement for Peace

In April 1996, the UN sent a delegation to the city of Apartadó in the country's mountainous north-west to research the war's impact on children, headed by international peace and children's rights campaigner Graça Machel. To illustrate to Ms Machel the experiences of the region's children, the Catholic Church, the Colombian Red Cross and UNICEF organised a 'Week of Reflection' in which 5,000 schoolchildren were invited to present paintings, poems and sculptures to express their feelings about the conflict. The children were also assembled into hundreds of students' councils and 'commissions' to share their experiences of the conflict with each other and discuss what peace means to them and what kind of changes they wanted in Colombia. A joint declaration by the children of Apartadó was drawn up:

44 García, Mauricio Katz. 'A regional peace experience: the Magdalena Medio Peace and Development Programme', in *Alternatives to War: Colombia's Peace Process*, edited by Mauricio García-Durán, (London: Conciliation Resources, 2004), pp. 30-33.

45 Coca is used in the production of cocaine and its cultivation has historically provided huge financial subsistence to armed groups in Colombia.

“We ask the warring factions for peace in our homes, for them not to make orphans of children, to allow us to play freely in the streets and for no harm to come to our small brothers and sisters....we ask for these things so that our own children do not suffer as we have done...”⁴⁶

This ignited huge social momentum and the project quickly grew into the national “Children’s Movement for Peace”, organised by UNICEF and REDEPAZ (*Red Nacional Iniciativas Ciudadanas por la Paz y contra la Guerra* - National Network of Citizen Initiatives for Peace and against War). Workshops and peace education programmes for children were introduced in schools, churches and communities all over the country to emulate the success of the children of Apartadó. Around 10,000 young people were trained as campaigners to spread messages of peace and community cohesion amongst their peers, and impart practical advice to children such as how to avoid landmines. In October 1996 a special “election” purely for children, titled the “Children’s Mandate for Peace and Rights”, was organised with the support of the National Electoral Commission, in which 2.7 million children (1/3 of citizens aged 7-18) participated. The colourful ballot paper asked children to vote on what they considered important to them, including concepts of justice, education, community, free expression, and peace. The widely-publicised election was multifunctional – it educated young Colombians not only on fundamental principles of human rights and peaceful coexistence but also on the importance of citizenship and civic responsibility. It also articulated very clearly to Colombia’s adult population the

46 Cameron, Sara. ‘Children as leaders. Lessons from Colombia’s Children’s Movement for Peace’, Peace News, 2001: <https://peacenews.info/node/3928/children-leaders-lessons-colombias-childrens-movement-peace> Accessed 15th May 2018.

detrimental effects of raising children in a conflict environment.⁴⁷

Citizens' Mandate for Peace, Life and Liberty

Inspired by the success of the Children's Mandate, a broad coalition of NGO peace groups under the leadership of the REDEPAZ network launched a similar electoral campaign in 1997 called the "Citizens' Mandate for Peace, Life and Liberty" in which voting-age Colombians were asked to vote in a "peace ballot", held concurrently with regional elections, to indicate their support for the Children's Mandate and make a personal pledge to support peace in their communities. Over 10 million people voted in favour of the Citizens' Mandate (compared to a turnout of 4.5 million at the previous presidential elections) and the issue of peace was subsequently thrust into the national dialogue and became a central issue of the 1998 elections.

Respira Paz

Another public awareness initiative, this time supported by the UN, was the "*Respira Paz*" (Breathe Peace) campaign. The project consisted of public workshops in conflict-affected regions and a series of national television and radio segments. The campaign aimed to engender optimistic and conciliatory attitudes in Colombians towards the peace process by encouraging the public to learn to breathe slowly and reflect carefully before acting, and thus better handle the tense situations that arise in daily life.⁴⁸ The

⁴⁷ *Ibid.*

⁴⁸ UNICEF Colombia, 'ONU Colombia invita a respirar en nombre de la Paz': <https://www.unicef.org.co/noticias/onu-colombia-invita-respirar-en-nombre-de-la-paz> Accessed 15th May 2018.

United Nations Peacebuilding Fund reported that by the end of the project, positive attitudes among youth and women in conflict-affected municipalities towards the reintegration of ex-combatants had increased from 46% to 60%.⁴⁹

Peace Communities

From the late 1990s and through the 2000s, dozens of “zones of peace” or “peace communities” were established across the country, in which local municipalities and rural farming communities declared their territories to be conflict-free zones. These community projects were supported by REDEPAZ through its “One Hundred Municipalities for Peace” programme. REDEPAZ ran the project to “promote, create, and/or consolidate one-hundred experiences of citizen participation in local decision-making processes that foster gender equity, peaceful relationships and democracy at the local level”.⁵⁰ Inhabitants of these peace communities non-violently resisted the presence of armed actors (from all parties) in their territory and refused to cooperate with either insurgents or government forces. REDEPAZ facilitated the exchange of knowledge and ideas between local leaders around the country and provided training and guidance to the communities on how to organise the projects.⁵¹ These ground-up attempts to foster peace created a strong nationwide network of peace zones,

49 United Nations Peacebuilding Fund: <http://www.unpbf.org/countries/colombia/> Accessed 15th May 2018.

50 Rojas, Catalina. ‘The people’s peace processes: Local resistance processes and the development of ‘zones of peace’ in Colombia’, *Reflexión Política*, 6:11, (2004), pp. 70-87, (p. 74).

51 Idler, Annette; Garrido, María Belén; & Mouly, Cécile. ‘Peace Territories In Colombia: Comparing Civil Resistance In Two War-Torn Communities’, *Journal of Peacebuilding & Development*, (2018), 10:3, pp. 1-15, (p. 9).

generating social cohesion and building confidence in wider Colombian civil society that peace was possible.

Mechanisms for Public Engagement in the Peace Talks

On September 4, 2012, President Juan Manuel Santos formally announced the beginning of peace talks between his government and the FARC, after a period of secret exploratory talks that had taken place earlier in the year in Havana. The initial agreements immediately established several basic mechanisms for facilitating public engagement at the negotiating table. Firstly, an online webpage was created whereby the public could submit input and suggestions regarding the various agenda items. Over 9,000 proposals were submitted via this platform. Secondly, the negotiating parties were permitted to select experts to include in the talks for advice and guidance. These experts included politicians, academics, journalists, and various other civil society figures both from within and outside Colombia. Over time, pressure from the public and civil society groups grew on the negotiators to open up additional channels of consulting civil society.

Women

Following significant pressure from women's organisations, the Colombian government and the FARC announced in 2014 the creation of the "Sub-commission on Gender", which was tasked with reviewing all documents issued as part of the peace process and ensuring that they contained gender-sensitive language and provisions. The commission's members comprised 10 civil society

leaders, five chosen by the government and five by the FARC. The committee has been praised as the first of its type in any peace process anywhere in the world.⁵² Between December 2014 and March 2015, the commission invited a series of delegations from Colombian civil society organisations to work on gender-related issues in the peace talks. These delegations were composed of experts and representatives from a diverse range of women's groups and NGOs across Colombia. The presence of women and LGBTI organisations in the peace talks was unprecedented globally.⁵³

The commission and these delegations were mandated to review all the agenda points being discussed in the talks and providing the negotiators with input and guidance that would adjust the parameters and the language of the accords to include provisions that account for the disproportionate impact that the conflict has had on women and girls. The members of the committee acted as an intermediary channel through which Colombia's strong network of women's rights NGOs and advocacy groups could ensure that their decades of experience, in working within the realities of the conflict's effects on women, would directly contribute to the construction of the peace deal.⁵⁴

52 Salveson, Hilde, & Nylander, Dag. 'Towards an inclusive peace: women and the gender approach in the Colombian peace process', (Oslo: NOREF, 2017), p. 3.

53 Bouvier, Virginia M. 'Background Paper: Gender and The Role of Women in Colombia's Peace Process', (New York: UN Women, 2016), p. 22.

54 Céspedes-Báez, Lina M. & Ruiz Felipe Jaramillo. "Peace without women does not go! Women's struggle for inclusion in Colombia's peace process with the FARC", *Colombia Internacional*, 94 (2018), 83-109, (p. 99).

Victims

To facilitate the participation of victims in the peace process, the UN and the National University organised a series of public meetings specifically for victims. In July 2014, three two-day “Regional Forums on Victims” took place in the cities of Villavicencio, Barrancabermeja, and Barranquilla with each event hosting 400 participants. In August a three-day “National Forum on Victims” was convened in Cali, Colombia’s third largest city, which attracted over 1,200 people. Participants were selected such that they included an array of civil society sectors including: women’s groups, youth organisations, political movements, human rights defenders, LGBTI organisations, religious groups, and indigenous and Afro-Colombian communities.⁵⁵ At these big public meetings, victims of the conflict were able to debate the points of the negotiators’ agenda and discuss proposals in a structured and public session.

Following the forums, five 12-person delegations comprising victims of the conflict were carefully assembled to travel to Havana and met with the peace panels, with the explicit purpose of representing the diversity of the conflict’s victimisation of innocent people, families, and communities.⁵⁶ The delegations gave testimonies to the negotiating parties, with each individual receiving 15 minutes of speaking time and no limits whatsoever placed on the content of the testimonies. These tense and difficult sessions brought the reality of the conflict’s traumatic consequences into the centre of the formal peace process. A report on the meetings by the Norwegian Centre for Conflict Resolution tellingly noted

55 Brett, Roddy. ‘The Role of the Victims’ Delegations in the Santos-FARC Peace Talks’, in *The Politics of Victimhood in Post-conflict Societies*, edited by Vincent Druliolle & Roddy Brett, (Cham: Palgrave Macmillan, 2018), pp. 267-299, (p. 274).

56 *Ibid*: p. 279.

that: “Paradoxically, many of the direct victims of the conflict have expressed a more conciliatory approach than the fiercest political discussants.”⁵⁷

While the forums provided an innovative mechanism to create a discussion platform for victims, the presence of the victims’ delegations at the negotiating table in Havana represented a plurality of communities and civil society networks and, upon returning to Colombia, acted as important advocates to the public for a negotiated resolution of the conflict. The victims’ delegations played an important role in defending the process publicly in times of crisis throughout its duration and helped uphold demands that the parties should not abandon the negotiating table, thus contributing to maintaining the public’s confidence in the ongoing peace process.⁵⁸ The proposals that had been carefully debated and formulated by the thousands of forum participants were presented to the negotiators in Havana for in-depth review and subsequently came to form integral parts of the final peace agreement.⁵⁹

The Referendum

Despite not being required by law to do so, President Santos sought to legitimise the peace deal by putting it to a referendum on 2 October 2016. The vote resulted in an unexpected victory for the “No” campaign, rejecting the proposed deal and attaining 50.22% of votes over the “Yes” option’s result of 49.78%. Turnout was low, at 37%.

57 Herbolzheimer, Kristian. ‘Innovations in the Colombian peace process’, (Oslo: NOREF, 2016), p. 4.

58 Nylander, Dag; Sandberg, Rita; & Tvedt, Idun. ‘Designing peace: the Colombian peace process’, (Oslo: NOREF, 2018), p. 8.

59 *Ibid*: p. 273.

Analysis of voting trends showed that the more urbanised and densely populated regions mostly rejected the peace deal, while sections of the population residing in remote rural areas were far more in favour of accepting it. This pattern has been attributed to the country's rural and densely forested regions being more heavily affected by the conflict's violence. Intensive flooding in the north caused by Hurricane Matthew further hampered turnout in the "Yes"-supporting Caribbean region. The coincidence of the extreme weather conditions, coupled with the severe lack of public transport and access to polling stations in isolated regions, meant that the Colombians "most victimised by the conflict and who knew they would benefit from it never made it to the voting booth".⁶⁰ By contrast, in Northern Ireland's peace process 18 years prior, the 1998 referendum on the Good Friday Agreement saw a turnout of 81% and gave a result of 71% voting "Yes" to the proposed deal. To put this in perspective, Colombia is over 80 times larger than Northern Ireland geographically, with a population over 25 times greater. The geography, infrastructure and population distribution of Colombia thus had a huge influence over the 2016 referendum's outcome.

In the wake of the referendum result, negotiations resumed while the ceasefire was extended. The parties swiftly amended all points of the agreement in order to meet the demands of the deal's detractors. The modified peace deal was signed in a ceremony on November 24, 2016 and passed successfully through Congress in December, this time without going to a national vote.

60 Alsema, Adriaan. "Colombia didn't really vote 'No' to peace, it mainly didn't vote at all". *Colombia Reports* (2016). <https://colombiareports.com/colombia-didnt-vote-no-peace-mainly-didnt-vote/> Accessed 21st May 2018.

Conclusion

The Colombian peace process has been characterised by its unprecedented achievements in including high levels of civil society involvement in the negotiations. The formal processes for consulting civil society, inherent to the very structure of the negotiations, allowed for a whole cross-section of Colombian civil society groups such as women's organisations, victims' groups, NGOs and religious organisations to directly contribute to the shaping of the peace accords as negotiations were being conducted in Havana.

Prior to this, an organic patchwork of peace initiatives in the form of grassroots projects by civil society groups across the country had arguably laid the foundations on which the negotiations of 2012-16 could take place. Colombia's strong nationwide network of civil society groups had spent decades supporting victims of the conflict, coordinating innovative peace initiatives at local level, and campaigning tirelessly for an inclusive peace process at national level that would address the needs of the wider public. With a vibrant history of community-led peace projects, Colombian civil society managed to engender over time a deep-set national desire for peace which eventually catalysed the formal peace process to take shape in 2012-16.

III. SOUTH AFRICA

Racial conflict in South Africa can be traced back to the early 17th Century following the settlement of Dutch and English businessmen and the establishment of the Dutch East India Company. Over the next three centuries White Europeans (primarily Dutch and English) expanded their influence in South Africa in order to take advantage of the country's vast reserves of natural resources and commodities.⁶¹ The foundations of Apartheid were laid by the implementation of the White minority land acts that gave the white minority population control of approximately 80-90% of the land, which instigated the formal segregation of blacks and whites.⁶²

Apartheid was officially implemented into the structure of South African politics in 1948 by the National Party (NP), marking the arrival of the authoritarian white supremacist ideology that dominated South African government for the proceeding decades. So, began a process of institutionalised racial segregation that repressed Black, Asian, and all other non-white ethnicities. Laws were passed that prohibited mixed race marriages and relationships, forced non-whites from their homes and into segregated communities, and made the carrying of ID cards and passbooks mandatory for Black and Asian individuals.⁶³ Furthermore, skilled professions were reserved exclusively for whites, with blacks working only in labour intensive and unskilled positions.

61 Lapping, Brian. *Apartheid: A history*, (Boulder: Paladin, 1988), p. 5.

62 Feinberg, Harvey M. "The 1913 Natives Land Act in South Africa: Politics, race, and segregation in the early 20th century." *The International Journal of African Historical Studies* 26, no. 1 (1993), 65-109. p. 66.

63 De Klerk, Eldred. "South Africa's negotiated transition." *Owning The Process: Public Participation In Peacemaking. Accord* 13 (2002). p. 17.

Tensions escalated yet further in 1960 when a peaceful protest by Black and Asian members of society was violently repressed by the police resulting in the deaths of 69 innocent people.⁶⁴

By the 1970s the banned opposition party, the African National Congress (ANC) turned to violence as their strategy due to the failure of peaceful protests as a method. The ANC never aimed to kill or injure, instead they sought to sabotage NP activities with violent disruption. This resulted in brutal crackdowns by the NP on ANC supporters and sympathisers, sparking nation-wide sectarian violence that occurred throughout the following two decades.⁶⁵

With the election of de Klerk in 1989 and his release of Nelson Mandela in 1990 the formal dismantling of apartheid began. A series of initial negotiations began culminating in the 1991 National Peace Accord, a critical step towards the formal negotiations, paving the way for the Convention for a Democratic South Africa (CODESA).⁶⁶ CODESA provided the formal process for the reconstruction of the South African constitution. By 1993 CODESA had agreed upon an interim constitution despite a breakdown in 1992 where Mandela withdrew the ANC from negotiations, and several interruptions caused by radical right wingers. Formal elections were held in 1994 with Mandela being elected president with 62% of the vote. He proceeded to appoint de Klerk as his deputy resulting in the completion of the new constitution in 1995.⁶⁷

64 *Ibid* p. 17.

65 Pandey, Satish Chandra. *International terrorism and the contemporary world*. (New Delhi: Sarup & Sons, 2006).

66 Mamdani, Mahmood. "Amnesty or impunity? A preliminary critique of the report of the Truth and Reconciliation Commission of South Africa (TRC)." *Diacritics* 32, no. 3 (2002): 33-59. p. 48.

67 *Ibid*.

National Peace Accords

By the early 1990s both the government and the opposing parties lacked both credibility and legitimacy in the eyes of the South African people, who had lost confidence in the majority of political actors. In light of this civil society leaders took the initiative in responding to the sporadic outbreaks of violence that had resulted in a 307% rise in fatalities by 1991.⁶⁸ The South African Council of Churches, the Consultative Business Movement and the Congress of South African Trade Unions garnered enough legitimacy to warrant initiating the NPA and pressuring the political parties into participating. The NPA established a multi-party conflict resolution structure at both national and local levels endorsed by 27 political organisations, and the national and local governments.⁶⁹

It addressed the questionable practices of both the major political parties and the national security forces through participatory processes of localised mediation and monitoring coordinated at the regional and national level. The primary aim of the NPAs was the termination of violence by all factions which it went some way to achieving. However, the nature of the principles and structure of the NPA also lent itself to the creation of 'safety net' for the national negotiations. This provided an effective cushion for those who walked out of the formal negotiating rooms in that it was a mechanism that could reopen the channels of communication.⁷⁰

68 Spies, Chris, *South Africa's National Peace Accord: Its Structures and Functions* (London: Conciliation Resources 2002)

69 Tessororf, Harold. "The national peace accord in South Africa's political transition: 1991–1994." *Politikon: South African Journal of Political Studies* 23, no. 1 (1996): 79-96.

70 Spies (2002), p. 20.

The NPA instigated a system of institutionalised peace keeping at both government and community levels. All the signatories became accountable to each other for monitoring their compliance with the rules, regulations, and codes of conduct enshrined in the NPA. It therefore ensured that the factions involved condemned violence, took action to prevent their members, and members of other parties using violence as a tactic, as well as mandating them with the duty to both cooperate with and assist the authorities in investigating and apprehending those responsible for violent acts.⁷¹

The structure of the NPA was fundamental to its success. It addressed the problems in question at the national, regional and local level through the implementation of the National Peace Committee (NPC), Regional Peace Committees, and Local Peace Committees.

At the national level (the NPC) the primary function was to ensure the smooth implementation of the structures and monitor the signatories' compliance with the regulations and principles of the NPA.⁷² Furthermore, the National Peace Committee served a secondary purpose whereby it hosted the Commission of Inquiry responsible for investigating cases of violence and intimidation in the hope of holding the perpetrators to account.⁷³

Regional Peace Committees (RPCs) included representatives from political organisations, religious groups, trade unions, business, and tribal authorities.⁷⁴ Eleven were established around the country, with only the four homeland territories that chose not to participate in

71 *Ibid* p. 21.

72 Tessendorf (1996), p. 83.

73 *Ibid*: p. 83.

74 O'Malley, Padraig, "The National Peace Accord and its Structures". Available at: <https://bit.ly/2IzcwWn> Accessed 14th May 2018.

the NPA not playing host to a RPC.⁷⁵ They reported directly to the NPC on the causes violence and intimidation in their respective regions and played an active role in mediating and monitoring the situation as well as facilitating preventive action when necessary.⁷⁶ They also worked to establish committees designed to address socio-economic reconstruction and development⁷⁷ in order avoid future crisis that would continue to provide fertile ground for the growth of violent extremism.

Within in each region were a number of Local Peace Committees (LPCs) numbering over 260 throughout the country. LPCs were comprised of representatives from a wide range of positions on the political spectrum and were chosen to reflect the needs of the respective community.⁷⁸ They sought to implement national and regional peace initiatives, promote trust and reconciliation at the grassroots level and mediate and devise agreements in cases of local conflict. The leaders of the LPCs were also responsible for coordinating the activities of the 15,000 volunteer peace monitors.⁷⁹ These volunteers were trained in negotiation and dispute resolution and proved effective at promoting peace and resolving local level disputes. Additionally, a number of Special Criminal Courts were established in conjunction with the LPCs in order to more efficiently process cases related to civil unrest. This proved more effective than relying on the existing courts due to the creation of a specific set of rules and guidelines pertaining to their activities.⁸⁰

75 Spies (2002).

76 *Ibid.*

77 O'Malley.

78 Tessendorf (1996), p. 81.

79 Spies (2002).

80 *Ibid.*

The NPAs were elemental in shaping future negotiations, creating space for discussion and placing South Africa on a path to democratisation. It set the course for the transformation of the agencies responsible for maintaining public order, such as the police and defence forces giving them both credibility and legitimacy that they lacked for the majority of the second half of the 20th Century. It is important to acknowledge that the NPC wasn't a universal success, there is scope to argue that more could have been done to further reduce the levels of violence that continued to occur, and that it had a limited capacity to address the need for socio-economic reconstruction. However, this should not detract from the NPAs status as a landmark mechanism from which lessons can be drawn.

Women's Role in the Post-Apartheid Transition Process

The participation of women in the decision-making process in post-apartheid South Africa was a key component of the success of the democratic reform of the rainbow nation. Women brought new perspectives to peace and security issues and it was recognised that many attributes that women develop through their role in the family, such as; empathy, listening, being nurturing and caring could have a discernible positive impact on the peace process.⁸¹ ANC women led the formation of the Women's National Coalition (WNC) which was made up of over 100 women's organisations who organised the development of a common agenda on women's rights. The WNC gained strength, eventually securing 50% representation for women in the MPNP.⁸² They played a creative

81 Negotiating the Transition to Democracy and Reforming the Security Sector: The Vital Role of South African Women.

82 *Ibid* p. 5.

and influential role in South Africa's democratic transition and security sector reform. For instance, the WNC pushed the defence community towards greater openness in strategic deliberations. The voice of the WNC gave the security services greater legitimacy and credibility in the eyes of the public as it drew their (security services) attention more towards human security and the need for development.

One of the most successful Local Peace Committees (LPCs) was a women's group in the Alexandra township just outside Johannesburg called Women for Peace who were instrumental in the resolution of violent disputes between the ANC and the Inkatha Freedom Party (IFP). The increased role of local women in peace processes was critical to ensuring the support of the wider community, as women were more likely to voice concerns with female peace activists. This helped to build trust within communities and between the community and the government.⁸³ The inclusion of women in the formal peace negotiations was fundamental to the acceptance of the accords by society. The WNC set up gender advisory committees to work within the frameworks of CODESA to scrutinise government documents and policies in order to integrate gender perspectives and women's experiences. This ensured that government doctrine was gender sensitive and accommodating of women's needs and interests.⁸⁴

83 Albertyn, Catherine. "Women and the transition to democracy in South Africa." *Acta Juridica* (1994): p. 39.

84 *Ibid.*

Multi Party Negotiating Process

Following the breakdown of CODESA in late 1992 a bilateral negotiation channel was set up between the two main parties with Roelf Meyer (NP) and Cyril Ramphosa (ANC) as the two key negotiators. The creation of a Multi-Party Negotiation Process was one of the key topics of discussion between the two actors.⁸⁵ The MPNP was to consist of two decision making bodies (The Plenary and the Negotiating Council) made up of representatives from the array of political parties involved. The plenary and the Negotiating Council were held to account and scrutinised by a series of committees made up of actors from key sectors of Civil Society. The Planning Committee was overseen by the Consultative Business Movement who provided the secretariat and administrative support. Within the six technical committees were a range of actors from the professional spectrum including specialists in political violence, human rights, constitutional issues, discriminatory legislation, and the media who provided scrutiny of proposals and amendments made in the other chambers.⁸⁶

The creation of the MPNP was designed to amend the limitations and failures of CODESA to produce a more inclusive heavily scrutinised negotiation process. The plenary of 208 members was made up of 26 different political parties who were responsible for confirming the final agreements on the constitutional matters.⁸⁷ Underneath the plenary sat the Negotiating Council which was made up of two delegates from each party, one of whom had to be female, and two advisors. They were responsible for debating

85 Barnes, Catherine, & De Klerk, Eldred. "South Africa's multi-party constitutional negotiation process." *Owning the Process-Public participation in peacemaking. Accord* (2002).

86 Barnes & De Klerk (2002), p. 29.

87 O'Malley.

reports from the other bodies and reaching formal agreements to become clauses in the constitution, subject to ratification by the plenary.⁸⁸

The negotiating council were informed by two further bodies that embodied the principles of public engagement. The seven Technical Committees were made up of non-party political experts responsible for drafting reports addressing issues of violence, human rights, discriminatory legislation, and transnational justice etc. encompassing views from across the political spectrum, it was their duty to take all political orientations into account to reach compromise on the issues in question.⁸⁹ Their reports were then considered by the Planning Committee who again were made up of nonpartisan negotiators from across the political spectrum. They were considered the “guardians” of the process as they drafted the resolutions for consideration by the council. These in turn then were either approved or rejected by the plenary.⁹⁰

The MPNP was instrumental in the formation of the democratic constitution for South Africa. It took on board the lessons learnt from the failure of CODESA and sought to produce a constitution that considered the needs and interests of the wider population. The inclusion of civil society actors in both the Technical and Planning Committees enabled public scrutiny of proposed government reforms which helped to promote a greater degree of societal ownership of the process and the constitution. The constitution in question is not perfect, however the process that led to its creation can be seen as a landmark in constitutional history.⁹¹

88 *Ibid.*

89 Barnes & De Klerk (2002), p. 29.

90 *Ibid* p. 30.

91 *Ibid.*

Conclusion

The South Africa case provides an example of how prominent civil society actors from different spheres took the initiative at a crucial point when formal negotiation processes were floundering and the public's trust in the ability of the main political actors to achieve peace was low. Like the grass-roots initiatives in Colombia and the Philippines, the main impetus and objective initially was to stop the violence at community level. However, by establishing principles and setting up an unprecedented country-wide network of structures, the NPA helped to create the space for parties to engage in negotiations to decide the political future of South Africa. The South Africa case also illustrates the important role of women in garnering the support of other women for peace in their own communities and shows how local activism can create the basis for, and feed into, women's participation in formal negotiation processes at national level which in turn affects broader societal acceptance of the negotiated agreement.

IV. FURTHER READING & RESOURCES

Philippines

Conflict Resolution – The Philippines: A Comparative Study
Visit Report, 20-27th June 2015 (London: Democratic Progress
Institute, 2015): [http://www.democraticprogress.org/category/
publications/reports/](http://www.democraticprogress.org/category/publications/reports/)

Dialogue in Difficult Times – The Cases of Northern
Ireland and the Philippines, Ankara, Turkey, 4 March 2017
(London: Democratic Progress Institute, 2017): [http://www.
democraticprogress.org/category/publications/reports/](http://www.democraticprogress.org/category/publications/reports/)

Herbolzheimer, Kristian. “The peace process in Mindanao,
the Philippines: evolution and lessons learned.” *The
International Relations and Security Network* 17 (London:
Conciliation Resources, 2015): [http://www.c-r.org/downloads/
a6c4f7339db9c90cd15a63c85405404e.pdf](http://www.c-r.org/downloads/a6c4f7339db9c90cd15a63c85405404e.pdf)

Herbolzheimer, Kristian, & Leslie, Emma. “Innovation in
Mediation Support: The International Contact Group in
Mindanao.” (London: Conciliation Resources, 2013): [http://
www.c-r.org/resources/innovation-mediation-support-international-
contact-group-mindanao](http://www.c-r.org/resources/innovation-mediation-support-international-contact-group-mindanao)

Heydarian, Richard Javad. “The Quest for Peace: The Aquino
Administration’s Peace Negotiations with the MILF and CPP-
NPA-NDF.” (Norway: NOREF, 2015). [https://www.files.ethz.ch/
isn/189990/6a4a521651243abd9d63bafa322d7da9.pdf](https://www.files.ethz.ch/isn/189990/6a4a521651243abd9d63bafa322d7da9.pdf)

Schiavo-Campo, Salvatore, & Judd, Mary P. “The Mindanao conflict in the Philippines: Roots, costs, and Potential Peace Dividend”. Vol. 24. *Conflict Prevention & Reconstruction, Environmentally and Socially Sustainable Development Network*. (World Bank, 2005): <http://documents.worldbank.org/curated/en/701961468776746799/pdf/31822.pdf>

Colombia

Bouvier, Virginia M. “Background Paper: Gender and The Role of Women in Colombia’s Peace Process”, (New York: UN Women, 2016): <https://www.usip.org/publications/2016/11/gender-and-role-women-colombias-peace-process>

Brett, Roddy. ‘The Role of the Victims’ Delegations in the Santos-FARC Peace Talks’, in *The Politics of Victimhood in Post-conflict Societies*, edited by Vincent Druliolle & Roddy Brett, (Cham: Palgrave Macmillan, 2018), pp. 267-299: <https://bit.ly/2rRNUOI>

Cameron, Sara. ‘Children as leaders. Lessons from Colombia’s Children’s Movement for Peace’, Peace News, 2001: <https://peacenews.info/node/3928/children-leaders-lessons-colombias-childrens-movement-peace>

Conflict Resolution in Colombia – The Havana Talks and Beyond: A Comparative Study Visit Report 16 – 23 April 2016 (London: Democratic Progress Institute, 2016): <http://www.democraticprogress.org/category/publications/reports/>

García-Durán, Mauricio (ed). ‘Alternatives to War: Colombia’s Peace Process’, (London: Conciliation Resources, 2004): <http://www.c-r.org/accord/colombia>

Nylander, Dag; Sandberg, Rita; & Tvedt, Idun. 'Designing peace: the Colombian peace process', (Oslo: Norwegian Centre for Conflict Resolution, 2018): <https://noref.no/Publications/Regions/Colombia/Designing-peace-the-Colombian-peace-process>

South Africa

Barnes, Catherine, and De Klerk, Eldred. "South Africa's Multi-Party Constitutional Negotiation Process." *Owning the Process-Public Participation in Peacemaking.- Accord* (London: Conciliation Resources, 2002): http://www.c-r.org/sites/c-r.org/files/Accord%2013_5South%20Africa's%20multi-party%20constitutional%20negotiation%20process_2002_ENG.pdf

Post Apartheid Reconciliation and Coexistence in South Africa: A Comparative Studies Visit Report 30th April-7th May 2013 (London: Democratic Progress Institute, 2016): <http://www.democraticprogress.org/category/publications/reports/>

Spies, Chris. "South Africa's National Peace Accord: Its Structures and Functions" (London: Conciliation Resources, 2002): www.c-r.org/downloads/Accord%2013_4South%20Africa's%20National%20Peace%20Accord_2002_ENG_0.pdf

Tessendorf, Harold. "The National Peace Accord in South Africa's Political Transition: 1991–1994." *Politikon: South African Journal of Political Studies* 23, No. 1 (1996): 79-96. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02589349608705031>

Welcome and Opening Remarks

Kerim Yildiz

Kerim Yildiz: Good Morning and welcome everyone, it is a pleasure to have you all here in Oslo for this comparative study visit. It is great to see so many familiar faces and some new ones. The majority of you already know who DPI are, as you have participated in our events in the past, so I won't go into too much detail today about our work. Before we start I would like to thank the Norwegian Ministry of Foreign Affairs for hosting us and for their kind hospitality last night. Let me say a little about how DPI started. In 2011 during the early stages of the resolution process we did a visibility study to assess the situation in Turkey and articulate a strategy for broadening bases for public dialogue. This instigated the beginnings of DPI's efforts to contribute to the construction of international peace around the globe. As a rule of our meetings we do not focus on Turkey's internal politics, we discuss other case studies such as the conflicts in South Africa, Ireland, Colombia, and the Philippines and attempt to draw lessons from them that can be applied to Turkey. We have dedicated our time to sharing experiences in conflict resolution so that when the resolution process resumes we will not repeat past errors and mistakes. We conduct all our activities under our principles of openness and transparency including publishing all our reports and circulating them in the public sphere.

I will not waste too much time introducing the speakers as our moderator Andy Carl will give them each a thorough introduction, but I do just want to say that we are very happy to see David Gorman from the Centre for Humanitarian Dialogue, Roelf Meyer from

South Africa, and Teresita Quintos Deles from the Philippines, and of course the two very excellent speakers from the Norwegian Ministry of Foreign Affairs; Idun Tvedt and Dag Halvor Nylander. I will now hand over to Egil and invite him to say a few words.

Egil Thorsås

Egil Thorsås: Thank you Kerim, it is a pleasure to be here. I recognise many faces from one month ago and it is great to see you all again and some new faces as well. Ladies and gentlemen and friends of DPI, it is an honour for me to welcome you here today to Oslo. We are very pleased that DPI has once again chosen Oslo as the host venue for this comparative study visit. We have known DPI for many years, and as I'm sure many of you know we are also one of DPI's funders. DPI is an organisation that seeks to promote peace, democracy, and human rights around the globe. This is a cause that it is very close to my work in the peace and reconciliation section of the Ministry of Foreign Affairs. Norway has been working on similar issues for a long time, and over the last few decades Norway has been involved in a range of peace negotiations in the Middle East, including Israel and Palestine, in Guatemala, Colombia, and in the Philippines. Due to social media there are rumours about other negotiations where we are involved, but we would like to remind everybody that we never disclose information about our work without the consent of the parties involved. We seek longevity in this field and hope that this can continue.

We focus on human rights, democracy and international humanitarian law. It is not possible to have a stable state without freedom of expression, human rights and democracy. This means

therefore, that you will not succeed in ending a conflict just through formal negotiations, you must also pay attention to the needs of the people and pay attention to human rights and humanitarian standards and so on. For instance, in Colombia we learnt from the results and lack of results of these processes. However, we should keep in mind that we must lay the foundations for peace. Laying these foundations takes a long time, and there will always be setbacks and disappointments. Sometimes these disappointments are large, sometimes they are small, and sometimes they lead to a reversal in the process. This is something we are very familiar with; this kind of work requires a lot of patience. It can take several years, sometimes even decades, and concessions need to be made from all sides to ensure a successful resolution to the conflict. Another thing we have observed is that it is much easier to start a war than end a war. With this as our background I am pleased that DPI seeks to promote peace and democracy. As you will understand from this speech this is not easy or quick work. But it is necessary work to lay the foundations of a successful peace process. Distinguished representatives of the Turkish society, I wish you the best of luck with your efforts. Finally, welcome again to Oslo and to Norway, I hope you enjoy your time here, particularly as we are lucky to have such nice weather.

Egil Thorsås welcoming participants.

Kerim Yildiz: Thank you so much Egil for your kind words. Before I hand over to our Turkish colleagues, I would like to reiterate that our project is titled “Supporting Inclusive Dialogue at a Challenging Time in Turkey”. We have a collection of very distinguished people here who have been heavily involved with public dialogue in Turkey. At DPI we don’t see that the process has come to an end, we see it as parked. The reason I say this is because lots of effort has been made by our Turkish guests to try and move the process forward, you have all undertaken very important work in your roles as Wise Men and Women on the Wise People’s Committee (WPC) in Turkey. My point is that the foundations of the resolution process in Turkey are there, which means that when the process restarts we do not need to begin from scratch. At DPI we do acknowledge that the Erdoğan administration has broken a series of very important

taboos in Turkey such as those surrounding the Kurdish issue and religious issues, and those surrounding ethnic minorities. However, it is important to understand that there is still a great deal of work to be done in this area. I will now hand over to our distinguished guests so that we can learn about the work of the Wise People's Committee. First, we will hear from Kezban Hatemi, and then from Ali Bayramoğlu to say a few words about our work in Turkey.

Kezban Hatemi: Thank you Kerim. DPI makes use of experiences from conflict resolution all around the world. We work with the civil architects of the various peace processes, speaking with everyone from grassroots peace activists to current and former Presidents and Prime Ministers. There is no 100% perfect model of a peace process, but we must learn what we can from past negotiations and apply it where it is applicable. We must keep our foot on the pedal, we must keep the bicycle going or it will fall over. I, like Kerim believe that the process in Turkey is not finished. I have faith in the continuation of the process. The Presidential elections are in June, so the topic of the peace process will be coming to the fore soon. I worked in the south-eastern region of Turkey on the WPC, so I have a lot of experience of the conflict in Turkey. I feel that what we did was very important, and I hope we can continue this important work in the future. The work of DPI is very important to this, and DPI has a history of bringing people of different backgrounds together. DPI has been able to connect individuals and groups who in the past would cross to the other side of the street to avoid each other. This capacity is crucial to the resolution process in Turkey.

Ali Bayramoğlu: I think it's good to remember that in Turkey's recent political history, many positive steps have been made with regards to the Kurdish issue. Aside from the conflict there have

been many positive things happening. For instance, there have been government peace initiatives to establish contact with the PKK. The Oslo meetings took place around the same time, but unfortunately a day later the media got wind of the developments even though they were supposed to take place in secret. This was a setback, but still the peace initiative began in earnest, with the acknowledgement of society at large. DPI is both a witness and an important actor in this process. I don't mean they are the only actor, but they have been committed, and they have legitimacy. With DPI, we have conducted visits to Northern Ireland, the Philippines, and Colombia where we met academics, civil society, journalists and political representatives. It was important to forge relations between them, as these regions were good examples of how to mitigate internal conflicts and create legitimate peace settlements. Yes, DPI has confronted some attacks and problems, but they have managed to create a platform for dialogue.

The reports given by the politicians created a very important network that accumulated important knowledge. For example, all the meetings we had in Colombia were reported to decision makers, to the President for instance. DPI undertook a very important role, relaying peace to the public, to the youth, to businessmen, and to the media. It was very important to do this and to continue to demand meetings. Despite all the problems we encountered, DPI is an important agent to forge trust and relationships with other parties. In London we held a meeting with MPs from AKP, and because of this we had many questions in Turkey about whether the resolution process has started again. DPI was understood to be a part of the world's peace network, carrying out very legitimate and transparent activities. The fact that the Turkish Government looks to DPI trustfully shows how DPI is a success story. We see

DPI as an accumulator of knowledge, and this accumulation will become more creative and successful as time goes on.

Kerim Yildiz: I will now hand over to Andy Carl to let him introduce himself, and our first speaker David Gorman.

Andy Carl: Good morning everyone. As Kerim mentioned I'm Andy Carl and I'm on DPI's Council of Experts. I am currently based in London working as an independent consultant, but I have a long history of engagement in peace building. By exploring these case studies today, we will create a broad canvas of the last 30 years of public engagement in peacebuilding. I am very pleased to be able to introduce David Gorman from The Centre for Humanitarian Dialogue, Roelf Meyer from South Africa and Teresita Quintos Deles from the Philippines, all of whom have a myriad of experience in peacebuilding in their home countries and abroad. In our first session we are going to hear about the Philippines, first from David who will offer an outsider perspective, and then we will hear from Teresita who will offer an insider perspective.

I will now hand over to David, who has worked in a vast number of regions and conflicts throughout the world including Israel and Palestine, Bosnia, Ukraine, Libya, Indonesia, and Liberia as well as the Philippines. David and I have known each other virtually for many years. As Director at Conciliation Resources we worked closely with The Centre for Humanitarian Dialogue who have been a truly innovative organisation in mediation, drawing on their diverse geographic experience. David will share some thoughts reflections and narratives from his experiences in the Philippines. Over to you David.

SESSION 1

Challenges and Opportunities for Public Engagement in Peace-making in the Philippines: The Role of the International Contact Group

David Gorman

David Gorman: Thank you Andy. Yes, Andy and I have been working in the same field for quite a long time, however this is only the second time we have ever physically crossed paths. I am the regional director for the Eurasia division at the Centre for Humanitarian Dialogue. We used to be part of Red Cross when the Red Cross was involved in political initiatives, but we were established as a separate institution to focus exclusively on political issues to allow the Red Cross to remain focused on its humanitarian efforts around the globe. We act as a mediator in the private, public internal and external spheres. We began work in the Philippines in 2004 and on my first or second visit I met with Ging, and since meeting her we have been heavily involved in assisting the parties in the Mindanao conflict. We truly have the mother of the Philippines peace process here today in Ging. She was minister of a very interesting and important government and has been fundamental to the success of peace initiatives in the area. She was very open and creative in her approaches towards shaping peace. The Philippines can be seen as a ‘peace laboratory’ where various sectors of civil society have come up with complex and innovative solutions. I think we have learnt more from the

Philippines than from any other conflict, and I think a lot of this has to do with Ging.

There has been a myriad of challenges to the resolution process in Mindanao and many of these can be attributed to national and international dimensions, a lack of national public support, a lack of incentives, and the series of failed talks that preceded this. Locally, the area is characterised by severe underdevelopment and neglect, poor local governance, ethnic and religious divides, an array of armed groups who have achieved legitimacy. Furthermore, the status quo wasn't terrible for the vast majority of people, making it very hard to convince them to change and make them enthusiastic about the peace process. It is the marginalised communities who have suffered the most as a result of the civil conflict. I will now address an important series of events in the Philippines in 2008 when the process appeared to be on track. The government and MILF were moments from signing a landmark peace agreement (MOA – AD), when it was struck down by the Supreme Court of the Philippines. In the fighting that followed, 700,000 people were displaced, the international monitoring team departed, and Malaysia's role as a facilitator was suspended. The process that seemed so close to reaching an agreement now seemed even further away.

However, there was a plan B. The failure of the memorandum agreement demonstrated that a lot of lessons needed to be learnt and applied to the ongoing process. It needed considerably less ambiguity, and the architecture that would bring the parties to an agreement needed new packaging and better choreography. It needed to show people that this time would be different, that the process would be more robust and credible. At the HD Centre

we brought in top international experts on constitutional issues, on DDR, and on power and resource sharing. These included distinguished figures like Jerry Kelly, Jonathan Powell, and Mohammed Dajani. They brought credibility, expertise, creativity, and trust to the process that it had lacked before. Overall it gave the process more weight and greater legitimacy. On top of this we also had a series of negotiators with a wealth of experience. There is an interesting story behind one of the negotiators I knew, an Indonesian rebel commander who was in prison during the 2006 tsunami. The tsunami broke the prison bars on his cell allowing him to escape. Once he'd got out he called me, I figured the line would probably be tapped so when he asked me what I thought he should do I told him it would probably be best for him to report to the authorities. Obviously he didn't, so he fled and became one of the top negotiators in Mindanao.

During this period, I feel that there was a political tsunami going on alongside the real one. For instance, shortly after they arrested the president of Aceh for corruption charges, questions were raised in other regions. They felt that if Aceh had their corrupt leader removed they should be entitled to the same. With regards to the process, the parties needed to demonstrate to the public and the parties that this time would be different; that the process would be stronger, more credible, that the agreement had teeth. The two parties agreed to create an independent International Contact Group (ICG) as Malaysia, the existing third party, had lost much of its credibility because it wasn't seen as neutral. The ICG was pragmatic, it mediated as and when required, advised the two parties, and applied pressure when necessary. The ICG had greater legitimacy as it consisted of foreign states friendly to both sides, and neutral international organisations. Turkey was one of the

countries involved, alongside the UK, Saudi Arabia, and Japan who were working together with four INGOs. At the HD Centre we were one of the four INGOS, and our role was to mediate and advise when necessary and this system worked really well. I should say that these types of initiatives don't often work but in this case, it worked very well. This was because it was independently driven and because we had a clear role and no vested interests or ulterior motives. For us at the HD Centre it was all about the process, for Conciliation Resources (CR) it was about engaging with community, for the Islamic groups it was about engaging with the Muslim population. We also had the UK who could bring in experiences from Northern Ireland.

On the monitoring front I have two comments:

1. Even in 2008 both sides still retained a degree of contact, they never totally cut ties. The security forces also continued to communicate, whilst we also had ongoing back channel communications. This allowed for a sharing of information that built trust and gave something to build upon when the resolution process restarted.
2. Agreement was reached that a new International Monitoring Team needed to be created as the previous one had been discredited. They added a civilian monitoring component to monitor human rights and ceasefire violations. They set up an economic pillar and a development pillar to redevelop conflict affected areas. This helped build confidence among people that the process was able to produce results as they were able to see the benefits on the ground.

Both parties made efforts to make the process more inclusive, they broadened their delegations and added members of parliament, line agencies, local government officials, and civil society groups into the talks. Both groups conducted thousands of consultations. Even though we didn't measure it, we knew it had a significant effect.

What helped restart the process? Well, we had developed a road map with a common vision and key principles that anchored the process. There was more consensus, all parties agreed that any agreement needed to be passed by national law with local provisions. I'm not saying that in every process you always need to be completely clear. There will need to be times when you start small, where you can have ambiguity, but there needs to come a time when the ambiguity must go, as people won't put up with it for ever. What was crucial was that we got the parties agreeing on things. Not all were massively significant, but it meant we were getting things back on track. This was good for public opinion as we could keep feeding these small achievements into the public sphere, which helped maintain the public's faith in the process.

In terms of substance the key was that they agreed to reframe the MOA-AD, respect the previous signed documents and work towards a new framework that offered largely the same as previous agreements and created a transition period and transitional body. This allowed for capacity building, the inclusion of all groups, DDR, the formation of political parties etc. We can draw parallels between your work in the WPC and what Ging did with the Multi Sectoral Peace Advocates and the Coalition for Peace. After a few years of monthly and sometimes weekly talks the Comprehensive Agreement on Bangsamoro was reached. It set out an asymmetrical relationship between the parties and contained a plebiscite to

determine the area. It became legally binding; however, it was the smaller components that were important such as the technical working groups created to work out the finer details on power and wealth sharing and normalisation. It also set out the terms of DDR and the details of elections to be held in 2016.

I think there are many things we learnt from the Philippines:

1. The importance of the need for a strong government in these situations who can deliver regardless of ideology.
2. A clear strategy to guide the parties, and one that they can explain to their constituents.
3. Public engagement: the best guarantor of any agreement is public scrutiny. The parties need to maintain integrity with the public. There is a time for confidentiality and a time for transparency, but eventually everything needs to be transparent.
4. Parliamentary support: parliament needs to be included at some stage as they are required to pass laws.
5. Confidentiality goes hand in hand with public engagement. Negotiations can be conducted outside the public eye, but as time goes on they need full transparency.
6. Post agreement it is inevitable that those who felt they lost out will try to claw back what they lost. It is therefore important that you create enough mechanisms that minimise the possibility of this and allow armed groups to leave with dignity.

In every conflict I've been involved in there have always been people bringing in their lawyers. I'm not saying that lawyers can't be good negotiators, I've known some very good ones, but their main role

should be to implement political decisions, not make them. It starts a cycle, for instance as soon as the government wanted to bring in their lawyers, MILF then wanted to bring in theirs. I feel lawyers should come in after the politicians make their decisions to make those decisions work. I have always felt that timing is crucial. It should be a principle not a tactic, and the people need to know where it is going and what is going to happen.

It is also important not to make unrealistic conditions. You can't rule out things that can then be used against you. Don't handcuff yourself to that by making conditions like the Americans have done in North Korea. You want to make sure that the other party can fulfil what you are asking of them. We can't engage with others if we don't trust them, which is why it is important to not have trust as pre-condition, trust is something you need to build. I work on Ukraine and Russia, and I often hear people say that negotiations are frozen or that our situation is unique. The problem is that when you frame it like this you rule out the hope and possibility of anything creative or positive happening. For Confidence Building Measures (CBMs) there needs to be a return. If you don't get some form of dividend then you do more harm than good. This ties in with the importance of being clear to the parties and why it is good to have little results as you go along. You need to have these little victories no matter how small as it helps to maintain the public's faith. For example, opening a border crossing like we saw in Cyprus can have serious symbolic importance as it demonstrates to the public that positive things are happening.

Track II negotiations are equally important, and the key thing is to engage with the potential spoilers, not to give them too much of a platform but to give them an element of societal ownership. In

the transition stage in Moldova, the negotiator was of the opinion that his job was to defeat the other side. We had to talk with him about this to help him understand that negotiations are not just about defeating the other side, they are about finding a solution. It is important that hardliners are recognised whilst not cutting out or disempowering democratic groups. We saw this in Northern Ireland with Sinn Fein and the Social Democratic and Labour Party. Finally, with regards to power sharing; many processes are about buying off the other side with money nice jobs etc., but this doesn't solve the problem. If you have a process that's moving, and a chance to recognise the serious problems, you can come up with a detailed plan of how power will be utilised and distributed. I will wrap up now as I think I am encroaching upon our break.

Andy Carl: Let us think about the questions that David has raised for us over a tea and coffee break, then we will hear Ging's presentation, and then allow Ging to answer any questions you might have. Unfortunately, David has to leave early. Thank you very much again David for your presentation.

Public Engagement During the Philippines Peace Process

Teresita Quintos Deles

Andy Carl: We will now start with Ging's speech, and then go to questions for David. I've known Ging for many years and can confidently say that she has championed the peace agenda whilst in civil society, in government, and now back to into civil society again. She has done this despite what has been a long and bumpy ride, often against a great deal of headwind. Over to you Ging.

Teresita Quintos Deles: Thank you to DPI for inviting me. It is an absolute pleasure to be here. There are a lot of things going on in the Philippines right now, but I was very keen to come despite this. Turkey and Norway have both been heavily involved in the peace processes, Norway in its role as an international peace actor and Turkey as part of the ICG. Both have been very generous and very engaged in the process. Just to clarify my name and any confusion over Ging vs Teresita; in the Philippines they say if you don't have a nickname then you are not loved. So, everybody has a nickname and mine has always been Ging.

I have served as Presidential Adviser to the peace process and have been a member of the cabinet twice, both times right after talks with MILF. I left government however, because of the charges of electoral fraud and corruption. President Benigno Aquino asked me to return, and I said I would only return to assist with the peace process, not to the wider government, which is what I did. I have

now left government and returned to my role in civil society. I was asked to focus on the work we have done to engage the public on the process and how to win a constituency for peace.

First, a bit of background; we have had a dual insurgency in the Philippines, one communist insurgency, and one Moro, both of whom were fighting for secession. CPP/NPA/NDF, and MNLF and their splinter group MILF are the key factions in question. You will get use to the alphabet soup of our insurgents. In 1996 the government and MNLF reached a consensus and signed a peace agreement. This resulted in the more radical actors in MNLF to splinter and create MILF, who then preceded to take centre stage. Not all of the Philippines are covered by these conflicts. We have over 7000 islands and the majority are free from crisis of this nature. The Moro battle is here (points to map), it does not encompass the whole of Mindanao. The CPP/NPA/NDF rebellion is here (points to map).

When President Marcos was overthrown signalling the end of the dictatorship, a major item on the agenda was to conclude these talks and further democratise the Philippines. This was the nature of civil society; they fought a dictator but never carried arms. Yet despite civil society's prominent role the talks started between two belligerent armed groups; the government and the rebels. Those of us who were part of social group movements had watched this, and we argued that these talks should not be left to the combatants only. We were adamant that the resolution process should include all parties involved with and affected by the conflict. We stressed the importance of an enhanced role for civil society on the basis that the combatants were not fighting for us. They did not represent the entire population. They both claimed to speak for us and fight for us, yet nothing ever improved. We felt we had to be part of this process, and out of this desire the first part was born; the Coalition for Peace. The Coalition for Peace was composed of organisations and sectors who also fought the Marcos dictatorship but chose not to take up arms. In the beginning we were brushed aside by both sides, and they told us that the resolution process was not something that we should be involved in. They failed to see that we were not just a small naïve group or that it was possible to end war through peaceful means. We needed to show that there was a constituency for peace.

So, what did we do? The first initiative was 'Tent City for Peace'. For three days at the opening of congress we set up tents and activities and invited children to do artwork. After the three days we had made a balloon that served as a metaphor to represent our longing for peace. It was our announcement to the elected officials that this drive for peace was something that we would not let go of. Following a violent incident in December we were inspired by events in Latin America where a ceasefire was declared to avoid

the deaths of children. We thought we would do the same. So, we just declared a ceasefire without any prior consultation with the government and this quickly became known as the 'People's Christmas Ceasefire'. We stood at Edsa and held our hands up to say stop the war, and this quickly became common practice throughout conflict affected zones.

Finally, we had the Zones of Peace. This was inspired by the Hunagdan Province in the Northern Philippines. The residents of Hunagdan told the military, NPA, and CPP to leave the area if they were going to fight. The people said to the combatants 'if you want to fight fine, but not in our home.' The armed groups cooperated with the citizens' demands, and a multi sectoral group of advocates quickly marked the area off and declared it a demilitarised zone. Eventually this became government policy; if the residents of an area declared their village, town or city as a 'Zone of Peace' then it became officially recognised as a no-conflict zone. This demonstrates how the peace process is a people process and how it is crucial to understand the demands of the people.

As civil society we had several major roles and initiatives; building a peace agenda, being a third party in peace talks, conflict reduction, ceasefire monitoring, legislative lobbying, and public advocacy.

1. The first is the *National Peace Conference* in 1990. It was launched purely as a citizen's response to President Aquino's Declaration of the Decade for Peace: 1990-2000. Leaders were brought together from different religious groups; Catholic, Protestant, and Muslim. We identified eleven sectors from which to bring together actors. For each we assigned a convenor. I was the convenor for the women's section and assisted

with indigenous groups. We conducted nine months of sectoral consultations with the groups and brought this back to the peace agenda. This culminated in the National Peace Conference and the National Peace Declaration. President Aquino said that there was already an important economic reform agenda and that there was no space for an extensive set of social reforms. We maintained that a social reform agenda was fundamental to peace, so we applied pressure to the government to ensure that there was an agenda created for social reforms. When I first entered government, this was the position that I took, before I became Presidential Adviser on the Peace Process.

2. Next is the *National Unification Commission*. This was created by a presidential executive order. It consisted of a chair, and eight members appointed by the President, including Secretaries of Justice and National Defence, a Catholic Bishop, and the leader of the Protestant National Council of Churches. The executive order was mandated to produce a viable general amnesty program and a process that will lead to a just, comprehensive, and lasting peace process. We undertook eleven consultations covering all the regions of the country which were locally convened by religious leaders with broad based civil society and MSPA participation. The report in 1993 outlined “6 paths to peace”. This was then adopted by President Fidel Ramos and became the foundation of the government’s peace policy and remains so to this day. It created the Office of the Presidential Adviser on the Peace Process (OPAPP) as the permanent presidential body to oversee the implementation of the “6 paths”.

The NUC were asked about the perception of the armed conflicts and in response articulated proposals for how the government and the rebel forces should settle their differences. They also suggested specific programmes, reforms, and entities that could implement proposals and promote peace, whilst discussing what their own groups could achieve.

3. My third point is about the role of the *Multi Sectoral Peace Advocates* as a third party in the talks to avoid the negotiations being left exclusively to the combatants. The core of the Coalition for Peace was expanded to include legislators and friends of the peace process who had access to both sides who undertook ‘shuttle diplomacy’ to explore possible starting points for restarting talks. There was also a commitment to meet with people on the ground, so we engaged with technical working groups formed by the government to orchestrate a degree of societal ownership of the peace process. Some of the proposals were turned down by then Secretary of Defence Fidel Ramos, however, he chose to adopt them when he became president. This demonstrates the importance of creativity in restarting a peace process, and even though many initiatives do fail at first, they often get revived
4. The fourth initiative was an independent citizen ceasefire monitoring organisation known as *Bantay Ceasefire*. There was a big outbreak of violence after the Supreme Court declared the original peace agreement unconstitutional. Civil society were determined to avoid the situation escalating. So, we created Bantay Ceasefire to help prevent further violations of the ceasefire

agreement. ‘Bantay’ in Filipino means to monitor or to oversee. Bantay Ceasefire was a citizen’s accompaniment of the GPH-MILF ceasefire, who were responsible for reporting ceasefire breaches to the authorities. They developed a mutual trust and confidence between the ceasefire committee, the combatants, and the citizens. Elements of both parties would come face to face, one would order the other back and so on. As they grew in confidence they began to believe that both parties were putting themselves on the line to pull back fighters. It developed trust within civil society as we weren’t demanding unrealistic things. Bantay Ceasfire then developed into the Civilian Protection Component (CPC), which was formally adopted by the panels as an additional ceasefire mechanism. It did more than just ensure compliance, it also provided humanitarian assistance to civilians caught in the middle of any armed encounter. One of the accredited groups was an all-women CPC contingent.

5. The fifth initiative was *The Legislative lobby for the Bangsamoro Basic Law (BBL)*. The lobby to ratify the implementation of Bangsamoro Basic Law is still ongoing as the law is yet to be passed through Congress. It has involved training people to engage in door to door lobbying. It has consisted of a combination of simultaneous outside mass action/convoy of lobbyists with campaign stops, as well as gimmicks like t-shirts with messages of expression, giving flowers to supportive legislators, taking photos with politicians, and the distribution of campaign paraphernalia. Women have been the most faithful and consistent in this work.

6. And finally, Public advocacy and the *I am for Peace Campaign*. All the peace ambassadors, peace champions, and business partners for peace came to a seminar with us and this idea was developed alongside the idea of an annual peace month. Many had huge social media followings which helped publicise the campaign, one actor having well over two million followers on twitter. The Philippines Football team were on board. We had a football game for peace, peace concerts, a fashion show for peace, mural paintings, photo contests, and postcards. This all demonstrated the public desire for a settlement.

Let me end on some points of reflection. We placed a primacy on local owners of the peace process. My main message when I returned to government was that we had to build capacities to help those suffering as a result of the fighting. I stressed that local people would bear the costs of the conflict which therefore meant that the focus on minimising the cost to local people had to be of primary concern. The second area of concern was our work with civil society and the private sector. Civil Society is not always civil. They have their own divisions and problems, but we worked to get them appreciating each other's roles, and because they saw these people working hard they were keen to work with politicians and the military. We helped people realise that you cannot be demanding all the time, you had to trust the terms of endearment. There are so many layers you have to understand, and it is crucial that you remain on track and do not go for shortcuts. Most importantly though, is not to lose sight of the ordinary people, recognise the difference between traditional mass media and social media, recognise the role of women, the role of the youth and let young

people take part in advocacy, we must find ways of engaging them. Understand the political society of peace, remember we are looking at politically negotiated settlement. Sometimes civil society don't want to touch political society as they think it's dirty, but we have to encourage them to engage with political society. Sometimes the most important task a peace advocate has is defending democracy, particularly when political society becomes corrupt. Sometimes we have to persist and sometimes we have to resist in the quest for peace.

Question and Answers

Andy Carl: Thank you Ging for taking us on that amazing journey through the Philippines Peace Process. I will now open the floor to anyone who has questions or reflections on everything we have just heard.

Participant: As far as I can see you mentioned a set of organisations who supported a peace process and the practical difficulties you came across. Looking at Turkey however, even when there was a demand for peace, the Turkish people did not want a foreign organisation in the process even if the government accepted it because they see it as foreign intervention aimed at dividing the country. Therefore, the involvement of foreign NGOs would not be popular with the Turkish population. What are your ideas on how we could reassure the Turkish public on this? The peace process continued despite hardships in the Philippines, but how did it keep going despite difficulties?

Participant: Having listened to both speakers I have seen that our work as the WPC was perhaps too hasty. We acted too quickly

and did not pace ourselves. The Turkish peace process failed and stagnated whereas the Philippines peace process failed, but restarted, experienced success and as a result has given hope to us all. During Turkey's resolution process the government supported this process, but the local administrator's municipalities did not, which caused a problem. Did you experience differences between local and central governments? Were their similar experiences in the Philippines and how did they deal with this? When the resolution process started in Turkey those who supported the EU's Copenhagen Criteria were criticised and many argued that had we kept things national and local it would have been a success. The presence of international actors is important. What was your experience and how did you deal with this?

Participant: We went to the Moro peninsula with DPI and one thing that struck me was a young person from MILF who said during Ramadan 'I want peace, I don't want to be ISIS, I am a local person, and I belong to this land'. This really impressed me to hear him say that. As one of the participants said, perhaps we moved too fast. As contributors to an experience such as yours, what is your perspective about how Turkey as an international actor helped you?

Moderator Andy Carl in the Q&A session on the Philippines.

Teresita Quintos Deles: I'll start with the first question about international actors. The use of force by foreign facilitators did generate some resistance and questions regarding sovereignty etc. President Marcos was the first to invite foreign actors, that was when the war was at its worst. The assistance of the Islamic countries became very valuable. It really became necessary when negotiations broke down particularly with regards to MILF. I would always tell people having a third party is good as you can't leave two on their own, you need a good honest broker to keep the table open. I think what's important however is the presence of strong domestic third parties to make sure the main parties listen to each other. Third-parties play a complimentary role, they have more influence on armed parties. MILF for instance were very responsive to the international community because they did not want to be viewed as some irrational armed group. We made it clear that we are not a failed state, we are a working state.

Turkey was heavily involved as we felt it was important to have an Organisation Islamic of Cooperation member there as we needed an Islamic nation to appease MILF. Under President Aquino there was so much corruption in the Department of Foreign Affairs, but we used the funding we managed to acquire for independent bodies to set up a capacity for building peace.

Participant: So, the two were not mutually exclusive, not dependent?

Teresita Quintos Deles: There is a floor of peace advocates who understand what conditions are required to create peace. They know that peace is not a magic wand. You must have groups to inform the various factions and sell them the notion of what will actually be conducive to a peaceful resolution process. The President stated that we needed to honour the Moro people through naming the area Bangsamoro. The MILF were glad to hear the president say this as Bangsamoro cannot now be erased, and no one can meaningfully deny the existence of the Muslim autonomy in Mindanao. We invited religious leaders to get involved here and this helped as they put the narratives of the peace process in place.

Participant: You said that there were six main principles, do you think these are still valid? Could you go into more detail about the effectiveness of these?

Participant: ISIS have been moving to the Far East, to Indonesia and they have a smaller presence in Iraq and Syria at the moment. Do you think ISIS poses risks to the Philippines?

Participant: What was the main role of religious leaders?

Participant: You have been on both sides of the table as part of the government and as part of civil society, could you compare your two different experiences? Who was more reluctant about peace?

Andy Carl: With all the work you did, I would like to hear the challenges that are being experienced now to see if the foundations are holding

Teresita Quintos Deles: We did have an executive order and the first thing to note here is the government had two sets of reforms; those on the official negotiating table and those outside the formal resolution process, i.e. there was consensus building for peace at local levels. There were things that could not be discussed openly and were kept inside the formal spaces. However, we cannot rely on this alone. There has to be a reintegration programme for combatants and armed groups. Until the war has stopped you have to protect civilians, establishing peace is not just one track.

With regards to ISIS, we are now a centre for their activities. They were here before, but we were able to keep them contained. MILF are very conscious about avoiding any association with ISIS. They want to avoid violent extremism and any affiliations with radical groups in order to maintain their legitimacy in the Philippines and with the international community. ISIS have been quite destructive, they burnt down our only Islamic city of Marawi. They have caused delays to the peace process and it also doesn't help that we have a president who does not think things through when considering counter terrorism policy. The Philippines security forces have been careful to describe other militant Islamic groups as ISIS -inspired, not admitting that they are in fact ISIS to avoid giving them actual recognition. Unfortunately however, the president chose to admit

that ISIS were both present and responsible for various attacks. He said that the Philippines has become a centre for ISIS. This plays into their hands as it only serves to give ISIS a greater platform.

The participation of women has been so important to our peace process, it has been nurtured by women. We started the peace movement like the Coalition for Peace for example. Peace is a part of feminism. It worries me that peace has not been won for my grandchild, it worries me that he might be afraid of Muslims and other ethnic minorities. This is not the world I want for him. When I was invited into government they respectfully chose women to be part of the process. Only one third of the operation were men. The chief negotiator was a woman and so was the head of the secretariat. She was in fact a Bangsamoro lawyer under 30 years old. Of the three working groups only one was headed by a man on the government side. The government was at first reluctant to embrace peace as they didn't believe that it was possible. They were stuck in a military mind-set. Thankfully though, armed groups eventually realised that a military solution was not going to be successful. This eventually led to the reaching and signing of the Comprehensive Agreement on the Bangsamoro (CAB). Everything that went through government had to be checked by the agencies. I would often wait in the office for long periods of time as I could not proceed until I had the OK from the agencies.

We signed the Comprehensive Agreement in 2014 and originally it was going to be passed and made into law before Aquino's time as President ended. However, unfortunately in 2015 there was a security incident which resulted in many arrests and considerable violence from armed groups, and none of this passed through the ceasefire mechanism. This revived all the distrust that we

had worked so hard to eradicate and it changed the nature of the relationship with MILF. 2016 was an election year for Filipinos. There were many politicians who did not want Aquino's successor to win and they raised all the problems with BBL. It became so politically contentious and the short story is that the law was not passed despite all the candidates promising that they would pass it through Congress. Many have confidence that the next president will do it. BBL is still struggling and there is still a large degree of uncertainty. We have experienced more violence and more murders, but we do still have a core of believers. MILF are still keen to keep their arms laid down, they remain committed to the peace process. One thing I always stress is that we don't give up, we never give up. Sometimes the first word of a peace advocate is to defend democracy, and through this I am hopeful that we will reach a peaceful resolution in the Philippines. As they say in the Islamic world, Inshallah.

Andy Carl: Thank you Ging, that was a moving end.

Session 2

The Role of Norway in Fostering Public Engagement During the Colombian Peace Process

Dag Halvor Nylander

Idun Tvedt

Sally Holt: Welcome back everybody, I am pleased to welcome our two guests from the Norwegian Ministry of Foreign Affairs who are going to talk about the Colombian process, looking at some of the formal mechanisms where people from different sectors of civil society fed into the formal negotiations.

Dag Halvor Nylander: Firstly, I would like to thank DPI for their kind invitation, I am very pleased to be here. I recently read a very good background document that was circulated by DPI and covered a range of peace processes. I will try to go over other aspects of the Colombian process that you may not have heard about from the background paper. To give you some context; Colombia elected a new president in 2010, and the guerrilla group the FARC had steadily weakened over the years and had a bold new leadership within the group who were prepared to negotiate.

Why was Norway engaged in this peace process? Well, we had been engaged for a long time and have been supporting civil society groups in Colombia who have been working towards a negotiated settlement between the government and the FARC. We had been

involved in a range of peace processes around the world and were well known to the Colombians. They saw us as a country with knowledge on these issues, well known to both parties. Cuba was the other country that was contributing significantly. The Cuban revolution was an inspiration to the Colombian guerrillas and this added an element of trust as the FARC saw the Cubans as somewhat sympathetic to their cause. It gave distance from everyday political society and everyday conflict and made it possible for parties to sit and negotiate peace. It provided distance and gave the FARC the physical security to conduct the talks.

There were ten key phases to the Colombian peace process:

1. A long initial secret phase to establish common ground.
2. Establishing a very short realistic agenda.
3. A series of limited objectives to end the conflict, i.e. identifying what it would take to end the conflict and to create peace.
4. Holding the talks outside of Colombia in Havana, Cuba.
5. The role of international organisations, most notably the UN.
6. The implementation of confidence building measures.
7. As broad and as representative set of delegates as was politically feasible.
8. Mechanisms for the involvement of civil society within Colombia and at the table in Havana.
9. Direct participation of victims at the table.
10. Gender inclusion

The main issues on the agenda were: land reform, political participation for the FARC and broader political parties, DDR, illicit drugs, victims' rights, and the sixth and final one was implementation.

The most important point on the agenda was to get to the roots of the conflict. You must address the grievances that fostered the conflict in order to identify a comprehensive strategy for resolution. It would not be enough, as some in the government thought, to convince the FARC to lay down their weapons. It was important to convince them that they would be allowed to live a peaceful life. Finally, a couple of words about the international community. I mentioned Norway and Cuba, and how Cuba offered its territory for peace talks. Cuba over the course of the negotiations made a huge effort to contribute to the process. We reached out to the international community for support on legal political and technical issues such as gender, transnational justice, and humanitarian matters. There was a lot of effort in getting the parties, particularly the FARC, up to speed on what was required for the peace agreement, what was required to satisfy the needs of the victims and to demonstrate international norms. The Americans played an increasingly important role towards the end of the process. They named a special envoy to give the parties a guarantee of US support. Europe was also significantly engaged towards the end, particularly preparing for the implementation phase and as I mentioned the UN were heavily involved and played a crucial role in monitoring the ceasefire, the laying down of weapons, and also in the implementation process.

Idun Tvedt: I am very pleased to be here and thank you to DPI for inviting me again. I will talk about civil society engagement in the

Colombian peace process, about victims' groups involvement, and use the example of women's inclusion as an example of how civil society can push peace talks forward.

Firstly, I will talk about how arrangements between the government and the FARC involved civil society and use the example of women's involvement to show how civil society initiatives can affect a process in a constructive way.

In Havana, the mechanisms for involvement were quite limited at first. Some formal mechanisms had been established, and it had been acknowledged that civil society participation was important. For instance, civil society could send in proposals via a webpage established by the parties. The parties also agreed on a mechanism where experts on the different points on the agenda were invited to the table. Regional forums were organised by the UN with mandate from the parties covering a range of issues where civil society actors could come with proposals.

Dag Halvor Nylander and Idun Tvedt discussing the Colombian peace process. The parties also invited different delegations from civil society to Havana.

One of the most contentious issues discussed at the negotiations table in Havana was that of victims' rights and accountability. Civil society played an important role in contributing to this issue to be included in the talks.

Civil society arranged for different ways to mobilise for a peace process. The women's organisations in Bogotá recognised that without civil society and women's involvement, peace would not be sustainable and would not include the actors who are most effected by the conflict. The game changer was when they arranged a summit for women's organisations called La Cumbre Nacional de Mujeres y Paz [The National Summit of Women for Peace]. Despite their differences they managed to come up with some common recommendations for the parties.

Civil society established networks and meeting points, and several mechanisms for coordination between different organisations.

Let me say a little more on how civil society worked in difficult places where there seemed to be little hope for a settlement. There were different mechanisms that civil society used to mobilise peace, like peace marches and protests. One important result of these efforts was in 1997 when President Santos made way for peace negotiations, and many say that this was based on a petition with over 10,000 signatures demanding peace, which was presented to the government. They also documented human rights violations, they had dialogues with armed actors, they mobilized for peaceful settlements, humanitarian access, demands and calls for peace, local ceasefires, and devise press releases. The conclusion is that they never gave up and they always pushed for peace.

The role of civil society has been important throughout the different peace processes in Colombia. Women were strategic in the way they approached the different parties and politicians. Victims' participation and victims' rights were other important issues. The parties had agreed that human rights and victims' rights needed to be on the agenda, but this was still a contentious issue. There was much debate surrounding accountability and how to address serious crimes and crimes against humanity. The parties decided that they should invite victims to Havana, through a selection process involving the UN, the National University of Colombia, and the church. Together they chose 60 victims from Colombia to come and meet with the parties. This was a difficult process, but a very important one as the parties had to be confronted with the reality of the situation of victims of the conflict. The various

factions were made to listen to the victims' demands for justice.

The international community was present in Colombia and supported different initiatives for peace. Many actors used the international community strategically to ask for support for their networks, and to advocate for a peaceful settlement. Just to summarise some important events from Colombia: it shows that much can be done even when there are no formal negotiations in place and it shows that it is important that civil society prepares the ground when there are signs of a peace process re-starting. It shows that building peace takes time, and it also shows that the formal negotiations are not the only place where peace talks and proposals take place, the Colombian process makes it clear that there are other arenas conducive to devising settlements.

As you may know the Colombian peace agreement was rejected in a referendum in 2016 Whether the process could have been more open and even more inclusive is still being discussed by some. The process shows that it is important to build alliances and find the people that can put your message forward and get messages through. It shows the importance of working across divides, and even though civil society had various visions, and disagreements on various issues it demonstrates it is often a good strategy is to come up with some common messages you can put forward to the parties.

Andy Carl: Thank you very much to Idun Tvedt and Dag Nylander.

Session 3

Public Engagement During the South African Process

Roelf Meyer

Kerim Yildiz: We now come to our last session, and it is an honour for me to introduce Roelf Meyer. I was very privileged to meet Roelf in South Africa in 2013 at an event organised by DPI. Since then Roelf has had a close relationship with DPI and is a member of our Council of Experts. I feel our last session is quite relevant for Turkey as there are many parallels that can be drawn between the two conflicts. You all have Roelf's bio and know that he was a chief negotiator in the government along with Cyril Ramaphosa for negotiating the end of apartheid. Since then he has been assisting and advising on many other conflicts including Iraq, Kosovo, Kenya, Basque Country, and Myanmar. He has had a truly distinguished career in the field and currently sits on the strategy committee on the Project of Justice at Harvard.

Roelf Meyer: Thank you for the invitation to be here and to be invited to share experiences, I remember meeting many of you before in Istanbul and in visits to South Africa. I thoroughly enjoyed listening to the presentations we have heard so far and have been thinking about the application of it to yourselves. As the apartheid government, we knew that we were negotiating ourselves out of business, we had our backs against the wall from the beginning and we had to find a way to ensure a peaceful transition from minority

apartheid rule to a democratic state. We experienced much of what you are experiencing and will experience in the future. My negotiating partner Cyril Ramaphosa is now the president and has been since February this year. I saw him two weeks ago and we spoke about our original negotiations from 25 years ago, and we discussed how we were seeing renewals of similar situations throughout the globe. I think this shows how it is ingrained in us and how peace-making can be beneficial to both society and oneself. I think this should be a main aim of peacebuilding and conflict resolution; to bring about a difference to society.

We have discussed the issue of legitimacy several times today, and this is again a key issue here. Nelson Mandela was released at the beginning of 1990 after 27 years in prison. Until he was released we had no chance of legitimate negotiations. Therefore, it was fundamental to the process that Nelson Mandela be released before we could start. Once he was out we began the process of talks. However, this marked the beginning of new troubles. For the next four years from 1990 to 1994 we experienced an eruption of political violence. There were more political killings than at any other time in apartheid. Under apartheid, everything was more controlled as it was more authoritarian. Once Mandela was released violence ensued. We had a contest on our hands and that contest was not only political, it was also violent. We could not get underway with the talks because of the political violence, so we had no serious talks for about 18 months.

Roelf Meyer addressing the audience on the apartheid negotiations.

The first real step was the National Peace Accord, and this was orchestrated by civil society as Mandela and de Klerk had struggled to get the parties together for formal talks. However civil society, led by Archbishop Desmond Tutu joined forces and brought business leaders, religious leaders, peace activists and politicians together to negotiate a document and this document became the National Peace Accord (NPA). The NPA specified what we agreed to do with political violence in the country. The NPA was the top document and below this we had the peace secretariat which had a formal structure made up of civil society and was funded by the government. The people at the local level played a massive role in coming together and sitting at round tables and talking about how to contain the violence. Each neighbourhood giving its own strategy to contain the violence, this really helped to create feelings of societal ownership.

I have three factors that come to mind immediately when asked why I think our process was successful.

1. The first is the inclusive approach. Everyone had the opportunity to participate, including civil society, the church, political parties, and the business sector. It was inclusive in all directions and crucially it didn't exclude opponents. Mandela took a very generous approach in this regard because there were many who he could have justifiably rejected from the process like those who actively supported apartheid, but he chose to include them, and this was so important. You must include all parties and give concessions where possible to prevent a relapse in the future.
2. Secondly, it was a home-grown process. Yes, we had plenty of advice, but we had no facilitators or mediators. We had to learn day by day as we had been in an authoritarian state. We had to learn from new experiences. I want to emphasise that we had many well-meaning people who gave us advice from the outside, but that the actual process was home-grown. We had an interim constitution and a final constitution. We learnt a lot from this process, from the fact that it was home grown, our own product, and was our own responsibility.
3. Thirdly and finally it was a process of building trust. This is not something that can be assured. Cyril Ramaphosa and I had to learn this the hard way. We did walk out on each other several times, but we knew we had to go back in the next day. I will leave this line with you: we said to each other 'there is not a problem we can't resolve.' This is such a powerful thing to say to your opponent, that jointly we can resolve all problems. We had to rely on each other. It would have taken a lot longer if we did not have this trust.

When listening to the presentation on Colombia you were all expressing concern about the uncertainty of the election. In our case we succeeded in keeping the support all the way; Mandela on his side with the black majority, and de Klerk on the other with the white minority. It is important to remember that the armed forces were still under the control of the whites. They had a massive armed capacity, they even had nuclear weapons at this point. However, we dismantled this to contain the strong security forces. Had they lost their minds, the resolution process could have taken a terrible turn. During the process we called a referendum asking the white population a simple yes or no question as to whether they wanted an end to apartheid: 70% said yes, and this mandated us to go ahead.

I would like to reflect on a few points already made by Teresita and David.

1. Firstly, the subject of legitimacy. If you don't have the right people at the table then you will not get the right result, whether it is at the local or national level negotiations. You need people who represent who and what they are supposed to represent.
2. Secondly is the need for secret talks. You can be as transparent as you want to be, which we were, but sometimes you do have to close the door and communicate in a way where you are not exposing yourselves. This is critical. For example, we had talks with Mandela when he was in prison and I didn't even know. During the initial negotiations, myself and Cyril Ramaphosa had secret talks, and we had to reach certain consensual conclusions whilst the process was ongoing.

3. Thirdly are the independent investigations into atrocities and the ongoing political violence. Of course, Mandela and the ANC made accusations all the time that it was government forces, so we had to bring in some clarifications. We appointed a judicial board where we first reached a consensus on who was to be appointed. This way we could legitimately investigate these allegations. The reports were accepted, it provided clarity and honesty about what happened. Judge Goldsmith was one of the judges who served on the International Criminal Court in the early days.
4. Fourthly, public participation was crucial in South Africa. The NP and the ANC operated on a joint basis to ascertain the views of the South African people to make sure the process was inclusive. Having this level of inclusivity helped us to gain the necessary confidence and legitimacy. What I also want to emphasise is the need for internal communication. What this means is covering the gaps you make as they are created. You must take valid criticisms into account and dismiss those that hold no value. For example, I had some white South Africans call me a traitor and I had to accept this, I always say water rolls off the back like a duck. You have to think of the value of criticisms, and for that reason internal communication is as important.

The subject of land reform is still a contentious one in South Africa, still no solution has been found and most of the land is still owned by white population. This is a big challenge, it is a hot political potato. I went to a meeting in rural South Africa with a group of white farmers who were worried that their land would be taken from them and given away to the black population. They interrogated me on this and told me that I was a traitor, they said

to me: “why are you going to give away our land?” However, whilst there, I shared information with them about the importance of land reform and reassured them that they would not lose all their land. At the end of the meeting they were happier, and I think this shows how important it is to share information all the time.

I will make three last points to conclude.

1. 1. The process is equally important as the content, as the process is the mechanism that gets you to the end result. You should spend equal if not more time in preparing the process than on the actual content. Focus on what you actually have to do to correct the problem.
2. 2. Secondly you must create a ‘win-win’ culture. Once you have totally agreed what you want to achieve, think what compromises you are prepared to make. I saw this myself. When a failure of a process was reported, Mandela would say: “but what did you do to put yourself in the other person’s shoes?” When a win-win culture is created it benefits both parties.
3. 3. I will finish with a practical example from my experience in South Africa. At the beginning of our negotiations one individual said to me “we must retain as much power as possible for the white minority.” This is understandable when you consider that at the time the whites had been in power for 300 years and didn’t want to give it all up. A group of white politicians created a framework with veto rights to take South Africa back to the original starting point. This was of course somewhat ridiculous, but this is how strongly some white people felt about the possibility of ending apartheid. We have to say to ourselves: ‘what do we want to get from

the future, and what do we have from the past that we want to keep?’ This is a natural inclination in all of us. We had to develop a new vision and make a genuine shift towards a constitution that emphasised individual rights regardless of whether you were black or white. Once we had that framework the deal was settled, and it became our current constitution. I have the same rights as a black South Africa and a black South African has the same rights as me.

I see similarities with Teresita’s peace accord and peace symbols like the universal symbol of the dove. People became very innovative using bumper stickers, symbols on houses, minutes of celebrating peace on a specific date. We all stood for peace and celebrated peace and this I think was very powerful.

Kerim Yildiz: Thank you very much Roelf for that wonderful speech, it was very moving. We will now move on to questions from the participants.

Questions and Answers

Participant: In this long process did you ever have a situation where blacks and whites were homogenous? Was there ever a division among blacks and whites where people wanted to sabotage the negotiations despite being black? Did any blacks act against the result, or did any whites want to disrupt but with the opposite intentions? How was this solved and how did you produce a consensus?

Participant: Having black people as the minority in political life but as the majority in the population must have been a challenging issue to facilitate the peace process?

Participant: In 2016 the International Human Rights Foundation had a general assembly in Johannesburg. They had a perfect constitution but there was no social justice. Yes, the peace process is important, but what do you think about the lack of social justice in the peace process?

Roelf Meyer: On the question of homogenous support: no not at all. What made us strong was that we had a very strong middle ground, on the one side led by Mandela, and the other by de Klerk, and that helped to take us through. We managed to keep obstructing the hard-line right-wing whites. For instance, they once tried to take an armoured car to the negotiating chambers thinking they would stop our proceedings. Instead we invited them in to become part of the negotiations, we told them: “your seats are ready, you can come and join and sit with us.” Of course, they didn’t but still the point stands we were prepared to talk with anyone willing to talk.

On the left-wing black side, the Pan Africanist Congress attacked a religious community in Cape Town with a shooting in protest against a peaceful settlement. There was a mechanism we developed, and a tool called 'sufficient consensus'. It was impossible to get agreement from all and attempting to do so would stall the process unless 100% consensus was reached immediately. So, we agreed that if we could reach the same number of pros and cons each time this would qualify as sufficient consensus. For the majority of meaningful concessions, we never defined sufficient consensus, but it always worked. Let me take one example; South Africa is a very diverse country, we recognise eleven official languages. We knew that it could never just be the two, we decided to accept them all and give all equal recognition in the constitution. In practice this is obviously not the case, but this is not the point. Yes, English is the main language, but the others have equal status.

I will answer the second question and third question together. South Africa spent more than 300 years in apartheid. Paradigm wise there was a white-superiority vs black-inferiority complex. We had to replace this with a different paradigm, a paradigm of equality. We have brought along significant social and economic transformation but yes, there is still a long way to go. Inequality is still too high, the vast majority of black people are still in poverty, and the policies of the ruling party in the last few years have not addressed this properly. However, it is important to consider that this process is only 25 years old and we are still working on solving these problems. Cyril Ramaphosa has issued new directives regarding this and is working on new policy approaches. We have a situation where we had a change of constitution but there is still a hangover from apartheid.

Participants during the Q&A Session.

Participant: On paper the white men have more land, I want to learn more about this. You say eleven languages in the constitution, is it applicable in the public sphere and in education? You mention constitutional rights and change, did this change group rights? And did the army and armed forces support this or not?

Participant: I think we, the WPC, would definitely have been more successful with a win-win approach of building trust. It would have been much more acceptable. The political parties in our culture like CHP suggested this. However, AKP would reject this proposal. I wish we had carried out these works before and been better prepared. Looking at Kerim's studies over the last three years has led me to draw some conclusions. The original dynamics of civil society, the determination of resolution process, failed states in Syria and Northern Iraq, all of these are possibilities that are disrupting the climate in Turkey along with the PKK. There is more national land and we have always had some global and regional dynamics with civil society. For instance, regionally the PKK have been more active in Syria and Iraq than in Turkey. Based on this

context Turkey is different in terms of the regional dynamics of civil society. Civil society has a negative role in Turkey that we cannot just brush aside, it makes everything more difficult and building trust more challenging.

On one of the earlier points regarding the contribution to the EU, the EU is also assuming an active role here using European negative dynamics of civil society. When the EU didn't open its 23rd and 25th chapters, Turkey became a less secular territory. We must learn from regional contexts.

With regards to social justice, Syria has also been overlooked in recent times and we also need to consider climate change and global warming as they have a negative effect on conflict resolution. I have been studying Johannesburg's water problem as in Istanbul there are also problems like this, and they will be growing over the next ten years. Environmental problems of this nature, such as water shortages, will have a negative effect on conflict resolution as they will only continue to produce and increase inequalities, and severely unequal societies provide fertile ground for radicalisation.

Participant: We need to resolve certain problems because the sustainability of the ceasefire is very important. That the EU not supporting us is a growing problem and the Americans who are supposedly our NATO ally have not been helpful either. America and the EU saw Turkey as a buffer zone in the Cold War, and now see us as a buffer zone against refugees. These are benefits for the West at Turkey's expense. Europe avoided further conflict by creating a Customs Union, a common market and the EU after the Second World War. In Turkey some of us say that the Second World War ended but the First World War is still ongoing because of this.

I have neither hope for, nor faith in, the US, and the EU overlooks all our problems and does nothing despite its commitment to democracy, to human rights, and to the Copenhagen Criteria. In South Africa there was the Mandela model, was he successful despite de Klerk? Yes, he stopped bloodshed, stopped killings, and stopped atrocities. What happens if you do not satisfy this thirst for justice? What do you think about this?

Participant: Considering you were a member of the National Party, when did your views and motivations change? What was the colour of your mind? When did you realise that you wanted to help bring an end to apartheid?

Participant: Considering the different sources of opposition, what were your messages to different constituencies?

Roelf Meyer: The first question was about the question of land. I will give some context first. When you look at a map of South Africa you will realise that close to 75% is dry land of which the biggest part is semi-desert, they won't admit it in the east but that is the reality. The water problem is actually more in Cape Town than in Johannesburg. There has been a drought there for more than three years now, and it is a devastating problem. On land redistribution: the biggest owner of land is the state. The state owns land in both urban and rural areas. It owns about 4000 farms and is planning on making them available to black owners, but this has not been done yet. These 4000 farms represent over 10% of total farmland in the country. Therefore, I think it is a throwaway to say it is only white people in control of the farmland. The state, although low in its own ownership, has built new proportions of trust with traditional leaders, with community leaders, and with

black chiefs. The land issue is an urgent one now, as it did not get the necessary attention at the required time.

Regarding languages, having eleven official languages doesn't mean that everybody speaks them all. They are all spoken in specific regions, for example there are three languages spoken in Limpopo, and three in the west. The reality is that all eleven are broken up around the country. You never hear a translation of all eleven at the same time and no one can speak all eleven. Our President Cyril Ramaphosa is fluent in seven which is more than anyone and the most I think you can achieve.

The biggest damage Apartheid caused to South Africa is the damage to education. It put black people behind whites in terms of personal development as education was separate for blacks and whites and black education was inferior. We now have private schools with both blacks and whites, but the public-school system is still far behind and the black population suffer more from this as the majority cannot afford to send their children to private schools. There is no provision for group rights in the constitution. I am for example Afrikaans speaking, but just because I may want to promote this doesn't give me a group right. I do it on the basis of Afrikaans as a language, as a general practice within the context of collective rights.

Participant: So, you are saying that everyone has the same rights?

Roelf Meyer: Yes of course, the opening line of constitution is: "South Africa belongs to all those who reside in it." At the moment I am doing some work in Myanmar, and this was first thing I said to them with regards to the Rohingya problem.

There was a question asked about whether the armed forces supported the changes, and the answer to this is mostly yes, although there were some difficulties. For a period, I was Minister of Defence and I had to bring generals along to certain meetings etc. I was not a popular choice with the generals. I once called in the Chief of the Armed Forces and said to him 'your responsibility is to lead the men in uniform, my job is to plot the political course, are we able to reach a mutual understanding on this' and he said to me 'yes minister'. He may not always have agreed with everything I said but he accepted my decisions. This was during the early stages of the negotiations and I mentioned that we would have to talk to the leadership of the opposition groups. I asked if he would support me in this and he said; 'yes minister.' We had disciplined soldiers and officers and I think this helped the process considerably. The big question for the armed forces was amnesty. We agreed on a truth and reconciliation commission whereby people had to apply for amnesty. A person would then qualify for amnesty if they disclosed the full truth about the atrocity or deed that they committed, and if the truth commission was satisfied with the explanation then that person would gain amnesty. This happened in the majority of cases, only a very small amount were rejected.

On the subject of inclusivity and your explanation of where you find yourselves, I will not comment as that might lead me into giving advice that could be totally inappropriate.

I want to say something about Mandela that relates to the last question. Mandela was exceptional in so many ways, he was completely generous, always dishing out generosity. I saw him more than once stand up for a lady when she came into the room, he was very old fashioned in this sense. I had the pleasure of serving in his

cabinet where I was responsible for constitutional issues. I had many difficult cases like conflicts with and between the leaders of local and indigenous groups. This was difficult for me, but if I needed his help he would say “come for coffee” or “come and have breakfast”, and breakfast would always be at 6:30 as this was his routine from prison. He also never confronted me about what the National Party did to him and this made him so exceptional. During his time as President he never did day to day business, he never chaired a cabinet meeting. He didn’t see this as his duty. Instead he would go out and meet the people and reach out to the people. We were very fortunate, in very few cases in conflict have I ever seen anyone like him. The only thing we can do is to use his example. The thing to ask yourself is: “if he could do it why can’t we?” He went through the suffering of serving 27 years in prison. If he can do it why not us?

My personal motivation, the colour of my mind as you put it; when I reflect on my own experiences of the negotiations I realise that I was fortunate to already be committed to ending apartheid long before the process began. I did not have to convince myself that ending apartheid was the correct thing whilst the resolution process was going on like many others had to do. I had already made my own paradigm shift to the other side of my own mind and lifted myself to a new situation. I still get goose bumps when I think about this. I was so committed that nothing could stop me, I would die for it, I just knew it was right. I grew up in a very conservative background, in an environment stuck in apartheid. I remember being first exposed to it as a young lawyer where I had to give opinions on the civil rights of black people, and I started to say to myself that this is not right, this is unacceptable. This was back in 1974 and the negotiations did not begin until 1990. It was not only those that made a paradigm shift like me that adopted the process of change. There were people who

adopted a pragmatic point of view and the difference between myself and these pragmatists was huge. The fundamental difference was that they never accepted the change in their hearts. If you are really committed to change you must be committed both emotionally and intellectually. It is easy to make the intellectual change, but more difficult to make the emotional change. During the negotiations three members of the cabinet were full time negotiators and each week we won a battle. If you are truly dedicated to a cause no one can contradict what you are saying, because you will be better informed, you must keep up the hard work, you must keep going for it.

Kerim Yildiz: Thank you very much Roelf for that very rich discussion. To summarise, it is important to recognise the conflict itself, as all speakers emphasised there are no military solutions. It is important to learn from these examples, we are not looking for models to adopt, but lessons that can be learned.

I would like to share one experience. Through Kadir Ashmal one of the DPI founders who we sadly lost in June 2011, I had the privilege to share a platform with Mandela, a platform about water and conflict, and he said to me: “don’t give up even if times are dark, I lived in the dark for 27 years and never gave up.” He said talk to de Klerk and talk to Roelf Meyer, they took part in history and have many lessons to give. Thank you to Egil Thorsås and the Norwegian Ministry of Foreign Affairs and Calin Iunot Ungur from the EU. Thanks to our speakers who have travelled from far away to David Gorman, Teresita Quintos Deles, Dag Halvor Nyland, Idun Tvedt and Roelf Meyer for their rich presentations, it is so incredibly useful to have these discussions. Of course, one final thanks to the interpreters. I will use my position as a moderator to stop proceedings.

List of Participants and Speakers

Participants

- **Ahmet Özmen** - Lawyer, Head of Diyarbakır Bar Association & Former WPC Member
- **Ahmet Tarık Çelenk** - Director of Ekopolitik & Former WPC Member
- **Ali Bayramoğlu** - Lecturer & Journalist & Former WPC Member
- **Prof. Dr. Fazıl Hüsnü Erdem** - Professor of Law at Dicle University & Former WPC Member
- **Prof. Fuat Keyman** - Director of the Istanbul Policy Centre, Sabancı University & Former WPC Member
- **Kadir İnanır** - Actor and Director & Former WPC Member
- **Kezban Hatemi** - Lawyer & Former WPC Member
- **Mehmet Emin Ekmen** - Former AK Party MP, Batman Bar Association & Former WPC Member
- **Prof. Dr. Mehmet Ufuk Uras** - Cofounder of Greens and the Left Party of the Future & former MP
- **Nihal Bengisu Karaca** - Columnist & Former WPC Member
- **Oral Çalışlar** - Journalist and Writer & Former WPC Member
- **Öztürk Türkdöğän** - Lawyer, Head of Human Rights Association & Former WPC Member
- **Prof. Dr. Vahap Çoşkun** - Professor of Law, Dicle University & Former WPC Member

Diplomatic and Other Guests

- **Andy Carl** - Expert on Conflict Resolution
- **Egil Thorsås** - Senior Advisor, Norwegian Ministry of Foreign Affairs
- **Taco Stoppels** - Chargé d’Affaires ad interim, Embassy of the Kingdom of the Netherlands in Norway
- **Calin-Ionut Ungur** - Deputy Head Division Turkey, External European Action Service

Speakers

- **David Gorman** - Centre for Humanitarian Dialogue
- **Idun Tvedt** - Norwegian Special Representative for the Philippines peace process and former member of the Norwegian facilitation team in Colombia
- **Roelf Meyer** - Former Chief Negotiator for the South African Government
- **Dag Halvor Nylander** - Norwegian Special Envoy to the Peace Process
- **Teresita Quintos Deles** - Former Presidential Advisor on the Philippines Peace Process

DPI Staff

- **Kerim Yildiz** - CEO
- **Sally Holt** - Deputy Director
- **Esra Elmas** - Head of Turkey Programme
- **Sophie Verbis** - Senior Programme Officer
- **Andrew Hancock** - Intern

İçindekiler

Kısaltmalar listesi.....	112
Önsöz.....	114
Arka Plana Dair Makale	118
Hoşgeldiniz ve Açılış Konuşması	159
Birinci Oturum	165
Filipinler’de Barış yapımında Toplumun Katılımına Yönelik Zorluklar ve Fırsatlar: Uluslararası Temas Grubu’nun Rolü	
David Gorman, İnsani Diyalog Merkezi.....	165
Filipinler Barış Sürecinde Toplumun Katılımı	
Teresita Quintos Deles, Filipinler Barış Sürecinde Eski	
Cumhurbaşkanlığı Danışmanı.....	173
Soru ve Cevaplar	181
İkinci Oturum.....	187
Kolombiya Barış Süreci Esnasında Toplumun Katılımını Desteklemede Norveç’in Rolü	
Dag Nylander, Kolombiya Barış Süreci’nde Norveç Eski	
Özel Temsilcisi; & Idun Tvedt, Kolombiya’daki Norveç	
Kolaylaştırıcı Ekibinin Eski Üyesi.....	127
Üçüncü Oturum	193
Güney Afrika Sürecinde Toplumun Katılımı	
Roelf Meyer, Güney Afrika Barış Sürecinde eski Hükümet	
Başmüzakerecisi.....	134
Soru ve Cevaplar	201
Katılımcı ve Konuşmacıların Listesi.....	210

Kısaltmalar Listesi

AKP	Adalet ve Kalkınma Partisi
ANC	Afrika Ulusal Kongresi (AUK)
BBL	Bangsamoro Temel Kanunu (BTK)
CHD	İnsani Diyalog Merkezi (İDM)
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
CPC	Sivil Koruma Bileşeni (SKB)
CPP	Filipinler Komünist Partisi (FKP)
CR	Uzlaşma Kaynakları (UK)
DDR	Silahsızlanma, Demobilizasyon ve Reentegrasyon
DPI	Demokratik Gelişim Enstitüsü
EU	Avrupa Birliği (AB)
FARC	Devrimci Kolombiya Silahlı Kuvvetleri
GPH	Filipinler Hükümeti
HDP	Halkların Demokratik Partisi
ICC	Uluslararası Ceza Mahkemesi
ICG	Uluslararası Temas Grubu
INGO	Uluslararası sivil toplum örgütü
ISIS	Irak ve Suriye İslam Devleti (İŞİD)
MOA-AD	Ecdad Toprağına İlişkin Anlaşma Memorandumu
MILF	Moro İslami Kurtuluş Cephesi (MİKC)
MNLF	Moro Ulusal Kurtuluş Cephesi (MUKC)
MSPA	Çok Sektörlü Barış Savunucuları (ÇSBS)
NATO	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
NGO	Sivil Toplum Örgütü (STK)
NPA	Yeni Halk Ordusu (YHO-Filipinler)/Ulusal Barış Anlaşması (UBA- Güney Afrika)
NUC	Ulusal Birleşme Komisyonu (UBK)
OIC	İslami İşbirliği Teşkilatı (İİT)
PAC	Pan Afrika Kongresi (PAK)

PKK	Kürdistan İşçi Partisi
SA	Güney Afrika
UNSC	Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK)
WPC	Akil İnsanlar Heyeti

Önsöz

Bu rapor, 24-27 Mayıs 2018 tarihleri arasında Oslo’da gerçekleşen ve ‘Çatışma Çözümü Süreçlerine Toplumun Katılımı’ konusunun ele alındığı DPI karşılaştırmalı çalışma ziyaretinde yapılan konuşmaların ve tartışmaların eksiksiz bir kaydını sunmaktadır. Toplantının transkriptinin yanısıra, toplantıda değinilmiş ülkelerde bu katılımın nasıl gerçekleştiğine dair kimi örnekler içeren bilgilendirici bir arka plan makalesi de raporda yer almaktadır.

Bu etkinlik, 2013 yılında o zaman başbakan olan Erdoğan tarafından kurulan ve çözüm sürecine dair toplumu bilinçlendirme ve bilgilendirme görevini üstlenen Akil İnsanlar Heyeti’nin (AIH) zor zamanlarda dahi çözüm süreçlerine destek yaratmak amacıyla kamuyla etkileşimin farklı yöntemlerini keşfedebilecekleri bir platform sağlamıştır. Katılımcılar arasında farklı siyasi ve mesleki arka plana sahip entelektüeller ve kamuya mal olmuş kişiler yer almış olup katılımcıların hepsi Türkiye’nin farklı bölgelerinden, bu bölgelere dair bilgi veya bağlantı sahibidir. Katılımcıların tam listesi Ek I’de mevcuttur.

Üç gün boyunca Oslo’da devam eden ziyaretin ev sahipliğini Norveç Dışişleri Bakanlığı üstlenmiştir. İlk akşam katılımcılar, konuşmacılar ve diplomatik misafirler için verilen hoşgeldiniz resepsiyonunun ardından ertesi gün, Filipinler, Kolombiya ve Güney Afrika’daki barış ve çözüm süreçlerine kamu katılımına dair uluslararası tecrübelerin karşılaştırmalı incelemeleri ele alınmıştır. Bir sonraki gün ise katılımcılar Akil İnsanlar tecrübelerinden çıkardıkları dersleri tartışma ve inceleme fırsatını bulmuştur.

Karşılaştırmalı çalılma ziyaretinin temel amacı küçük bir grup katılımcıyı uluslararası çatışma çözümü uzmanlarıyla bir araya getirerek diyalogu nasıl canlı tutacaklarını ve Türkiye’de süregiden

çatışmanın teknik ve siyasi yöntemlerle çözülmesine açık bir kamusal atmosferin nasıl desteklenebileceğini konuşmalarını sağlamaktı. Uluslararası karşılaştırmalı tecrübelerden istifade eden katılımcılar, anlayışı arttırmak, çatışma çözümü ve barış yapımı süreçlerine desteği teşvik etmek için toplumun farklı kesimleriyle nasıl etkin iletişim kurabileceklerine dair potansiyel araçları ve stratejileri ele aldılar.

Karşılaştırmalı çalışma ziyareti kapsamında uluslararası uzmanlar toplumu barış ve geçiş dönemlerine dair eğitmek, farkındalığını arttırmak, ilgisini ve olumlu yaklaşımını teşvik etmek ve faal katılımını sağlamak için kullanılmış mekanizmalara ve yaklaşımlara dair birinci elden tecrübelerini paylaştılar. Katılımcılar, Teresita Quintos Deles'in hem Filipinler barış sürecindeki eski Cumhurbaşkanlığı Danışmanı, hem de Filipinler'de barışın inşa edilmesi için 1980'lerden beri sivil toplumda mücadele veren faal bir barış aktivisti olarak farklı bakış açılarını dinlediler. Kendisinin sunumu halkın geniş çapta barışa destek vermesinin nasıl sağlanabileceğine dair, sivil toplum tarafından yönlendirilen halk temelli barış kampanyaları da dahil, pratik ve uygulanabilir yöntemlere değindi. Sayın Deles'e eşlik eden David Gorman, Filipinler'deki Uluslararası Temas Grubu'nun üyesi de olmuş İnsani Diyalog Merkezi'nden gelerek aramıza katıldı. Gorman konuşmasında Filipinler barış sürecindeki halk katılımına üçüncü tarafın gözünden, uluslararası bir bakış açısı sundu.

Kolombiya'ya dair ortak oturumda Norveç'in barış görüşmeleri esnasındaki Kolombiya eski özel temsilcisi Dag Nylander ve süreç esnasında Norveç hükümeti kolaylaştırıcılık ekibinde görev almış olan Idun Tvedt, çatışmaya dair bir özet sunarak Norveç'in üçüncü taraf olarak üstlendiği görevi anlattılar. Sivil toplumun barış

sürecine katılımını sağlayacak resmi mekanizmalara dair örnekler sundular, barış için çabalayan taban hareketlerine, özellikle de kadın hareketlerine değindiler. Güney Afrika hükümetinin eski Başmüzakerecisi olarak tecrübelerini paylaşan Roelf Meyer, Güney Afrika tecrübesini aktardı ve sivil toplumun Ulusal Barış Anlaşması'nı başlatmaktaki ve Güney Afrika'nın barış sürecini ilerletmekteki olumlu rolünün altını çizdi. Geçmiş tecrübelerden çıkarılan dersleri, Güney Afrika'nın günümüzdeki durumu ve hala yüzleşilen zorluklar bağlamında bir kez daha değerlendirdi.

Katılımcılar, uzmanlar tarafından paylaşılan uluslararası tecrübeleri ele almanın yanı sıra Türkiye'de 2013-15 arasında gerçekleşen çözüm sürecini ve Akil İnsanlar olarak bilhassa bu süreçteki kendi rollerini dğerlendirme fırsatı da buldular, böylece çıkarılan olumlu ve olumsuz dersleri, işe yarayan ve iyileştirilebilecek yöntemleri gözden geçirmiş oldular. Genel olarak katılımcılar için çok faydalı geçen bu toplantı, özellikle Akil İnsanlar Heyeti'nin tecrübelerinin tartışılacağı, gelecekte yapılması planlanan toplantılar için önemli bir temel sağladı.

Bu karşılaştırmalı çalışma ziyareti 'Zor Zamanlarda Türkiye'de Kapsayıcı Diyalogu Desteklemek' başlıklı, AB'nin, İrlanda, Hollanda ve Norveç hükümetlerinin desteğiyle gerçekleştirilen proje kapsamında tasarlanmış bir dizi etkinliğin içinde yer almaktadır. DPI bu etkinliğin gerçekleşmesini sağladıkları için tüm fon sağlayıcılarımıza teşekkür eder; toplantıya ev sahipliği yaptıkları için Norveç Dışişleri Bakanlığı'na özellikle teşekkür ediyoruz. Tecrübelerini katılımcılarımızla paylaşmak için zamanlarını ayıran tüm konuşmacılara, ve tartışmaları yönlendiren moderator Andy Carl'a içten teşekkürlerimizi sunuyoruz. Toplantıya sağladıkları açık, dürüst ve yapıcı katkılardan dolayı tüm katılımcılara, DPI'nin

bu etkinliği gerçekleştiren ve hem Londra, hem Türkiye’de yer alan ekibine, ve bu raporun hazırlanmasına katkıda bulunan DPI stajyeri Andy Hancock’a teşekkür ederiz.

Kerim Yıldız CEO

Demokratik Gelişim Enstitüsü

Arka Plana Dair Makale

I. GİRİŞ

“Halk katılımı, halkın bir araya gelerek herkes için ortak önem arz eden meseleleri ele almasını, ortak sorunların çözülmesini ve olumlu sosyal değişimin yaşanmasını sağlayan bir süreçtir. Halkın etkin katılımı sokaktaki vatandaşın kendisi için önemli olan kamusal meselelere dair fikir yürütme, diyalog ve eylem süreçlerine katılabilmesini amaçlar. Aynı zamanda liderlerin ve karar vericilerin, halkın ve paydaşların bakış açılarını, fikirlerini ve endişelerini daha iyi anlamalarını sağlar.”¹

Dünyanın dört bir yanındaki çatışma durumlarında tecrübe edildiği üzere, barış süreçlerinin başarısında halkın katılımı esastır. Eğer toplum süreci gerçekten sahiplenmezse, çatışmanın taraflarının sağladığı anlaşmanın gördüğü kabul ve dolayısıyla anlaşmanın sürdürülebilirliği azalır. Halkın süreci sahiplenmesi, insanların sürecin kendilerine ne getireceğinin farkında olmaları, bunu gerçekten idrak etmeleri ve hissetmeleri sayesinde mümkün olur.

Bu makalede halkı çatışma çözümü ve barış süreçlerine dair eğitmek, halkın farkındalığını ve ilgisini arttırmak, daha olumlu bir yaklaşım benimsemesini ve faal olarak katılım göstermesini sağlamak için kullanılmış kimi mekanizma ve yaklaşımlar anlatılmaktadır. Filipinler, Kolombiya ve Güney Afrika tecrübelerinden örneklerle değinen makale, halkın katılımına dair, kimin hangi amaçla inisiyatif ele aldığına, dahil olan aktörlere, hedef kitlesine, spesifik

1 <http://www.intellitics.com/blog/2012/09/28/what-is-public-engagement/>

amaçlara ve gerçekleştirilen faaliyetlere göre farklılık gösteren bir dizi seçenek sunmaktadır.

Halkın çözüm ve barış süreçlerine resmi veya gayriresmi kanallar aracılığıyla nasıl katıldığına dair örnekler de sunulmaktadır: katılım bazen başkaları tarafından başlatılan halk katılımı inisiyatifleri sayesinde gerçekleşirken, kimi zaman da çatışmadan etkilenen halkların kimi üyeleri barış için bizzat harekete geçerek yerel düzeydeki çatışmaları çözmüş, veya çatışma sebebiyle yaşanan ihlallerin telafisi için çabalamıştır. Makale halkın katılımına iki farklı açıdan yaklaşacaktır: ilk olarak *halkla nasıl etkileşime geçip* çözüm ve barış süreçlerini kabul etmeleri, desteklemeleri ve hatta bu süreçlere katılmalarının sağlanacağı ele alınacaktır, ikinci olarak ise *halkın bu tür süreçlere nasıl katılım gösterdiği* incelenecektir.

Halkın katılımını hedefleyen inisiyatifleri kimin başlattığına ve bunlara dahil olan aktörlere baktığımızda hükümet veya muhalefet tarafından oluşturulmuş olabileceklerini, sivil toplumdan (örneğin topluluk liderleri veya dini liderler arasından, STK başkanları veya akademisyenler arasından) gelmiş olabileceklerini, ve/ya uluslararası aktörlerin de sürece dahil olabildiğini görüyoruz. Örneğin hedefleri arasında Mindanao barış sürecine dair toplumsal farkındalığı, siyasi ve yerel desteği arttırmak olan Filipinler'deki Uluslararası Temas Grubu'nun (UTG) içinde yabancı hükümetler ve uluslararası STK'lar yer alıyordu. Mindanao merkezli partnerlerle işbirliği yapan grup, yerel sivil toplum örgütleri arasında topluluklar arası diyalogun tesis edilmesinde önemli bir rol oynadı.

İnisiyatifler farklı düzeylerde gerçekleşebilir: Kolombiya hükümetinin Respira Paz (Barış Solumak) başlıklı, halkın barış sürecine desteğini arttırmak için tasarladığı kampanya gibi medyada

yer alan ulusal farkındalık kampanyalarının yanısıra Kolombiya ve Filipinler'deki tabanda yer alan barış aktivistlerinin yerel düzeyde başlattığı “Barış Bölgeleri”nin tesis edilmesi uygulaması buna verilebilecek örnekler arasındadır. İkinci örnekte, yerel çatışma çözümü çabalarının hak savunuculuğu ve eylemlerle desteklenmesi ulusal barış çabalarıyla bir bağlantı tesis edilmesini sağlamış, böylece ulusal barış sürecinin sahiplenilmesine katkıda bulunmuştur.

Halkın katılımı inisiyatiflerinin hedef kitlesine baktığımızda elbette nüfusun homojen olmadığını, katılım yöntemleri tasarlanırken coğrafi, siyasi, sosyal, ekonomik ayrımların, yaş ve cinsiyet farklarının, bu grupların bizzat kendi içlerindeki ayrımların da dikkate alınması gerektiğini görürüz. Barışa yönelik tavırların farklılığını anlamak için Kolombiya'daki barış anlaşması referandumunda gözlemlenmiş oy kullanma örüntülerini değerlendirelim: bu örnekte, çatışmadan etkilenen kırsal nüfus, daha yoğun nüfusa sahip şehir nüfusuna göre daha yüksek oranda barış için oy kullanmıştır.

Çatışma çözümüne ve barışa yönelik anlayışın seviyesine bağlı olarak, halkın katılımı için kullanılan teknik ve yaklaşımların zaman içinde değiştirilmesi gerekebilir; zira önceki sürecin başarısızlığa uğradığı, özellikle şiddet olaylarının ve katliamların yaşandığı durumlarda halkın süreci kabullenme düzeyi düşük olabilir. Yeni teknolojiler farklı hedef kitlelerine ulaşmak için yeni fırsatlar yaratabilir.

Halkla etkileşime geçmek

Çatışma çözümüne ve barış yapımına desteklerini ve katkılarını arttırmak için halkla etkileşime geçmek bir dizi farklı uygulama yöntemi ve hedef doğrultusunda gerçekleştirilebilir.

Bunların arasında sürecin farkında olmayan veya sürecin neye dair olacağını bilmeyen kesimleri (olası) barış sürecine dair eğitmek ve bilgi paylaşımında bulunmak, sürecin kendi hayatlarını nasıl etkileyeceğini, sürece nasıl bizzat katılabileceklerini anlatmak yer alır. Örneğin Filipinler’de Uluslararası Temas Grubu’nun (UTG) görevlerinden biri *‘toplulukların barış sürecine farkındalığını arttırmak, müzakereye taraf olan hükümetin ve MİKC’in (Moro İslami Kurtuluş Cephesi) barış sürecinde topluluklara dair farkındalığını arttırmak’*tı.²

Halkın katılımı elitlerle toplumun çeşitli kesimleri arasındaki mesafenin aşılmasını sağlayabilecek, iki yönlü bir süreçtir. Toplumun bütününe veya spesifik hedef kitlelere hitap edilebilir; örneğin Kolombiya’da BM’nin liderlik ettiği bir inisiyatif, okul çağındaki çocukların tecübelerini birbirleriyle paylaşmasını kolaylaştırarak ortak bir deklarasyon kaleme alınmasına, ulusal bir “Çocukların Barış Hareketi” kurulmasına öncülük etmiştir. Proje dahilinde binlerce gencin görev aldığı çalıştaylar ve birebir eğitim programları yer almıştır.

Hak savunuculuğu ve barış yapımı için halkın desteğini talep etme sürecinde stratejik iletişim ve lobicilik faaliyetleri de yer alabilir. Örneğin Filipinler’de hükümetin yürüttüğü “Barışı Destekliyorum” kampanyası sosyal medyayı kullanarak geniş kitlelere ulaşmış ve barış fikrini yaymıştır. Bu tür girişimlerde barışın neden arzulanır olduğu toplumsal, ekonomik vb. faktörlere değinilerek doğrudan aktarılabilir, diğer bir seçenek ise yukarıda bahsedilen *Respira Paz* kampanyasında olduğu gibi halktan sadece barış süreci üzerine düşünmelerini talep etmektir. Bir başka örnek ise 1998’de Kolombiya’da çeşitli STK’ların bir araya gelerek oluşturdukları

2 Briefing: International Contact Group for the Southern Philippines Peace Process (London: Democratic Progress Institute, 2014), p.19.

koalisyonun seçimler esnasında bir de “barış sandığı” açarak halkın barışa desteğinin talep etmesidir.

Halk katılımı girişimlerinde genel olarak diyalog için alan yaratmak, veya mevcut alanları savunmak gerekir. Güney Afrika’daki Ulusal Barış Anlaşması, içinde kilisenin, iş insanlarının ve sendika liderlerinin de yer aldığı sivil toplum tarafından, hükümetin ya da diğer tarafların siyasi şiddetle başa çıkma ve müzakere başlatmaya dair yetenek ve meşruiyetlerine dair ciddi şüphelerin duyulduğu bir dönemde başlatılmış bir girişimdi. Yerel düzeyde katılım gösterilen aracılık ve gözlem süreçlerinin bölgesel ve ulusal düzeyde koordine edilmesi iletişim kanallarının kurulmasını, müzakerelerin meşruiyet kazanmasını, başka yerlerde konuşulamayan meselelerin konuşulabileceği güvenli bir alan açılmasını sağladı.

Halk nasıl katılım gösterir

Yerel halkın kendi topluluklarında barış sağlanması için gösterdiği çabalara örnek olarak Filipinler’deki Bantay Ateşkesi girişimini gösterebiliriz. Bu girişim yerel ve uluslararası sivil toplumun barış aktivistleri ve tabandan gelen gönüllüler tarafından oluşturulmuş olup ateşkes sürecinin toplumun gözü önünde gerçekleşmesine katkıda bulunmuştur. Kolombiya’daki Magdalena Medio Barış ve Kalkınma Programı (MMBKP) bölgedeki şiddetin azalmasını, sosyal ve ekonomik kalkınma sağlanmasını hedefleyen bir yerel girişimdi.

Kolombiya ve Filipinler’de Barış Bölgeleri ve Barış Topluluklarının kurulması da topluluk düzeyinde başlatılmıştır. Kolombiya’daki belediyeler ve kırsal tarım toplulukları bölgelerinin çatışmasızlık bölgelerini olduğunu açıklamıştır, Kuzey Filipinler’deki Hungduan

topluluğunun tek taraflı olarak barış deklare etmesi ise benzer Barış Bölgelerinin ülkenin farklı yerlerinde tesis edilmesine önayak olmuştur. Bu örnekte ve benzerlerinde, sivil toplum girişimlerinin ulusal barış süreçlerini etkilemeyi, gelecekteki süreçlere dair hükümet girişimlerinin istikametini belirlemeyi amaçladığını, hatta bazı durumlarda bu süreçleri bizzat kendilerinin başlatmaya çalıştıklarını görüyoruz. Filipinler'deki Ulusal Barış Konferansı (UBK), toplumun farklı kesimleri arasındaki diyalog ve istişarenin, farklı kesimlerden gelen vatandaş gruplarının katılımının resmi müzakere sürecine katkıda bulunan bir barış gündemi oluşturulmasına nasıl imkan sağladığına dair bir örnektir. Farklı Kesimlerden Gelen Barış Savunucuları, UBK'nin 90'lardaki diyalog ve bağlantı oluşturarak resmi barış görüşmelerini devam ettirmedeki başarılarını kendilerine temel aldı. Bu çabalara toplum ve kabine düzeyindekiler de dahil siyaset yapıcılar arasında doğrudan iletişim kurulması da dahildi. Bu iki büyük barış girişiminin sonucunda yapılan "Ulusal Barış Vizyonuna Doğru" deklarasyonu, yeni barış vizyonlarını oluşturmak için çalışan, 17 farklı kesimden gelen yüzden fazla STK ve halk kuruluşunun çabalarının ürünüydü.

Kolombiya'da müzakere sürecine halkın katılımını sağlamak için uygulanan resmi mekanizmalar arasında halkın gündemdeki çeşitli maddelere dair fikir belirtmesini sağlayacak sanal bir platformun oluşturulması vardı. 2013'te düzenledikleri Ulusal Kadınlar ve Barış Zirvesi'ni takiben, Kolombiyalı bir dizi kadın hareketi kuruluşunun uyguladığı baskı, hükümetin bir toplumsal cinsiyet alt komisyonu kurmasını sağladı. Komisyonun görevi süreçte kaleme alınan tüm belgeleri toplumsal cinsiyet açısından değerlendirmektir; aynı zamanda STK delegasyonlarına da sürece dahil eden komisyon, bu kuruluşların barış anlaşmasına katkıda bulunmasını mümkün kıldı. Mağdur forumları ve delegasyonları

da benzer biçimde halkın, bilhassa çatışmada mağdur olanların barış anlaşmasının içeriğine doğrudan katkıda bulunmasını mümkün kıldı. Çeşitli mağdurları temsil eden delegasyon üyeleri, özellikle kriz dönemlerinde sürecin savunuculuğunu da üstlendiler. Bu girişimler halkı sadece müzakere edilen meselelere dair eğitmeyi değil, sürecin paydaşlarına dönüştürmeyi de örneklemektedir.

Barış görüşmeleri devam ederken müzakere masasında görüşülen konuları düzenli olarak halka aktararak müzakere sürecine dair bilgilendirmelerini sağlamak, halka katkılarının değerli olduğunu hissettirmek ve sürece katkılarını sağlamak açısından işlevli olabilir. Örneğin Kolombiya'da hükümet ve FARC'ın (Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri) ortak bildirileri, müzakereler boyunca anlaşma sağlanan konular hakkında halkı bilgilendirdi.

Aşağıda aktarılan vaka incelemeleri halkla iletişim kurmak, tavırları şekillendirmeye çalışmak, destek uyandırmak ve toplamak ve toplumun çatışma çözümü potansiyelini harekete geçirmek için kimi model ve tekniklere kısaca değinerek sadece elde edilen başarıları değil, karşılaşılmış kimi zorlukları ve engelleri de tespit etmeyi, sonuçları etkileyen bağlamsal faktörleri mümkün olduğunca aydınlatmayı hedeflemektedir.

II. FİLİPİNLER

Filipinler'deki iç çatışma, 1969'da Ferdinand Marcos cumhurbaşkanıyken yaşanan çifte ayaklanmadan beri durmaksızın devam etmiştir. İlk çatışma Filipinler hükümeti ile Filipinler Komünist Partisi, Yeni Halk Ordusu (YHO) ve Ulusal Demokratik

Cephe'nin (UDC) oluşturduğu koalisyon arasında gerçekleşmiştir.³ İkinci çatışma ise Mindanao Adası'ndaki Müslüman azınlığın kendi kaderlerini tayin hakkı için verdikleri mücadeledir.⁴

Partinin silahlı kanadı olan YHO, 1969 yılında Komünist Parti'den ayrıldı. Komünist Parti'nin çabalarını yeterli bulmayan YHO, gerilla savaşı aracılığıyla ulusal demokratik bir devlet kurmayı hedefledi. YHO'nun 1971'deki ilk saldırısını takiben Cumhurbaşkanı Marcos sıkıyönetim ilan etti ve komünist ayaklanmaya karşı kendi tabiriyle 'özgürlük mücadelesi'ni başlattı. Kısa bir dönem Çin'in desteklediği YHO ve müttefikleri, dünyanın dört bir yanındaki komünist rejimlerden destek istedi. 1990'larda komünizmin devrilmesi komünist ayaklanmaya verilen desteğin azalmasına yol açıysa da hükümet kuvvetlerinin eşzamanlı Moro ayaklanmasıyla meşgul olması, örgütün faaliyetlerine birkaç yıl daha devam edebilmesini mümkün kıldı.⁵ 2001'den günümüze gerçekleşen bir dizi yargısız infaz örgütü zayıflattı, ABD'nin 2002 yılında YHO'yı terrorist gruplar listesine alması meşruiyetlerine zarar verdi.⁶ Son yıllarda yaşanan şiddet dönemlerinin zaman zaman yapılan ateşkeslerle ara bulması, barış sürecinin geleceğinin nasıl olacağını tayin etmeyi zorlaştırıyor.

Filipinler'deki Müslüman nüfus, yani Moro'lar, adadaki Hristiyan çoğunluktan farklı bir kimliğe sahip olmaları sebebiyle uzun süredir özyönetim talebinde bulunuyor. Moro Ulusal Kurtuluş Cephesi (MUKC) Mindanao Bağımsızlık Hareketi'nin silahlı kolu olarak

3 Heydarian, Richard Javad. "The quest for peace: the Aquino administration's peace negotiations with the MILF and CPP-NPA-NDF" (Oslo: NOREF, 2015), pp 1-2.

4 Santos, Paz Verdades M. "The communist front: protracted people's war and counter-insurgency in the Philippines (overview)." *Primed and Purposeful: Armed Groups and Human Security Efforts in the Philippines* (2010): pp 17-42.

5 *Ibid.*

6 Quimpo, Nathan Gilbert. "The Philippines: predatory regime, growing authoritarian features." *The Pacific Review* 22, no. 3 (2009): pp 335-353.

ortaya çıktı ve 28 Moro'nun öldürüldüğü 1968 Jabidah Katliamı'nın ardından Filipinler'de silahlı bir ayaklanmaya öncülük etti.⁷ MUKC ayaklanmasına Hristiyan liderlerin Müslüman nüfusun çıkarlarını ihmal etmesinin yol açtığı, Jabidah Katliamı'nın bardağı taşıran son damla olduğu düşünülüyor. MUKC 1984'de bölündü, bunun sonucu olarak Moro İslami Kurtuluş Cephesi (MİKC) kuruldu. İlimli bir yaklaşımı savunan, Mindanao'daki Müslüman nüfus için bir derece özyönetim kazanmayı hedefleyen MUKC'ye kıyasla MİKC Müslümanlar için tamamen bağımsız bir devlet kurmayı hedefleyen radikal silahlı bir örgüt olarak sahneye çıktı.⁸

1996 yılında hükümet ve MUKC, MUKC'nin terhis olması ve ordusuzlaştırılması karşılığında Mindanao'daki Müslüman çoğunluklu vilayetlere özerklik veren bir barış anlaşması yaptılar. Bu anlaşma sonucu Müslüman Mindanao Özerk Bölgesi (MMÖB) kuruldu.⁹ Fakat MİKC çözümü reddetti, zira bölgede tamamen bağımsız ve özerk bir devlet kurulmasını istiyorlardı. MİKC müzakere edilen bir sonuç istediği için 1997 yılında hükümetle karşılıklı iki taraflı bir ateşkes tesis edildi. 1997 yılında başlayan ara dönemde ateşkes üç kez ihlal edildi, bunlar MİKC ve hükümet yanlısı güçler arasında şiddetli çatışmaların çıkmasına sebep oldu.¹⁰ ABD'nin 2002'deki müdahalesi ve desteği MİKC'nin 2011 itibarıyla tam bağımsızlık taleplerini geri çekmesine ve bir İslam devleti tesis etmekten ziyade daha ilimli bir strateji çerçevesinde özerklik için çabalamalarına yol açtı. 2014'te MİKC ve Filipinler hükümeti

7 Herbolzheimer, Kristian. "The peace process in Mindanao, the Philippines: evolution and lessons learned." *The International Relations and Security Network* 17 (2015).

8 Rosario-Braid, Florangel. "The lessons of the Philippine peace process." *Toda Institute* (2000).

9 Schiavo-Campo, Salvatore, & Judd, Mary P. *The Mindanao conflict in the Philippines: Roots, costs, and potential peace dividend*. Vol. 24. Conflict Prevention & Reconstruction, Environmentally and Socially Sustainable Development Network, World Bank, 2005. p. 1.

10 Herbolzheimer, (2015). p. 2.

arasında yürütülen bir dizi müzakerenin ardından Bangsamoro adı verilen özerk bir Müslüman bölgenin oluşturulması hususunda anlaşma sağlandı.¹¹ Bölge, Filipinler Kongresi tarafından yasaması yapılacak “Bangsamoro Temel Kanunu” ile yönetilecekti. Yasama kapsamında MİKC’nin bir silahlı kuvvet olarak terhis edilmesi, herkes için demokratik hakların ve insan haklarının sağlanması, ve şeriat kanunlarının sadece Müslümanlar için geçerli olması vardı.

Bangsamoro Temel Kanunu’nun (BTK) 2016-2017’de uygulanmaya geçmesi planlanıyordu. Fakat BTK içerisindeki kimi unsurların Filipinler anayasasıyla çelişmesi ihtimali ve IŞİD’in bölgede artan etkisi sebebiyle bu süreç ertelendi.¹² Yetkililer, IŞİD’in bölgedeki esas müttefiki (Bangsamoro İslami Özgürlük Savaşçıları) kontrol altında tutulduğu sürece bu güçlükleri aşmak konusunda kararlı olduklarını ifade ettiler.¹³ BTK için yürütülen lobi çalışmaları hâlen devam ediyor, bunların içinde kapı kapı dolaşarak yapılan lobi faaliyetleri, kampanya broşürleri ve eşantiyonları (örneğin “BTK’yi destekliyorum” tişörtleri) dağıtmak var.

Ulusal Barış Konferansı

1980’lerin sonuna doğru çözüm sürecinin toplum tarafından benimsenmesini arttırmak amacıyla bir dizi gayriresmi barış konferansı düzenlendi. Ulusal Barış Konferansı’nın (UBK) başında eski Yüce Divan hakimi Cecilia Muñoz-Palma vardı; asıl

11 *Ibid.*

12 Mark, Eugene, ‘Bangsamoro Peace Process Complicated by Philippine Politics’, *The Diplomat* (2018) at (last accessed May 2018) <https://thediplomat.com/2018/02/bangsamoro-peace-process-complicated-by-philippine-politics/>

13 Hart, Michael, “Bangsamoro Islamic Freedom Fighters Assume ISIS’ Mantle in the Philippines Troubled South” *Geopolitical Monitor* (2018) <https://www.geopoliticalmonitor.com/bangsamoro-islamic-freedom-fighters-assume-isis-mantle-in-the-philippines-troubled-south/> (Accessed 23rd May 2018).

müzakerecilerin hükümetten olmasına karşılık yetkileri, toplumun çeşitli kesimlerinden gelen barış destekçileriyle sürdürdükleri istişarelere dayanıyordu.¹⁴ Bir dizi STK, dini grup, insan hakları aktivistleri ve akademisyenler, toplumun ondört ana kesiminden (çiftçiler, işçiler, şehir yoksulları, yerli nüfus, kadınlar ve üç farklı din grubunun temsilcileri gibi) katılımcıları bir araya getirerek barış gündemini oluşturma girişiminde bulundular. Barış sürecinin başarıya erişmesi için müzakere masasında tüm silahlı grupların ve toplumun tüm kesimlerinin temsil edilmesi hususunda konsensüs sağlandı.¹⁵

STK'lar konuyla alakalı vatandaş gruplarıyla insan hakları, insani hukuk, siyasi ve ekonomik reformlar gibi başlıklara dair istişarede bulunarak diyalog başlatmayı amaçladı. Bu istişarelerin çoğu sürece dahil olan geniş kapsamlı vatandaş gruplarının yarattığı gayriresmi ortamlarda gerçekleşti. 100'ün üzerinde STK ve vatandaş kuruluşu "Barış Vizyonu"nun¹⁶ oluşturulması için çaba gösterdi, bunun sonucu olarak UBK'de dile getirilen fikir ve bilgilerin resmi müzakere sürecine yönlendirildiği bir iletişim yaklaşımı benimsendi.

Ulusal Barış Konferansı'nın çalışmaları barış müzakeresi stratejisine katkıda bulundu, halk ve siyasi aktörler arasında devamlı iletişimin oluşmasını sağladı. Halkı bilgilendirmek için devamlı olarak yapılan kampanyalar, çeşitli gruplarla yürütülen istişareler ve üçüncü taraf arabulucuların kullanılması hükümet ve halk arasında karşılıklı güven tesis edilmesini sağladı, çözüm sürecine duyulan toplumsal sahipliği pekiştirdi.¹⁷

14 Rosario-Braid, Florangel. "The lessons of the Philippine peace process." *Toda Institute* (2000).

15 Alker, H. R., Gurr, T. R., & Rupesinghe, K. (Eds.). (2001). *Journeys through conflict: Narratives and lessons*. Rowman & Littlefield.

16 Rosario-Braid (2000).

17 Alker, Gurr, & Rupesinghe (2001), p. 221.

Çok Sektörlü Barış Savunucuları (ÇSBS)

Ulusal Barış Konferansı'nın başarısı, bağımsız STK'lardan ve toplumun çeşitli kesimlerinden temsilcilerin bir araya geldiği Çok Sektörlü Barış Savunucularının (ÇSBS) oluşturulmasını beraberinde getirdi.¹⁸ ÇSBS'nin temel amacı resmi barış müzakerelerini devam ettirmek ve UBK aracılığıyla edinilmiş dersleri uygulamaya geçirmektir.

Kızılhaç ile işbirliği yaparak kabine temsilcileriyle bir dizi ortak teknik komite oluşturan ÇSBS, bu sayede insan haklarını ve insani hukuku savunan bir memorandumun kaleme alınmasını sağladı.¹⁹ Halk Kurultayı, Ulusal Barış Kongresi ve birkaç STK'nın işbirliğiyle ve Ulusal Birleşme Komisyonu'nun danışmanlığıyla resmi müzakerelere ulusal düzeyde önerilerde bulunmak için eşit derecede önemli girişimlerde bulunuldu.²⁰

ÇSBS karar vericilerin toplumsal adalet farkındalığını arttırmak için bir "barış oyu kampanyası" başlattı. Önceden belirlenmiş kriterlerle hükümet adaylarının değerlendirildiği kamusal forumlar oluşturdular, bu forumlarda adayların etkili bir çözüm siyaseti geliştirmeye uygunluğu değerlendirildi.²¹ Kampanyanın etkisi 1992'de Fidel Ramos'un Cumhurbaşkanı seçilmesiyle görüldü; kendisi ilk ulusal konuşmasında iç silahlı çatışmaya adil, kapsamlı, barışçıl ve kalıcı bir sonuç getirmenin öneminden, ayaklanmanın altında yatan sebeplerin ele alınması gerektiğinden bahsetti.²²

18 *Ibid* p. 222.

19 *Ibid*.

20 Garcia, Ed. "Filipino Zones of Peace." *Peace Review* 9, no. 2 (1997): 221-224.

21 *Ibid*.

22 Fidel V. Ramos, First State of the Nation Address, July 27, 1992.

Bunun üzerine kongre, ifsat karşıtı yasayı yürürlükten kaldırdı, böylece Komünist Parti ve benzeri örgütler artık yasadışı olmayacak, siyasi, ekonomik ve toplumsal alanda özgürce, açıkça ve barışçıl bir biçimde rekabete girebileceklerdi. Dahası, UDC Mindanao'daki Moro halkının kendi kaderlerini tayin hakkını savunan bir siyaset benimsedi.²³

Barış Bölgeleri

Filipinler'de taban düzeyinde faaliyet gösteren barış aktivistleri arasında popüler bir mekanizma, yerel topluluklar tarafından "Barış Bölgeleri"nin ilan edilmesi idi. Bu fikir, Kuzey Filipinler'deki Hungduan topluluğunun, bölgelerini işgal eden gerillaları kovarak ve ordunun içeri girmesini engelleyerek kendi barış bölgelerini oluşturmaya ilişkin bir haberden çıktı.²⁴ Barış Bölgesi, yerel topluluğun tek taraflı deklarasyonu sayesinde savaşa ve silahlı çatışmaya kapatılan coğrafi bölgeleri tanımlar.²⁵ Bu tanım, bölgenin hükümet veya ayaklanmacı güçler tarafından tanınıp tanınmamasından bağımsız olarak geçerlidir. Bölgenin diğer kesimler tarafından tanınması yaratıcılarının amacıdır, zira bu sayede topluluğun, bölgenin sürdürülebilirliğini sağlamak için yürüttüğü barış çabalarının devamı sağlanır. Barış Bölgelerinin yaratılmasındaki esas etken topluluklarını temsil eden ve destek toplama yeteneğine sahip temel bir grup topluluk lideridir.²⁶ Liderler aracılığıyla yürütülen topluluk tartışmaları, yaşanan

23 Margallo, Sonia. *Addressing gender in conflict and post-conflict situations in the Philippines*. Conflict Prevention & Reconstruction, Environmentally and Socially Sustainable Development Network, World Bank, 2005. p. 5

24 García (1997).

25 *Ibid.*

26 Hancock, Landon E., and Christopher Roger Mitchell, eds. *Zones of Peace*. Kumarian Press, 2007. p. 45

sorunların tespit edilmesini ve Barış Bölgesinin etkin bir şekilde planlanmasını sağlar. Dahası, söz konusu bölgenin uygun terim ve şartlar kullanılarak resmen deklare edilmesi, girişimin başarılı olması açısından elzemdir. Dağlık Sagada vilayetinde halk yaşadığı yeri Barış Bölgesi ilan ederek anlaşmazlıkları çatışma değil diyalog kullanarak çözmeyi ümit etmiştir.²⁷ Barış Bölgesinin kurulması, çatışmaya sebep olan sorunları tespit etmek ve bu sorunları barışçıl bir şekilde çözmek için fırsat sunmuştur.

Etkili bir şekilde tesis edilen barış bölgeleri desteği arttıracak, yapılanları ulusal barış çabalarına bağlayacak savunuculuk ve eylemler için alan yaratır. Barış Bölgeleri aracılığıyla yerel ve ulusal barış çabaları arasında yaratılan bağ, barış sürecinin toplumsal olarak benimsenmesinde ve gelecekte yapılacak anlaşmaların toplum tarafından kabul görmesinde rol oynamıştır.²⁸

Bantay Ateşkesi

Filipinler'deki başarılı sivil toplum barış girişimleri arasında, 2003 yılında yaratılan “Bantay Ateşkesi” isimli ateşkes gözlem grubu yer almaktadır. Yerel barış aktivistleri ve uluslararası sivil toplum aktörleri tarafından yaratılan grubun amacı, barış sürecine toplumun katılımını arttırmaktı. Topluluktaki gönüllülerin bir araya gelmesinden oluşan Bantay Ateşkesi, Filipinler hükümeti ve MİKC arasındaki ateşkesin bağımsız gözlemciler aracılığıyla kamuya malum edilmesini mümkün kulan bir mekanizma olmuştur.²⁹

27 Garcia (1997).

28 Avruch, Kevin, & Jose, Roberto S. “Peace Zones in the Philippines.” *Zones of peace* (2007): pp. 51-70.

29 Iglesias, S. “The role of civil society in peacebuilding: Southeast Asia in focus”. In *Paper for Civil Society Dialogue Network (CSDN) Meeting at Brussels* (Vol. 7) 2013. p. 4.

Hedef, ateşkesi destekleyerek çatışmanın yeniden başlamasını engellemek ve ihlalleri yetkililere bildirmektir; gönüllüler bulgularını ve tavsiyelerini iki tarafa ve diplomatic camiaya sunacaktı.³⁰ Bantay Ateşkesi iki taraf arasındaki bilgi akışını oldukça arttırdı, bu da yanlış anlaşılma ve çelişkilerin azalmasını sağladı; daha fazla çatışmanın yaşanmamasının arkasındaki en önemli etkenlerden birinin bu olduğu düşünülüyor. Daha sonrasında grubun görevi, çatışmaya maruz kalmış sivillere insani yardımı kapsayacak şekilde genişledi. Bu yardıma hukuki hizmetler vermek, savaş suçlarının ve insan hakları ihlallerinin üst düzey yetkililere bildirilerek suçluların cezalandırılmasını sağlamak da dahildi.³¹

Hükümet, MİKC ve uluslararası camia, ateşkes ihlallerini tarafsızca ele aldıkları, dini ve isyancı liderlerle ağ kurma çabalarını da kapsayan topluluk yardım programları yürüttükleri için girişimi takdir etti. Girişim aynı zamanda çatışmanın kökenindeki sebeplere dair başarılı tartışmalar yürüttü ve elit siyaset yapımcıların Müslüman ayaklanmacıları yenme anlatılarına karşı çıktı.³² Bantay'ın başarısı çatışmanın iki tarafının da mekanizmaya duyduğu yüksek güvene atfediliyor; en büyük gücü siyasi tarafsızlığı, çatışmadan mağdur olanları temsil etmenin ötesinde bir siyasi hedefi yok.

Uluslararası Temas Grubu (UTG)

Filipinler'deki Moro çatışması, çözüm sürecinde hibrit bir temas grubunun faal olması açısından türünün ilk örneği idi.

30 Colletta, Nat J. "Citizen security—the role of NGOs and broader civil society in ceasefire monitoring: lessons from Mindanao." *Journal of Peacebuilding & Development* 2, no. 3 (2006): 21-34. p. 29.

31 *Ibid.*

32 Iglesias, Sol. "The role of civil society in peacebuilding: Southeast Asia in focus." In *Paper for Civil Society Dialogue Network (CSDN) Meeting at Brussels*, vol. 7. 2013. p. 5.

Soğuk Savaş'ın sonundan beri uluslararası arabuluculuk desteği veren yapıların mevcudiyeti alışılğıeldik olmuştur. Fakat UTG, uluslararası STK'ların da temsil edildiği ilk temas grubuydu. 2009'da kurulan UTG'de dört devlet yer alıyordu: Birleşik Krallık, Japonya, Türkiye ve Suudi Arabistan. Bunların yanı sıra dört uluslararası STK yer alıyordu: Uzlaşma Kaynakları, Muhammediye, Asya Vakfı ve İnsani Diyalog Merkezi.³³

UTG'nin fonksiyonu “barış sürecine verilen uluslararası desteği harekete geçirmek ve bu desteğe eşlik etmek”³⁴, bunun yanı sıra “uygun derecede baskı uygulayarak tarafların çıkarlarını korumak, öte yandan karşılıklı güven ve bir nebze konfor sağlamak”³⁵ olarak tanımlanmıştır. Mindanao müzakereleri bağlamında UTG iki temel işlevi yerine getirmiştir: resmi barış müzakerelerini desteklemek ve resmi görüşmelerin dışında kalan barış sürecini desteklemek. Resmi müzakere masasında UTG arka planda kalan bir rol oynamış, sürecin seyrini takip ederek taraflara gerektiğinde, gerektiği biçimde uzman danışmanlık hizmeti sunmuştur. UTG'nin tarafsızlığı hükümet ve MİKC arasında gidip gelerek iki taraflı bir konsensüs oluşmasını sağlayacak ortak noktaları tespit edebilmelerini mümkün kılmıştır. Müzakere masasında oturmadıkları zamanlarda UTG Mindanao kamuoyunda oldukça faal bir biçimde çalışmıştır.³⁶ Yerel STK'lar arasında topluluklararası diyalogu sağlamakta ve bölgeye daha fazla ekonomik ve insani destek verilmesinde önemli bir rol oynamıştır.

33 Herbolzheimer, Kristian, and Emma Leslie. “Innovation in mediation support: The international contact group in Mindanao.” (London: Conciliation Resources, 2013). P. 1.

34 *Ibid.*

35 *Ibid.*

36 Hofmann, Claudia. *Peace negotiations in the Philippines: The government, the MILF and international NGOs*. United States Institute of Peace, 2011. p. 2.

UTG'nin avantajı, tarafsızlığı ve iki tarafın da güvenini kazanabilme yeteneğiydi. Uluslararası STK'ların tüm kesimlerle etkileşim hâlinde olabilme esnekliği mevcuttur, aktörlerinin uzmanlığı sayesinde edindikleri dersleri paylaşıp çözümün önündeki engelleri aşmaya elverişli değişik barış inşası perspektifleri sunabilirler.³⁷

Bu avantaja ek olarak devlet aktörlerinin diplomatik gücü ve çatışan taraflara finansal destek sağlama kapasitesi mevcuttur.³⁸ UTG'nin varlığı çatışmanın çözülmesine elverişli bir ortam oluşturmakta, başka çatışmalara uyarlanabilecek derslerin çıkarılacağı barışçıl çatışma çözümü modellerini mümkün kılmaktadır. UTG, barış desteği mimarisinin organik kalkınmasına verilen istisnai etkinlikle bir uluslararası yanıttır.

Barışı Destekliyorum Kampanyası

Hükümetin 2012'de başlattığı "Barışı Destekliyorum" kampanyası üç ana platformda, Facebook³⁹, Twitter⁴⁰ ve Instagram'da⁴¹ kanalları olan geniş kapsamlı bir sosyal medya kampanyasıdır. Temel amacı toplumun tüm kesimlerini Filipinler'deki barış sürecine destek vermeye davet etmektir. Esas odağı Mindanao'daki Moro ayaklanması olmakla birlikte hem Filipinler'de, hem dünyada barışı desteklemeyi amaçlamaktadır. Sosyal medya kanalları aracılığıyla halk, tabandaki sosyal faaliyetlere dair bilgilendirilmekte, Mindanao

37 *Ibid.*

38 Herbolzheimer & Leslie (2013).

39 I am For Peace's Facebook Page, accessed 17th May 2018, <https://www.facebook.com/iamforpeacePH/>

40 I am for Peace's Twitter Page, accessed 17th May 2018, <https://twitter.com/iamforpeacePH>

41 I am for Peace's Instagram Page, accessed 17th May 2018, <https://www.instagram.com/iamforpeaceph/>

barış müzakerelerine dair yaşanan gelişmeler aktarılmaktadır.

“Barışı Destekliyorum” kampanyasının sosyal medya içerikleri eklektik bir karışımı ortaya koymaktadır. Martin Luther King, Rahibe Theresa ve Ralph Waldo Emerson⁴² gibi ünlü kişilerden ve barış aktivistlerinde alıntılarının yanısıra moda defilesi ve futbol maçı gibi hayır etkinliklerinde çekilmiş fotoğraflar, çocuklar için bir futbol kampı ve barış kartpostalları yer almaktadır. Buna ek olarak *Kababaihan at Kapayapaan*⁴³ adlı, sivil toplumu ve tabandaki barış faaliyetlerini tanıtan aylık derginin reklamları mevcuttur. Yayın Ulusal Eylem Planı’na odaklanmakta, kadınların barış sürecinde lider ve katılımcı olarak üstlendikleri rollerin önemini vurgulamaktadır. Hem resmi müzakere masasında, hem de STK’lar ve taban gibi gayriresmi ortamlarda kadınların katılımını teşvik etmektedir.

Sosyal medya sayesinde süregiden barış sürecine ve Bangsamoro Temel Kanunu’nun uygulanmasına dair bilgilere kolay erişilmesi, toplumun barış sürecine katılımını kolaylaştırmış, tabandaki barış inşası faaliyetlerini genişletmiştir. Sosyal medyanın kapsayıcılığı, kampanyaların herkese erişmesini, tüm kesimlerin ihtiyaç ve çıkarlarına uygun olmasını sağlayarak bu tür projelerde etkin bir biçimde kullanılmaktadır.

42 I am For Peace’s Facebook Page, accessed 17th May 2018, <https://www.facebook.com/iamforpeacePH/>

43 Office of the Presidential Adviser on the Peace Process, “*Kababaihan at Kapayapaan*”, issue 2, (2014), <https://www.scribd.com/document/243632650/Kababaihan-at-Kapayapaan-Issue-No-2> Accessed 18th May 2018.

Sonuç

Uzun çatışma geçmişinde Filipinler, barış ve kalkınma için duyulan yerel isteği ele alan, ama bir yandan da ulusal düzeydeki barış süreçlerine bağlanan ve katkıda bulunan halk girişimlerine şahit olmuştur. Filipinler örneği aynı zamanda, ayrımları aşarak birlikte çalışan sivil toplum örgütlerinin resmi müzakereleri etkilemekte ve bilgi kampanyaları aracılığıyla halka erişerek barışa destek talep etmekteki başarısını göstermektedir. Uluslararası hükümetlerin ve STK'ların yerel aktörlerle işbirliği yaparak barış süreçlerine toplumun katılımını nasıl teşvik edeceğine dair yaratıcı bir örnek sunmaktadır.

III. KOLOMBİYA

Kolombiya'da hükümet ve FARC arasındaki çatışma 1964 yılında başladı, çatışmanın kökeninde zamanın hükümetinin toprağı paylaşırma siyasetine karşı çıkan çiftçilerin başlattığı bir ayaklanma vardır. 1960'larda toprakları büyük ölçekli şahsi mülkiyet hâline getirilen onbinlerce aile evsiz kılınmış, böylece FARC, Kolombiya Komünist Partisi'nin silahlı kanadı olarak doğmuştur. Takip eden onyıllar boyunca Kolombiya FARC, hükümet, suç örgütleri ve çeşitli sağ ve sol paramiliter gruplar arasında yaşanan çatışmaların pençesinde olmuştur; tarafların tümü arasında katliamların, adam kaçırmaların, zorla kaybolmaların, işkence ve cinsel şiddetin olduğu insan hakları ihlallerinde bulunmuştur.

Kasım 2016'da 4 yıl süren yoğun müzakerelerin ve ilk teklifin reddedildiğı bir referandumun ardından Kolombiya hükümeti ve FARC, 52 yıldır süren, yüzde 80'i sivil yaklaşık 220.000 insanın

hayatını kaybettiği, 7 milyon kişinin yerinden olduğu iç savaşı bitiren barış anlaşmasını nihayet imzaladı.

Magdalena Medio Barış ve Kalkınma Programı

1990'ların ortasında ve sonlarında, Kolombiya sivil toplumunda barışa yönelik yerel hareketlerde bir artış yaşandı. Bunların öncül bir örneği Magdalena Medio Barış ve Kalkınma Programı (PDPMM) idi. Bu program, Barrancabermeja'daki yerel Katolik liderlerin ulusal petrol şirketi Ecopetrol'a, Magdalena Medio bölgesindeki yoksulluk ve şiddeti gidermek için yaptıkları tekliften doğdu. PDPMM 1995 yılında başladı ve devletin petrol gelirini kullanarak ekonomik ve sosyal kalkınma projeleri oluşturarak işleyiş gösterdi. Bu projeler özel olarak oluşturulmuş, yerel STK'ların, topluluktaki önde gelen şahsiyetlerin ve dini liderlerin görev aldığı belediye komiteleri tarafından denetleniyordu.⁴⁴ PDPMM'nin desteklediği projeler arasında yerel düzeyde çatışma çözümü girişimleri, koka haricindeki mahsullerin ekilmesini teşvik edecek tarım kalkınma programları⁴⁵, sağlık programları ve bir dizi yerel kalkınma projesi vardı. PDPMM 2001 yılında Kolombiya Ulusal Barış Ödülü'nü kazandı.

Çocukların Barış Hareketi

1996'nın Nisan ayında BM, uluslararası barış ve çocuk hakları destekçisi Graça Machel önderliğindeki bir heyeti, savaşın çocuklar üzerindeki etkisini araştırmaları amacıyla ülkenin dağlık kuzeybatı

44 García, Mauricio Katz. 'A regional peace experience: the Magdalena Medio Peace and Development Programme', in *Alternatives to War: Colombia's Peace Process*, edited by Mauricio García-Durán, (London: Conciliation Resources, 2004), pp. 30-33.

45 Coca is used in the production of cocaine and its cultivation has historically provided huge financial subsistence to armed groups in Colombia.

bölgesindeki Apartadó şehrine yolladı. Bayan Machel’e bölgedeki çocukların tecrübelerini göstermek amacıyla Katolik Kilisesinin, Kolombiya Kızılhaçı’nın ve UNICEF’in düzenlediği “Düşünme Haftası”nda 5000 okul çağındaki çocuk, çatışmaya dair hislerini ifade eden resimler, şiirler ve heykeller yapmaya davet edildi. Çocuklar çatışma tecrübelerini birbirleriyle paylaşabilecekleri, barışın kendileri için ne anlam ifade ettiğini ve Kolombiya’da ne tür değişiklikler istediklerini konuşabilecekleri öğrenci konseyleri ve “komisyonlar” oluşturdular. Apartadó çocukları ortak bir deklarasyon hazırladı:

*“Savaşan taraflardan yurdumuzda barış talep ediyoruz; çocukları yetim yapmamalarını, sokaklarda özgürce oynamayı, küçük kardeşlerimize zarar gelmemesini talep ediyoruz... bunları talep ediyoruz ki bizim çocuklarımız bizim çektiklerimizi çekmesin...”*⁴⁶

Bu hareket toplumsal olarak büyük bir karşılık buldu ve proje, UNICEF ve REDEPAZ (*Red Nacional de Iniciativas Ciudadanos por la Paz y contra la Guerra* – Barış için ve Savaşa Karşı Ulusal Vatandaş Girişimleri Ağı) tarafından düzenlenen ulusal bir “Çocukların Barış Hareketi”ne dönüştü. Ülkenin dört bir yanındaki okullarda, kiliselerde ve topluluklarda açılan çocuk çalıştayları ve barış eğitim programları, Apartadó’lu çocukların başarısını tekrar etmeyi amaçlıyordu. 100.000 civarında genç insan barış mesajları yaymak, yaşlıları arasında topluluk bilincini geliştirmek, çocuklara mayınlar nasıl fark edilir gibi konularda pratik tavsiyeler sunmak üzere eğitildi. 1996 yılının Ekim ayında çocuklara yönelik özel bir “seçim” düzenlendi. Adı “Çocukların Barış ve Haklar Mandası”

46 Cameron, Sara. ‘Children as leaders. Lessons from Colombia’s Children’s Movement for Peace’, Peace News, 2001: <https://peacenews.info/node/3928/children-leaders-lessons-colombias-childrens-movement-peace> Accessed 15th May 2018.

olan bu etkinlik, Ulusal Seçim Komisyonu'nun desteğiyle düzenlenmişti. 2.7 milyon çocuk (Nüfusun üçte biri 7-18 yaşları arasındaydı) bu etkinliğe katıldı. Çocuklar renkli oy pusulalarını kullanarak aralarında adalet, eğitim, topluluk, özgür ifade ve barışın olduğu kavramlar içinden kendileri için önemli olanları oyladılar. Üzerine çokça konuşulan bu seçimin birden fazla işlevi vardı; genç Kolombiyalıları sadece insan haklarına ve barışçıl birlikte yaşamın temel ilkelerine dair eğitmekle kalmayıp onları vatandaşlık sorumluluklarının önemi üzerine de bilgilendirdi. Kolombiya'nın yetişkinlerine çatışma ortamında çocuk yetiştirmenin zararlarını göstermiş oldu.⁴⁷

Vatandaşların Barış, Hayat ve Özgürlük Mandası

Çocukların Mandası'nın başarısından esinlenen, REDEPAZ ağı önderliğindeki geniş bir barış STK'ları koalisyonu 1997'de benzer bir seçim kampanyası başlattı. "Vatandaşların Barış, Hayat ve Özgürlük Mandası" adındaki bu kampanyada, oy kullanabilecek yaştaki Kolombiyalılardan, bölgesel seçimlerle aynı anda yerleştirilen bir "barış sandığı"nda oy kullanarak Çocukların Mandası'na verdikleri desteği göstermeleri ve kendi topluluklarında barışı savunacaklarını taahhüt etmeleri istendi. 10 milyondan fazla kişi Vatandaşların Mandası için oy kullandı (buna kıyasla bir önceki cumhurbaşkanlığı seçiminde 4.5 milyon kişi oy kullanmıştı) ve bu sayede barış konusu ulusal diyalogun bir parçası hâline gelerek 1998 seçimlerinin merkezi bir meselesi oldu.

47 *Ibid.*

Respira Paz

“Respira Paz” (Barışı Solumak) BM’nin desteklediği bir toplum bilinçlendirme girişimiydi. Çatışmadan etkilenen bölgelerde yapılan kamuya açık çalıştaylar ve ulusal televizyon ve radyoda yayınlanan bir dizi program bu projenin parçasıydı. Kampanyanın hedefi Kolombiyalıların barış sürecine karşı olumlu ve umutlu yaklaşmasını sağlamak, toplumu yavaş nefes almaya, eyleme geçmeden önce düşünmeye ve dolayısıyla gündelik hayattaki gerginliklerle daha iyi başa çıkmaya teşvik etmektir.⁴⁸ BM Barış İnşası Fonu’na göre proje bittiğinde, çatışmadan etkilenmiş bölgelerdeki gençlerin ve kadınların, eski çatışmacıların reentegrasyonuna karşı olumlu tavırları %46’dan %60’a çıkmıştı.⁴⁹

Barış Toplulukları

1990’ların sonunda başlayarak 2000’ler boyunca ülke çapında onlarca “Barış Bölgesi” veya “barış topluluğu” kuruldu. Bunlar yerel yönetimlerin ve kırsaldaki tarım topluluklarının bölgelerini çatışmadan azade ilan etmesiyle oluşturuluyordu. Bu topluluk projeleri REDEPAZ’ın “Barışı Destekleyen Yüz Belediye” programı tarafından destekleniyordu. REDEPAZ projesinin amacı, “yerel düzeyde cinsiyet eşitliği, barışçıl ilişkiler ve demokrasiyi geliştiren yerel karar verme süreçlerine vatandaşların katılım gösterdiği tecrübeleri teşvik etmek, yaratmak veya konsolide etmek” olarak tanımlanmıştı.⁵⁰ Barış topluluklarını sakinleri tüm taraflardan

48 UNICEF Colombia, ‘ONU Colombia invita a respirar en nombre de la Paz’: <https://www.unicef.org.co/noticias/onu-colombia-invita-respirar-en-nombre-de-la-paz> Accessed 15th May 2018.

49 United Nations Peacebuilding Fund: <http://www.unpbf.org/countries/colombia/> Accessed 15th May 2018.

50 Rojas, Catalina. ‘The people’s peace processes: Local resistance processes and the

silahlı aktörlerin kendi topraklarında mevcudiyet göstermesine barışçıl bir biçimde karşı koydular ve hem isyancılarla hem hükümet kuvvetleriyle işbirliği yapmayı reddettiler. REDEPAZ ülkenin çeşitli yerlerindeki yerel liderler arasında bilgi ve fikir alışverişini mümkün kıldı, topluluklara projelerin nasıl organize edileceğine dair eğitim ve rehberlik hizmetleri sundu.⁵¹ Barışı desteklemek için tabandan gelen bu girişimler ulus çapında güçlü bir barış bölgeleri ağı kurulmasını, toplumsal birlik sağlanmasını, Kolombiya sivil toplumunun barışın mümkün olduğuna yönelik inancının artmasını sağladı.

Barış Görüşmelerinde Toplum Katılımı için Mekanizmalar

Cumhurbaşkanı Juan Manuel Santos 4 Eylül 2012’de, yılın ilk zamanlarında Havana’da bir süre devam eden gizli keşif görüşmelerinin ardından, hükümeti ve FARC arasında barış görüşmelerinin başlayacağını resmen açıkladı. İlk aşamadaki anlaşmalar sonucu müzakere masasında toplumun katılımını kolaylaştıracak bir dizi temel mekanizma hemen tesis edilmiş oldu. İlk olarak toplumun gündemdeki çeşitli maddelere ilişkin fikirlerini ve önerilerini yükleyebilecekleri bir web sayfası oluşturuldu. Bu platform aracılığıyla 9000 üzerinde teklif yüklendi. İkinci olarak müzakere eden tarafların, öneri ve yönlendirmelerinden faydalanmak amacıyla görüşmelere seçtikleri uzmanları dahil etmelerine izin verildi. Bu uzmanlar arasında Kolombiya’dan ve başka yerlerden siyasetçiler, akademisyenler, gazeteciler ve çeşitli development of ‘zones of peace’ in Colombia’, *Reflexión Política*, 6:11, (2004), pp. 70-87, (p. 74).

51 Idler, Annette; Garrido, María Belén; & Mouly, Cécile. ‘Peace Territories In Colombia: Comparing Civil Resistance In Two War-Torn Communities’, *Journal of Peacebuilding & Development*, (2018), 10:3, pp. 1-15, (p. 9).

sivil toplum figürleri yer alıyordu. Zaman içinde toplumun ve sivil toplum gruplarının müzakerecilere sivil topluma danışmakta kullanılacak ek kanallar açılması yönünde yaptığı baskı büyüdü.

Kadınlar

Kadın örgütlerinin yaptığı kaydadeğer baskıların ardından Kolombiya hükümeti ve FARC 2014 yılında “Toplumsal Cinsiyet Alt Komisyonu”nun kurulacağını açıkladılar. Komisyonun görevi barış sürecinde üretilen tüm belgeleri gözden geçirerek toplumsal cinsiyet hassasiyetlerine uygun bir dil ve içeriğe sahip olduklarını tasdik etmektir. Komisyon üyeleri arasında 10 sivil toplum lideri yer alıyordu, bunlardan beşi hükümet, beşi ise FARC tarafından seçilmişti. Komite, dünyada türünün ilk örneği olduğu gerekçesiyle övüldü.⁵² Aralık 2014 ve Mart 2015 tarihleri arasında komisyon Kolombiya STK’larından bir dizi heyeti barış müzakerelerinde toplumsal cinsiyet meseleleri üzerine çalışmak amacıyla davet etti. Heyetlerde Kolombiya genelindeki kadın grupları ve STK’lardan geniş ve kapsamlı bir grup uzman ve temsilci yer alıyordu. Kadın ve LGBT örgütlerinin barış görüşmelerinde temsil edilmesi küresel olarak bir ilkti.⁵³

Komisyonun ve heyetlerin görüşmelerde tartışılan tüm gündem maddelerini gözden geçirme, müzakerecilere anlaşmanın dilini ve parametrelerini düzenlemede yardımcı olarak katkıda ve rehberlikte bulunma, çatışmaların kadınlar ve kızlar üzerindeki orantısız etkisini yansıtmayı mümkün kılma yetkisi vardı. Komitenin üyeleri

52 Salvesson, Hilde, & Nylander, Dag. ‘Towards an inclusive peace: women and the gender approach in the Colombian peace process’, (Oslo: NOREF, 2017), p. 3.

53 Bouvier, Virginia M. ‘Background Paper: Gender and The Role of Women in Colombia’s Peace Process’, (New York: UN Women, 2016), p. 22.

Kolombiya'daki güçlü kadın hakları STK'larının ve hak savunma gruplarının onyıllar boyunca çatışmanın kadınlara etkisini görerek edindikleri tecrübelerin barış anlaşmasının inşasına doğrudan katkıda bulunması için bir aracı kanal işlevi gördü.⁵⁴

Mağdurlar

Mağdurların barış sürecine katılımını kolaylaştırmak amacıyla BM ve Ulusal üniversite mağdurlara yönelik bir dizi kamuya açık toplantı düzenledi. Temmuz 2014'te Villavicencio, Barrancabermeja ve Barranquilla şehirlerinde her birine 400 kişinin katıldığı iki günlük "Bölgesel Mağdur Forumları" etkinlikleri gerçekleştirildi. Ağustos ayında Kolombiya'nın üçüncü büyük şehri Cali'de 1200'den fazla kişinin katıldığı üç günlük "Ulusal Mağdurlar Forumu" düzenlendi. Seçilen katılımcılar sivil toplumun çeşitli kesimlerini temsil ediyordu: kadın grupları, gençlik örgütleri, siyasi hareketler, insan hakları savunucuları, LGBTI örgütleri, dini gruplar, yerli halk ve Afro-Kolombiyalı topluluklar.⁵⁵ Kamuya açık gerçekleşen bu büyük toplantılarda çatışma mağdurları müzakerecilerin gündem maddelerini tartışıyor, tekliflerini kamuya açık ve düzenli bir şekilde değerlendirebiliyordu.

Forumların ardından, çatışma mağdurlarının yer aldığı 12 kişilik beş heyet özenle bir araya getirildi ve Havana'ya giderek barış panelleriyle tanıştılar. Buradaki amaç çatışmanın masum insanları,

54 Céspedes-Báez, Lina M. & Ruiz Felipe Jaramillo. "Peace without women does not go' Women's struggle for inclusion in Colombia's peace process with the FARC", *Colombia Internacional*, 94 (2018), 83-109, (p. 99).

55 Brett, Roddy. 'The Role of the Victims' Delegations in the Santos-FARC Peace Talks', in *The Politics of Victimhood in Post-conflict Societies*, edited by Vincent Druliolle & Roddy Brett, (Cham: Palgrave Macmillan, 2018), pp. 267-299, (p. 274).

aileleri ve toplulukları ne kadar yaygın bir biçimde ve ayrım gözetmeden mağdur ettiğini göstermekti.⁵⁶ Heyetler müzakereci taraflara kendi tanıklıklarını aktardılar, her birey 15 dakika konuştu ve söylenenlerin içeriğine dair hiçbir kısıtlama getirilmedi. Bu gergin ve zor oturumlar çatışmanın travmatik sonuçlarının gerçekliğini resmi müzakere sürecinin merkezine yerleştirdi. Norveç Çatışma Çözümü Merkezi'nin toplantılara dair bir raporunda da ifade edildiği gibi, "Çelişkili de olsa, çatışmanın doğrudan mağdur ettiği kişilerin çoğu, en sivri siyasi tartışmacılara göre daha uzlaşımçı bir yaklaşım sergiliyor."⁵⁷

Forumlar mağdurlar için tartışma platformu oluşturmaya yönelik yaratıcı mekanizmalardı, fakat mağdur heyetlerinin Havana'daki müzakere masasına oturmasının yarattığı topluluk ve sivil toplum ağları çoğulculuğu, Kolombiya'ya döndüklerinde topluma yönelik çatışmanın müzakere ile çözülmesini savunmalarını sağladı. Mağdur heyetleri, süreci kriz zamanlarında savundu ve tarfların müzakere masasından kalkmamalarını sağladı, böylece halkın devam eden barış sürecine duyduğu güvenin sürdürülmesini sağladı.⁵⁸ Binlerce forum katılımcısı tarafından düzenle tartışılan ve formüle edilen teklifler detaylı incelenmeleri için Havana'daki müzakerecilere sunuldu ve nihai barış anlaşmasının temel unsurlarını teşkil ettiler.

59

56 *Ibid*: p. 279.

57 Herbolzheimer, Kristian. 'Innovations in the Colombian peace process', (Oslo: NOREF, 2016), p. 4.

58 Nylander, Dag; Sandberg, Rita; & Tvedt, Idun. 'Designing peace: the Colombian peace process', (Oslo: NOREF, 2018), p. 8.

59 *Ibid*: p. 273.

Referandum

Kanunen böyle bir gereklilik olmamasına rağmen Cumhurbaşkanı Santos barış anlaşmasına meşruiyet kazandırmak istedi ve bu amaçla 2 Ekim 2016'da bir referandum düzenledi. Şaşırtıcı bir şekilde “hayır” oyu %50.22 ile çoğunluk elde etti ve “evet” oyları %49.77'de kaldı. Katılım %37 oranında oldukça düşüktü.

Oy kullanma eğilimlerinin analizi, şehirleşmiş ve yoğun nüfuslu bölgelerde hayır oyunun baskın olduğunu, uzak ve kırsal bölgelerde yaşayan nüfusun ise barışı destekleme eğiliminde olduğunu gösterdi. Bunun arkasında yatan sebebin ülkenin kırsal ve yoğun ağaçlık bölgelerinin çatışmadan daha kötü etkilenmesi olduğu düşünülüyor. Kuzeyde Matthew Kasırgasının sebep olduğu sel ve su baskınları, “evet”i destekleyen Karayip bölgesinde seçime katılımı zorlaştırdı. Uç hava koşulları, toplu taşıma imkanlarının azlığı ve uzak bölgelerde seçim sandığına gitme zorluğu bir araya gelince “çatışmadan en çok mağdur olan ve barıştan faydalanacaklarını bilen” Kolombiyalılar seçim sandığına ulaşamadılar bile.⁶⁰ Buna kıyasla 18 yıl önce gerçekleşen Kuzey İrlanda barış sürecinde 1998 yılında Hayırlı Cuma Anlaşması için referandum yapıldığında %81 oranında katılım sağlanmış, %71 oranında “evet” oyu kullanılmıştı. Kolombiya coğrafi olarak Kuzey İrlanda'nın 80 katı büyüklükte ve 25 kat daha büyük bir nüfusa sahip. Dolayısıyla Kolombiya'nın coğrafyası, altyapısı ve nüfus dağılımı 2016 referandumunun sonuçlarını çok etkiledi.

Referandum sonuçlarının ardından müzakereler devam etti ve ateşkes uzatıldı. Taraflar, anlaşmaya karşı çıkanların taleplerini

60 Alsema, Adriaan. “Colombia didn't really vote ‘No’ to peace, it mainly didn't vote at all”. *Colombia Reports* (2016). <https://colombiareports.com/colombia-didnt-vote-no-peace-mainly-didnt-vote/> Accessed 21st May 2018.

karşılama için yapılması gereken düzeltmeleri gerçekleştirdiler. Düzeltilmiş barış anlaşması 24 Kasım 2016 tarihinde bir seremoni eşliğinde imzalandı ve Aralık ayında Kongre'den geçti, bu sefer ulusal bir oylama yapılmadı.

Sonuç

Kolombiya barış süreci, müzakerelere sivil toplum katılımını daha önce görülmemiş düzeyde mümkün kılmaktaki başarılarıyla anılır oldu. Müzakerelerin yapısında mevcut olan sivil toplumla istişareye yönelik resmi süreçler aralarında kadın örgütlerinin, mağdur gruplarının, STK'ların ve dini örgütlerin bulunduğu çeşitli Kolombiyalı sivil toplum gruplarının müzakereler Havan'a yürütülürken barış anlaşmasının şekillendirilmesine doğrudan katkıda bulunmasını sağladı.

Bunun öncesinde ülkenin dört bir yanında yer alan sivil toplum gruplarının taban hareketlerinin yürüttüğü bir dizi organik barış girişiminin, 2012-2016 müzakerelerini mümkün kılan temelleri attığı öne sürülebilir. Kolombiya'daki sivil toplum gruplarının oluşturduğu güçlü ulusal ağ onyıllar boyunca çatışma mağdurlarına destek olmuş, yerel düzeyde yaratıcı barış girişimleri oluşturmuş ve halkın taleplerini karşılayacak ulusal ve kapsayıcı bir barış süreci için yorulmadan çabalamıştı. Topluluk önderliğindeki barış projeleri açısından zengin bir tarihe geçmiş olan Kolombiya sivil toplumu, zaman içinde ulusun barışı güçlü bir şekilde arzulamasını sağladı ve bu sayede 2012-16 arasında yaşanan resmi barış sürecini başlattı.

III. GÜNEY AFRIKA

Güney Afrika'daki ırk temelli çatışmanın temelinde, Hollandalı ve İngiliz işadamlarının 17. yüzyılda bölgeye yerleşmesi ve Hollanda Doğu Hindistan Şirketi'nin kurulması vardır. Sonrasındaki üç yüzyıl boyunca beyaz Avrupalılar (esas olarak Hollandalılar ve İngilizler) Güney Afrika'daki etki alanlarını genişleterek ülkedeki muazzam doğal kaynaklardan istifade etmişlerdir.⁶¹ Apartheid'ın temelinde, azınlık beyazlara toprağın %80 ila 90'ının kontrolünü veren ve siyahlarla beyazların resmi olarak ayrılmasını başlatan beyaz azınlıkçı toprak yasaları vardır.⁶²

Apartheid 1948 yılında Ulusal Parti (UP) tarafından Güney Afrika siyasetine resmen uygulanmış, böylece sonraki onyıllarda Güney Afrika yönetiminde egemen olan otoriter beyaz üstünlükçü ideoloji başlamıştır. Siyahileri, Asyalıları ve diğer tüm beyaz olmayan etnisiteleri ezen kurumsal bir ırksal ayrımcılık süreci başlamıştır. Irklar arası ilişkileri ve evliliği yasaklayan, beyaz olmayanları evlerinden edip ayrı topluluklara süren, siyahiler ve Asyalılar için kimlik ve pasaport taşımayı zorunlu kılan kanunlar çıkarılmıştır.⁶³ Kalifiye meslekler sadece beyazlara verilmiş, siyahiler emek yoğunluğu gerektiren, ağır ve kalifiye olmayan işlerde çalıştırılmıştır. 1960'da siyahilerin ve Asyalıların barışçıl bir gösterisinin polis tarafından şiddetle bastırılması ve bu yüzden 69 masum insanın öldürülmesi üzerine gerilimler daha da artmıştır.⁶⁴

61 Lapping, Brian. *Apartheid: A history*, (Boulder: Paladin, 1988), p. 5.

62 Feinberg, Harvey M. "The 1913 Natives Land Act in South Africa: Politics, race, and segregation in the early 20th century." *The International Journal of African Historical Studies* 26, no. 1 (1993), 65-109. p. 66.

63 De Klerk, Eldred. "South Africa's negotiated transition." *Owning The Process: Public Participation In Peacemaking. Accord* 13 (2002). p. 17.

64 *Ibid* p. 17.

Afrika Ulusal Kongresi (AUK) adındaki yasaklı muhalefet partisi barışçıl protestoların işe yaramaması sebebiyle 1970’lerde bir strateji olarak şiddeti benimsemiştir. AUK kimseyi öldürmeyi ya da yaralamayı hedeflememiştir, amaçları UP faaliyetlerini şiddet kullanarak sabote etmektir. Bunun sonucu olarak UP, AUK destekçilerine ve sempatanlarına şiddetli baskılar uygulamış, sonraki 20 yıl boyunca ülke çapında yaşanacak hizipçi şiddetin fişğini ateşlemiştir.⁶⁵

F. W. de Klerk’in 1989’da seçilmesi ve 1990’da Nelson Mandela’yı serbest bırakmasıyla apartheid’in resmen bitirilmesi süreci başladı. Bir dizi ilk görüşmeler yürütüldü, bunların sonucu olarak yapılan 1991 Ulusal Barış Anlaşması resmi müzakerelere ve Demokratik Güney Afrika’ya (CODESA) giden yol açıldı.⁶⁶ CODESA sayesinde Güney Afrika anayasasının yeniden yapılandırılmasına yönelik resmi süreç başladı. 1992’de yaşanan ve Mandela’nın AUK’u müzakerelerden çekmesine sebep olan bir krize ve radikal sağcılarının yarattığı kimi sorunlara rağmen 1993 itibarıyla CODESA, geçici bir anayasa üzerinde mutabakat sağlamıştı. 1994 yılında yapılan resmi seçimlerde Mandela %62 oy alarak cumhurbaşkanı seçildi. Mandela’nın de Klerk’i vekili olarak atamasının ardından 1995’de yeni anayasa hazırlıkları tamamlandı.⁶⁷

⁶⁵ Pandey, Satish Chandra. *International terrorism and the contemporary world*. (New Delhi: Sarup & Sons, 2006).

⁶⁶ Mamdani, Mahmood. “Amnesty or impunity? A preliminary critique of the report of the Truth and Reconciliation Commission of South Africa (TRC).” *Diacritics* 32, no. 3 (2002): 33-59. p. 48.

⁶⁷ *Ibid.*

Ulusal Barış Anlaşması

1990'ların başında Güney Afrika halkı nezdinde ne hükümetin ne de muhalefetin pek güvenilirliği ve meşruluğu yoktu; halk siyasi aktörlerin çoğuna duyduğu inancı yitirmişti. Bunun ışığında sivil toplum liderleri inisiyatifini ele alarak 1991'de ölümlerde %307 artış yaşanmasına sebep olan şiddet salgınına eğilmeye karar verdiler.⁶⁸ Güney Afrika Kiliseler Konseyi, İstişari İş Hareketi ve Güney Afrika Sendikalar Kongresi bir araya gelerek Ulusal Barış Anlaşması'nı başlatacak ve siyasi partileri katılmaya zorlayacak kadar meşruiyet elde ettiler. UBA 27 siyasi örgütün, ulusal ve yerel yönetimlerin desteğiyle hem ulusal hem yerel düzeyde işleyecek çok taraflı bir çatışma çözümü yapısı tesis etti.⁶⁹ Büyük siyasi partilerin ve ulusal güvenlik güçlerinin şaibeli davranışlarını tartışmaya açarak bölgesel ve ulusal düzeyde koordine edilen lokalize ve katılımcı arabuluculuk ve denetleme süreçleri başlattı. UBA'nın esas amacı hangi taraftan gelirse gelsin şiddeti sonlandırmaktı ve bu amacı bir ölçüde gerçekleştirdi. Fakat UBA'nın ilkeleri ve yapısı, ulusal müzakerelerde bir "güvenlik ağı" olarak işlev görmesini de mümkün kıldı. Bu sayede resmi müzakere masasından ayrılanlar için iletişim kanallarını tekrar açabilecek bir mekanizma işlevi gördü.⁷⁰

UBA hükümet ve topluluk düzeylerinde kurumsallaştırılmış bir barış koruma sistemi başlattı. İmzacılar UBA'nın kural, düzenleme ve davranış kurallarına uymak ve diğerlerinin uyup uymadığını takip etmekle yükümlüydü. Bu sayede tarafların şiddeti kınaması, üyelerinin veya diğer tarafların üyelerinin taktik olarak şiddet

68 Spies, Chris, *South Africa's National Peace Accord: Its Structures and Functions* (London: Conciliation Resources 2002)

69 Tessendorf, Harold. "The national peace accord in South Africa's political transition: 1991–1994." *Politikon: South African Journal of Political Studies* 23, no. 1 (1996): 79-96.

70 Spies (2002), p. 20.

olaylarına karışmasını engellemesi sağlandı, bir yandan da taraflara şiddet eylemlerinin sorumlularını bulmak ve yakalamak konusunda yetkililerle işbirliği yapma görevi verildi.⁷¹

UBA'nın başarısında yapısının rolü esastı. Ulusal, bölgesel ve yerel düzeydeki sorunları Ulusal Barış Komitesi (UBK), Bölgesel Barış Komiteleri (BBK) ve Yerel Barış Komiteleri (YBK) aracılığıyla ele aldı.

Ulusal düzeyde UBK'nin esas işlevi yapıların sorunsuz uygulanmasını sağlamak ve imzacıların UBA ilkeleri ve düzenlemelerine uyup uymadığını denetlemektir.⁷² UBK'nin bir diğer amacı ise Soruşturma Komisyonu'na evsahipliği yaparak şiddet ve tehdit olaylarını soruşturulmasını ve sorumluların kanun önüne getirilmesini sağlamaktır.⁷³

Bölgesel Barış Komiteleri (BBK) siyasi örgütlerden, dini gruplardan, sendikalardan, iş dünyasından ve kabile yetkililerinden temsilciler içeriyordu.⁷⁴ Ülke çapında onbir BBK kuruldu, sadece dört bölge UBA'ya katılmamayı ve bir BBK'yi ağırlamamayı seçti.⁷⁵ BBK'ler bölgelerindeki şiddet ve tehdit olaylarına dair doğrudan UBK'ye rapor geçtiler ve hem arabuluculuk ve denetleme faaliyetlerinde, hem de gerektiğinde önleyici eylemlerde bulunmak hususunda aktif bir rol oynadılar.⁷⁶ Sosyoekonomik inşa ve kalkınmayı ele almak için tasarlanmış komiteler kurmak suretiyle gelecekte krizler yaşanmasını ve şiddet yanlısı radikal eğilimlerin gelişmesini engellemeyi amaçladılar.⁷⁷

71 *Ibid* p. 21.

72 Tessenroff (1996), p. 83.

73 *Ibid*: p. 83.

74 O'Malley, Padraig, "The National Peace Accord and its Structures". Available at: <https://bit.ly/2IzcwWn> Accessed 14th May 2018.

75 Spies (2002).

76 *Ibid*.

77 O'Malley.

Her bölgede yer alan Yerel Barış Komitelerinin (YBK) sayısı ülke genelinde 260 üzerindeydi. YBK'ler siyasi yelpazedeki çeşitli pozisyonların temsilcilerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştu ve toplulukların ihtiyaçlarını yansıtıyorlardı. ⁷⁸ Ulusal ve bölgesel barış girişimlerini uygulamayı, halk düzeyinde güven ve uzlaşmayı teşvik etmeyi amaçlayan YBK'lar, yerel çatışmalarda arabuluculuk ediyor ve anlaşmaları tasarlıyorlardı. YBK liderleri aynı zamanda 15000 gönüllü barış denetçisinin faaliyetlerini koordine etmekten sorumluydu. ⁷⁹ Anlaşmazlık çözümü ve uzlaşma konusunda eğitim alan gönüllüler, barışı teşvik etmekte ve yerel düzeydeki anlaşmazlıkları çözmekte başarılı oldular. Buna ek olarak YBK'larla işbirliği hâlinde kurulan bir dizi Özel Ceza Mahkemesi aracılığıyla toplumsal karışıklıklara dair davaların daha etkin bir biçimde görülmesi amaçlandı. Faaliyetlerine yönelik spesifik bir dizi kural ve davranış yönergesi çıkarılması sebebiyle bu mahkemeler, var olan mahkemelere kıyasla daha güvenilir bir biçimde iş gördü. ⁸⁰

UBA'lar gelecekteki müzakereleri şekillendirmekte, tartışmalar için alan yaratmakta ve Güney Afrika'yı demokratikleşme yoluna sokmakta çok etkili oldular. Bu sayede polis ve güvenlik kuvvetlerinin dönüşümü başlatıldı, iki kuruma da 20. yüzyılın ikinci yarısı boyunca sahip olmadıkları bir güvenilirlik ve meşruiyet kazandırılmış oldu. UBA'nın tamamen başarılı olmadığını da söylemek gerekir, zira şiddet olaylarını azaltmak için daha çok şey yapılabilirdi ve sosyoekonomik yeniden yapılandırmaya dair daha çok çaba gösterilebilirdi. Fakat bunlara rağmen UBA pek çok dersin çıkarılacağı dönüm noktası niteliğinde bir mekanizmaydı.

78 O'Malley.

79 Spies (2002).

80 *Ibid.*

Apartheid Sonrası Geçiş Sürecinde Kadınların Rolü

Ülkenin bir gökkuşağı ulusuna dönüşmesine giden demokratik reformların başarısında kilit unsurlardan biri kadınların apartheid sonrası Güney Afrika'da karar verme süreçlerine katılımıydı. Barış ve güvenlik meselelerine yeni bakış açıları getiren kadınların aile içerisinde geliştirdikleri empati, dinleme yeteneği, bakımcı ve korumacı olma gibi özelliklerin barış sürecine gözle görülür olumlu bir etkisi olduğu tespit edildi.⁸¹ AUK kadınları liderleriğinde oluşturulan Ulusal Kadın Koalisyonu (UKK) kadın haklarına dair ortak bir gündemin geliştirilmesi için organize olan yüzün üzerinde kadın örgütünden oluşuyordu. UKK gitgide güç kazanarak Çok Taraflı Müzakere Süreci esnasında kadınların %50 oranında temsil edilmesini sağladı.⁸² Güney Afrika'nın demokrasiye geçişinde ve güvenlik sektörü reformunda yaratıcı ve önemli bir rol oynadılar. Örnek olarak YKK savunma sektörünü stratejik kararların alınması aşamasında daha şeffaf davranmaya itti. UKK'nin sesi, güvenlik hizmetlerinin kamu nezdinde daha meşru ve güvenilir algılanmasını sağladı, zira güvenlik hizmetlerinin insan güvenliği ve kalkınma ihtiyacı konularının farkına varmasını sağladı.

YBK'lar arasında en başarılılarından biri, Johannesburg'un hemen dışında yer alan Alexandra kasabasında kurulmuş olan Barışı Destekleyen Kadınlar isimli bir kadın grubuydu; bu grup AUK ve Inkatha Özgürlük Partisi (IFP – İÖP) arasındaki şiddet içerikli anlaşmazlığın giderilmesinde kritik bir rol oynadı. Yerel halktan kadınların barış süreçlerinde daha çok rol alması topluluğun desteğini sağlamakta çok işlevli oldu, zira kadınlar sorunlarını ve endişelerini kadın barış aktivistleriyle daha kolay paylaşıyorlardı. Bu

81 Negotiating the Transition to Democracy and Reforming the Security Sector: The Vital Role of South African Women.

82 *Ibid* p. 5.

sayede hem topluluklar içinde, hem de topluluk ve hükümet arasında güven inşa edildi.⁸³ Kadınların resmi barış müzakerelerine katılması, toplumun anlaşmayı kabul etmesinde kritik rol oynadı. UKK, CODESA çerçevesinde çalışacak toplumsal cinsiyet danışmanlık komiteleri kurarak hükümet belgelerini ve siyasetlerini inceledi, kadın tecrübelerinin ve toplumsal cinsiyet perspektiflerinin göz ardı edilmemesini sağladı. Bu sayede hükümet doktrininin toplumsal cinsiyet hassasiyeti göstermesi, kadınların çıkarlarına ve ihtiyaçlarına cevap vermesi sağlandı.⁸⁴

Çok Taraflı Müzakere Süreci

CODESA'nın dağılmasının ardından 1992'nin sonlarına doğru iki ana parti arasında iki yönlü bir müzakere kanalı açıldı ve UP'den Roelf Meyer ile AUK'den Cyril Ramaphosa başmüzakereciler oldu. Çok Taraflı Müzakere Süreci'nin yaratılması iki aktör arasındaki başlıca tartışma konularından biriydi.⁸⁵ ÇTMS, Genel Kurul ve Müzakere Konseyi olmak üzere iki karar verici kurul içerecek, bunların içinde sürece müdahil siyasi partilerin temsilcileri görev alacaktı. Genel Kurul ve Müzakere Konseyi sivil toplumun önemli kesimlerinden aktörlerin oluşturduğu bir dizi komite tarafından incelendi ve sorumlu kılındı. Planlama Komitesi, sekreteryası ve idari destek hizmeti sunan İstişari İş Hareketi tarafından denetlendi. Altı teknik komite içinde bir dizi profesyonel yer alıyordu: siyasi şiddet, insan hakları, anayasal meseleler, ayrımcı yasalar gibi konuların uzmanları ve diğer dairelerde yapılan teklifleri incelemeye tabi tutan medya.⁸⁶

83 Albertyn, Catherine. "Women and the transition to democracy in South Africa." *Acta Juridica* (1994): p. 39.

84 *Ibid.*

85 Barnes, Catherine, & De Klerk, Eldred. "South Africa's multi-party constitutional negotiation process." *Owning the Process-Public participation in peacemaking. Accord* (2002).

86 Barnes & De Klerk (2002), p. 29.

ÇTMS'nin yaratılma amacı CODESA'nın kısıtlamalarını ve başarısızlıklarını aşarak daha yakından incelenebilecek ve daha katılımcı bir müzakere süreci geliştirmektir. 208 kişilik genel kurulda 26 farklı siyasi partinin temsilcileri yer alıyordu, bunlar anayasal meselelere dair nihai anlaşmaları onaylamaktan sorumluydu.⁸⁷ Genel kurul altında yer alan Müzakere Konseyi'nde her partiden biri kadın olması gereken iki delege ve iki danışman yer alıyordu. Diğer kurullarda oluşturulan raporları tartışmakla ve resmi anlaşmaların genel kurul tarafından yasalaştırılmak üzere anayasa maddesi hâline gelmesini sağlamakla yükümlüydüler.⁸⁸

Toplum katılımı ilkelerini benimseyen iki başka kurul da Müzakere Konseyi'yle iletişim hâlindeydi. Yedi teknik komite tarafsız siyasi uzmanlardan oluşuyordu, bu uzmanların şiddet, insan hakları, ayrımcı yasalar ve geçiş dönemi adaleti gibi konularda rapor hazırlayarak tüm siyasi görüşleri temsil etmesi, bütün siyasi eğilimleri hesaba katarak bu meselelerde uzlaşma sağlaması gerekiyordu.⁸⁹ Daha sonra yine tarafsız müzakerecilerden oluşan Planlama Komitesi bu raporları gözden geçiriyordu. Konseyin değerlendirmesi için kararları yazıya geçiren bu kişiler sürecin “gardiyanları” olarak görülüyordu. Bu kararlar daha sonra genel kurul tarafından onaylanıyor ya da reddediliyordu.⁹⁰

Güney Afrika'nın demokratik anayasasının oluşturulmasına ÇTMS'nin çok önemli bir rolü oldu. CODESA'nın başarısızlığından edinilen derslerden yola çıkarak halkın tümünün ihtiyaçlarını ve çıkarlarını gözeterek bir anayasa üretilmesi amaçlandı. Sivil toplum aktörlerinin Teknik ve Planlama Komitelerine dahil edilmesi

87 O'Malley.

88 *Ibid.*

89 Barnes & De Klerk (2002), p. 29.

90 *Ibid* p. 30.

hükümetin reform tasarılarının halk tarafından incelenmesini sağladı, böylece sürece ve anayasaya yönelik duyulan toplumsal sahiplik hissi arttı. Bu anayasanın mükemmel olduğu söylenemez, fakat üretim süreci anayasal tarihte bir dönüm noktası olarak görülebilir.⁹¹

Sonuç

Güney Afrika vakası, farklı kesimlerin önde gelen sivil toplum aktörlerinin resmi müzakere süreçlerinin duraksadığı ve toplumun, esas siyasi aktörlerin barışı sağlayabileceğine yönelik inancının düşük olduğu bir noktada nasıl inisiyatifi aldığına bir örnek teşkil ediyor. Kolombiya ve Filipinler'deki taban girişimlerinde olduğu gibi buradaki esas amaç başta şiddeti topluluk düzeyinde sonlandırmaktı. Fakat Ulusal Barış Anlaşması, ilkeler tesis ederek ve ülkede daha önce görülmemiş düzeyde bir yapılar ağı kurarak tarafların müzakerelere katılıp Güney Afrika'nın siyasi geleceğini belirlemesini sağladı. Güney Afrika örneği aynı zamanda kadınların kendi topluluklarındaki diğer kadınların barışa desteğini sağlamadaki önemli rolünü ve yerel aktivizmin kadınların ulusal düzeydeki resmi müzakere süreçlerine katılımını nasıl mümkün kıldığını, ve bu katılımın da müzakere edilen anlaşmanın toplumun geniş kesimleri tarafından kabul görmesini sağladığını gösteriyor.

91 *Ibid.*

IV. OKUMALAR VE KAYNAKLAR

Filipinler

Conflict Resolution – The Philippines: A Comparative Study Visit Report, 20-27th June 2015 (London: Democratic Progress Institute, 2015): <http://www.democraticprogress.org/category/publications/reports/>

Dialogue in Difficult Times – The Cases of Northern Ireland and the Philippines, Ankara, Turkey, 4 March 2017 (London: Democratic Progress Institute, 2017): <http://www.democraticprogress.org/category/publications/reports/>

Herbolzheimer, Kristian. “The peace process in Mindanao, the Philippines: evolution and lessons learned.” *The International Relations and Security Network* 17 (London: Conciliation Resources, 2015): <http://www.c-r.org/downloads/a6c4f7339db9c90cd15a63c85405404e.pdf>

Herbolzheimer, Kristian, & Leslie, Emma. “Innovation in Mediation Support: The International Contact Group in Mindanao.” (London: Conciliation Resources, 2013): <http://www.c-r.org/resources/innovation-mediation-support-international-contact-group-mindanao>

Heydarian, Richard Javad. “The Quest for Peace: The Aquino Administration’s Peace Negotiations with the MILF and CPP-NPA-NDF.” (Norway: NOREF, 2015). <https://www.files.ethz.ch/isn/189990/6a4a521651243abd9d63bafa322d7da9.pdf>

Schiavo-Campo, Salvatore, & Judd, Mary P. “The Mindanao conflict in the Philippines: Roots, costs, and Potential Peace Dividend”. Vol. 24. *Conflict Prevention & Reconstruction, Environmentally and Socially Sustainable Development Network*. (World Bank, 2005): <http://documents.worldbank.org/curated/en/701961468776746799/pdf/31822.pdf>

Kolombiya

Bouvier, Virginia M. “Background Paper: Gender and The Role of Women in Colombia’s Peace Process”, (New York: UN Women, 2016): <https://www.usip.org/publications/2016/11/gender-and-role-women-colombias-peace-process>

Brett, Roddy. ‘The Role of the Victims’ Delegations in the Santos-FARC Peace Talks’, in *The Politics of Victimhood in Post-conflict Societies*, edited by Vincent Druliolle & Roddy Brett, (Cham: Palgrave Macmillan, 2018), pp. 267-299: <https://bit.ly/2rRNUOI>

Cameron, Sara. ‘Children as leaders. Lessons from Colombia’s Children’s Movement for Peace’, Peace News, 2001: <https://peacenews.info/node/3928/children-leaders-lessons-colombias-childrens-movement-peace>

Conflict Resolution in Colombia – The Havana Talks and Beyond: A Comparative Study Visit Report 16 – 23 April 2016 (London: Democratic Progress Institute, 2016): <http://www.democraticprogress.org/category/publications/reports/>

García-Durán, Mauricio (ed). ‘Alternatives to War: Colombia’s Peace Process’, (London: Conciliation Resources, 2004): <http://www.c-r.org/accord/colombia>

Nylander, Dag; Sandberg, Rita; & Tvedt, Idun. ‘Designing peace: the Colombian peace process’, (Oslo: Norwegian Centre for Conflict Resolution, 2018): <https://noref.no/Publications/Regions/Colombia/Designing-peace-the-Colombian-peace-process>

Güney Afrika

Barnes, Catherine, and De Klerk, Eldred. “South Africa’s Multi-Party Constitutional Negotiation Process.” *Owning the Process-Public Participation in Peacemaking.- Accord* (London: Conciliation Resources, 2002): http://www.c-r.org/sites/c-r.org/files/Accord%2013_5South%20Africa’s%20multi-party%20constitutional%20negotiation%20process_2002_ENG.pdf

Post Apartheid Reconciliation and Coexistence in South Africa: A Comparative Studies Visit Report 30th April-7th May 2013 (London: Democratic Progress Institute, 2016): <http://www.democraticprogress.org/category/publications/reports/>

Spies, Chris. “South Africa’s National Peace Accord: Its Structures and Functions” (London: Conciliation Resources, 2002): www.c-r.org/downloads/Accord%2013_4South%20Africa’s%20National%20Peace%20Accord_2002_ENG_0.pdf

Tessendorf, Harold. “The National Peace Accord in South Africa’s Political Transition: 1991–1994.” *Politikon: South African Journal of Political Studies* 23, No. 1 (1996): 79-96. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02589349608705031>

Hoşgeldiniz ve Açılış Konuşması

Kerim Yıldız

Kerim Yıldız: Günaydın ve hoşgeldiniz, bu karşılaştırmalı çalışma ziyareti için sizi Oslo'da ağırlamak çok güzel. Pek çok tanıdık yüzün yanısıra yeni kişiler de var aramızda. Çoğunuz DPI'ı zaten tanıyorsunuz, zira geçmişteki etkinliklerimize katıldınız, dolayısıyla çalışmalarımıza dair çok detaylı bilgi vermeyeceğim. Başlamadan önce Norveç Dışişleri Bakanlığı'na bizi ağırladıkları için ve dün geceki nazik davetlerinden dolayı teşekkür ediyorum. DPI'nın nasıl başladığına dair biraz konuşacağım. 2011'de, çözüm sürecinin ilk aşamalarında Türkiye'deki durumu değerlendirmek ve kamusal diyalog için tabanı genişletmek amacıyla bir görünürlük incelemesi yaptık. DPI'nın uluslararası barışın inşası için çabalarının başlangıcında bu var. Toplantılarımızda kural olarak Türkiye'nin iç siyasetinden bahsetmiyoruz, Güney Afrika, İrlanda, Kolombiya ve Filipinler'deki diğer vaka incelemelerini tartışıyoruz. Bu vakalardan Türkiye'ye uyarlanabilecek dersler çıkarmaya çalışıyoruz. Çatışma çözümü tecrübelerini paylaşmaya kendimizi adadık, böylece çözüm süreci devam ettiğinde geçmişteki hatalar tekrarlanmayacak. Faaliyetlerimizin tümünü açıklık ve şeffaflık ilkelerine uygun bir biçimde yürütüyoruz, tüm raporlarımız kamuya açık bir biçimde yayınlanıyor.

Konuşmacıları tanıtmaya çok zaman ayırmıyorum zira moderatörümüz Andy Carl hepsini size tanıttacak. Uluslararası Diyalog Merkezi'nden David Gorman'I, Güney Afrika'dan Roelf Meyer'I ve Filipinler'den Teresita Quintos Deles'i ağırlıyor olmaktan çok mutluyuz. Tabii bir de Norveç Dışişleri Bakanlığı'ndan iki harika konuşmacımız var, Idun Tvedt ve Dag Halvor Nylander. Şimdi sözü Egil'e veriyorum.

Egil Thorsås

Egil Thorsås: Teşekkürler Kerim, burada olmak benim için bir zevk. Bir ay önceki buluşmamızdan pek çok tanıdık yüz görüyorum, hepinizi tekrar görmek çok güzel, tabii bir de yeni yüzler var. Baylar, bayanlar, DPI'nin dostları, sizi bugün Oslo'da ağırlamak benim için bir onur. DPI'nin bu karşılaştırmalı çalışma ziyareti için bir kez daha Oslo'yu seçmesi bizi çok mutlu etti. DPI'İ uzun yıllardır tanıyoruz, ve çoğunuzun da bildiği gibi DPI'nin fon sağlayıcıları arasında yer alıyoruz. DPI dünyanın dört bir yanında barış, demokrasi ve insan haklarını teşvik etmeyi amaçlayan bir kuruluş. Benim Dışişleri Bakanlığı'ndaki barış ve uzlaşma birimindeki görevim de buna çok benzer. Norveç uzun süredir benzeri meseleler üzerine çalışıyor, son birkaç onyıldır Ortadoğu'da (İsrail-Filistin dahil), Guatemala'da, Kolombiya'da ve Filipinler'deki bir dizi barış müzakeresine dahil oldu. Dahil olduğumuz diğer müzakerelere dair söylentiler sosyal medyada dolaşıyor, fakat müdahil tarafların izni olmadan yaptığımız işlere dair bilgi paylaşımında bulunmadığımızı size hatırlatmak isterim. Bu alanda uzun süre mevcudiyet göstermek, faaliyetlerimizi sürdürebilmek istiyoruz.

Çalışmalarımızda insan haklarına, demokrasiye ve uluslararası insani hukuka odaklanıyoruz. İfade özgürlüğü, insan hakları ve demokrasi olmadan istikrarlı bir devlet mümkün değildir. Dolayısıyla sadece resmi müzakereler aracılığıyla çatışmalar sonlandırılmaz, halkın ihtiyaçlarına, insan hakları ve insani yardım standartlarına da dikkat edilmesi gerekir. Örneğin Kolombiya'da böylesi süreçlerin sonuçlarından ve sonuçsuzluğundan çıkardığımız dersler oldu. Barış için ihtiyaç duyulan temelleri atmamız gerektiğini unutmamalıyız. Bu temellerin atılması zaman alır, süreçte her zaman aksaklıklar ve hayal kırıklıkları yaşanacaktır. Bu hayal kırıklıkları bazen büyüktür,

bazen ise küçük, bazen sürecin geri gitmesine sebep olurlar. Bunlara aşınayız, bu tür işlerde sabıra epey ihtiyaç duyulur. Bazen yıllar, bazen ise onyıllar sürer; çatışmanın başarılı bir şekilde çözülmesi için tüm tarafların tavizler vermesi gerekir. Bir gözlemimiz de şu: savaş başlatmak, savaş sonlandırmaktan çok daha kolay. Böylesi bir arka plana sahibiz ve DPI'nın barış ve demokrasiyi teşvik etme girişimlerinden memnuniyet duyuyoruz. Konuşmamdan anlayabileceğiniz gibi bu tür işler ne kolaydır ne çabuk. Fakat başarılı bir barış süreci için temel atmak gerekiyor. Türkiye toplumunun seçkin temsilcileri, size çalışmalarınızda başarı diliyorum. Tekrardan Oslo'ya ve Norveç'e hoşgeldiniz, umarım buradaki zamanınızın tadını çıkarırsınız, zira hava da şansımıza çok güzel.

Egil Thorsås katılımcılara hoşgeldiniz derken.

Kerim Yıldız: Nazik sözlerinden dolayı çok teşekkür ederiz, Egil. Sözü Türk meslektaşlarıma vermeden önce projemizin başlığını tekrar etmek istiyorum: “Türkiye’de Zor Zamanlarda Kapsayıcı Diyalogu Desteklemek”. Masamızda Türkiye’deki kamusal diyalogla haşır neşir olmuş bir grup seçkin şahsiyet var. DPI olarak biz sürecin sonlandığını değil, park edildiğini düşünüyoruz. Bunu söyleme sebebim şu, Türkiye’den gelen konuklarımız süreci ilerletmek için çok çaba gösterdiler; Akil İnsanlar olarak çok önemli bir görevde bulundunuz. Türkiye’deki çözüm sürecinin temeli atılmış durumda, süreç devam ettiğinde baştan başlamamız gerekmeyecek. DPI olarak biz Erdoğan yönetiminin Türkiye’deki pek çok önemli tabuyu yıktığını kabul ediyoruz, bunların arasında Kürt sorununa ve dini meselelere, ya da etnik azınlıklara dair sorunlara ilişkin tabular var. Fakat şunu da görmek lazım, bu alanda yapılması gereken çok iş var. Sözü şimdi seçkin konuklarımıza vereceğim, böylece Akil İnsanlar Heyeti’nin yaptıklarını daha detaylı öğrenebileceğiz. İlk olarak Kezban Hatemi ve Ali Bayramoğlu’nun Türkiye çalışmalarımız üzerine söylediklerini dinleyeceğiz.

Kezban Hatemi: Teşekkürler Kerim. DPI dünyanın dört bir yanındaki çatışma çözümü tecrübelerinden faydalıyor. Çeşitli barış süreçlerinin sivil mimarlarıyla birlikte çalışıyoruz, tabandaki barış aktivistlerinden halihazırdaki veya eski Cumhurbaşkanları ve Başbakanlara herkesle konuşuyoruz. Barış süreci için yüzde yüz mükemmel bir model yok, fakat geçmiş müzakerelerden öğrenebildiklerimizi öğrenmeliyiz, uygulayabileceğimiz yerlerde bu dersleri uygulamalıyız. Ayağımızı pedaldan çekmemeliyiz, devrilmemesi için bisikleti sürmeyi bırakmamalıyız. Kerim gibi ben de Türkiye’deki sürecin bitmiş olduğunu düşünmüyorum. Sürecin devam edeceğine dair inancım var. Haziran’da Cumhurbaşkanlığı seçimleri var, dolayısıyla barış süreci konusu tekrar gündeme

gelecek. Ben Güneydoğu Anadolu'daki Akil İnsanlar Heyeti'nde görev aldım, dolayısıyla Türkiye'deki çatışmaya dair çok tecrübe sahibiyim. Yaptığımız işin çok önemli olduğuna inanıyorum, bu önemli işi umarım gelecekte de sürdürebiliriz. DPI'n faaliyetleri de bu bağlamda çok önemli, zira DPI geçmişten bugüne toplumun farklı kesimlerinden insanları bir araya getiriyor. DPI sayesinde geçmişte birbirini görünce karşı kaldırıma geçecek insanlar ve gruplar arasında iletişim kuruluyor. Türkiye'de çözüm sürecinin sağlanabilmesi için buna çok ihtiyaç var.

Ali Bayramoğlu: Türkiye'nin yakın siyasi geçmişinde Kürt sorununa dair pek çok olumlu adımın atıldığını hatırlamak lazım. Çatışmadan ayrı olarak da pek çok olumlu gelişme yaşandı. Örneğin PKK ile temas kurmak için hükümetin kimi barış girişimleri oldu. Oslo görüşmeleri de yaklaşık o zamanlarda gerçekleşti ama maalesef ertesi gün medya bu gelişmelerden haberdar oldu, halbuki bu görüşmelerin gizli kalması gerekiyordu. Bu bir aksaklıktı, fakat barış girişimi gerçekten de başladı, bu toplumun kabulüyle gerçekleşti. DPI bu sürecin hem tanığı, hem de önemli bir aktörü. Tek aktör olduğunu söylemiyorum ama adanmış ve meşruiyet sahibi bir aktör. DPU ile Kuzey İrlanda'ya, Filipinler'e ve Kolombiya'ya yaptığımız gezilerde akademisyenlerle, sivil toplum figürleriyle, gazetecilerle ve siyasi temsilcilerle tanıştık. Bu kişilerle ilişkiler tesis edebilmek önemliydi, zira bu bölgeler iç çatışmaların nasıl giderileceğine ve meşru barış anlaşmalarının nasıl elde edileceğine dair iyi örnekler sunuyordu. Evet, DPI bazı saldırılara ve sorunlara da maruz kaldı fakat bunlara rağmen diyalog için bir platform oluşturmayı başardı. Siyasetçilere verilen raporlar önemli bir bilgi birikimi ağı yarattı. Örneğin Kolombiya'daki tüm toplantılarımızı karar vericilere, örneğin Cumhurbaşkanı'na ilettik. DPI barışı topluma, gençlere, iş insanlarına ve medyaya aktarmakta önemli bir rol üstlendi.

Bunu yapabilmek, toplantı talebinde bulunmaya devam etmek çok önemliydi. Karşılaştığımız tüm zorluklara rağmen DPI güven ve taraflar arasında ilişki inşası için önemli bir unsur olmaya devam etti. Londra'da AKP milletvekilleriyle bir toplantımız oldu, bunun üzerine çözüm sürecinin yeniden başlayıp başlamadığına dair Türkiye'den pek çok soru aldık. DPI dünya barış ağının bir parçası olarak görülüyor, faaliyetleri ziyadesiyle meşru ve şeffaf. Türkiye'de hükümetin DPI'a güveniyor olması DPI'ın bir başarı hikayesi olduğunu gösteriyor. Biz DPI'ı bir bilgi biriktiricisi olarak görüyoruz, biriken bilgiler zaman ilerledikçe daha çok başarı elde etmemizi sağlayacak.

Kerim Yıldız: Kendisini ve ilk konuşmacımız David Gorman'ı tanıtmayı için şimdi sözü Andy Carl'a veriyorum.

Andy Carl: Herkese günaydın. Kerim'in dediği gibi adım Andy Carl ve DPI'ın Uzmanlar Kurulu üyesiyim. Şu anda Londra'da bağımsız bir danışman olarak çalışıyorum fakat geçmişte barış inşasında aktif olarak çalıştım. Bugünkü vaka incelemeleri aracılığıyla son 30 yılda barış inşasında toplumun katılımına dair neler yapıldığının genel bir tablosunu çizeceğiz. İnsani Diyalog Merkezi'nden David Gorman'ı, Güney Afrika'dan Roelf Meyer'i ve Filipinler'den Teresita Quintos Deles'i size sunmaktan mutluluk duyuyorum; kendilerinin ülkelerinde ve diğer ülkelerde barış inşasına dair çeşitli tecrübeleri var. İlk oturumumuz Filipinler üzerine olacak, önce David'i dinleyeceğiz ve kendisi bize bir yabancıнын bakış açısını aktaracak, daha sonra ise Teresita işlerin içeriden nasıl görüldüğünü anlatacak.

Sözü şimdi David'e veriyorum, kendisi çeşitli bölgelerde ve çatışmalarda çalıştı, bunların arasında İsrail ve Filistin, Bosna, Ukrayna, Libya, Endonezya ve Liberya'nın yanısıra Filipinler

var. David'le birbirimizden uzun yıllardır haberdarız. Uzlaşma Kaynakları Direktörü olarak İnsani Diyalog Merkezi ile yakından işbirliği yaptık; kendileri geniş coğrafi tecrübelerini kullanarak arabulucukta çığır açmış bir kuruluş. David Filipinler tecrübesine dair bazı hikayeleri ve düşüncelerini sizinle paylaşacak. Söz sende David.

Birinci Oturum

Filipinler'de Barış yapımında Toplumun Katılımına Yönelik Zorluklar ve Fırsatlar: Uluslararası Temas Grubu'nun Rolü

David Gorman

David Gorman: Teşekkürler Andy. Evet, Andy ve ben çok uzun zamandır aynı alanda çalışıyoruz fakat bu fiziksel olarak ikinci kez araya gelişimiz. İnsani Diyalog Merkezi'nin Avrasya bölgesi direktörüüyüm. Eskiden Kızılhaç siyasi girişimlere destekte bulunurken Kızılhaç'a bağlıydık, fakat Kızılhaç'ın küresel insani yardım çabalarına odaklanabilmesi için biz ayrı, tamamen siyasi meselelere eğilecek bir kurum olarak tesis edildik. Özel ve kamusal, iç ve dış alanlarda aracı olarak çalışıyoruz. Filipinler'deki çalışmalarımıza 2004'te başladık, ilk ya da ikinci ziyaretimde Ging'le tanıştım ve onunla tanıştığımdan bu yana Mindanao çatışmasındaki taraflara epey yardımda bulunduk. Ging gerçekten de Filipinler barış sürecinin anası. Kendisi çok ilginç ve önemli bir hükümette bakandı, bölgedeki barış girişimlerinin başarısında kilit

isimdi. Barışın şekillendirilmesine yönelik girişimlerinde çok açık ve yaratıcıydı. Filipinler’e bir “barış laboratuvarı” olarak bakmak mümkün, zira sivil toplumun çeşitli kesimleri komplike ve yaratıcı çözümler üretmeyi başardı. Diğer tüm çatışmalara kıyasla en çok şeyi Filipinler’de öğrendiğimizi düşünüyorum, bunda en büyük pay Ging’e ait.

Mindanao’daki çözüm sürecinde bir dizi zorluk yaşandı, bu zorlukların ulusal ve uluslararası boyutları var, örneğin ulusal toplum desteğinin olmaması, teşvik eksikliği, ve geçmişteki başarısız görüşme girişimleri gibi. Bölge azgelişmiş ve ihmal edilmiş bir bölge, yerel yönetim kötü, etnik ve dini ayrımlar var, ve meşruiyet elde etmiş silahlı gruplar mevcut. Dahası, statüko çoğu insan için pek kötü değil, dolayısıyla bu insanları değişime ikna etmek, barış sürecine dair heyecan duymalarını sağlamak epey zor. Çatışmadan en çok zararı görenler, marjinalize edilmiş topluluklar. Filipinler’de 2008 yılında süreç yolunda gidiyor gibi görünürken gerçekleşen bir dizi önemli olaya değineceğim. Hükümetin ve MIKC’nin dönüm noktası niteliğinde bir barış anlaşması imzalamasına dakikalar kalmıştı ki anlaşma Filipinler Yüce Divanı tarafından hükümsüz kılındı. Bunu takip eden çatışmalarda 700.000 kişi yerinden edildi, uluslararası gözlem ekibi ayrıldı ve Malezya’nın kolaylaştırıcılık rolü askıya alındı. Süreçte tam anlaşmaya varılacakken her şey altüst olmuştu.

Fakat bir B planı mevcuttu. Memorandum anlaşmasının başarısızlığa uğraması, süregiden sürece dair öğrenilmesi ve uygulamaya geçirilmesi gereken pek çok şey olduğunu gösteriyordu. Sürecin daha net olması gerekliydi, tarafları anlaşmaya ikna edecek mimarinin yeni bir vitrine ve daha iyi bir koreografiye ihtiyacı vardı. İnsanlara bir şeylerin değiştiğini, sürecin daha

dinç ve güvenilir olduğunu göstermek gerekliydi. İnsani Diyalog Merkezi olarak biz anayasal meselelere, SDR'ye, güç ve kaynak paylaşımına dair en iyi uluslararası uzmanları çağırdık. Bunların arasında Jerry Kelly, Jonathan Powell ve Mohammed Dajani gibi seçkin isimler yer alıyordu. Bu kişiler sürece daha önceden sahip olmadığı bir güvenilirlik, uzmanlık, yaratıcılık ve güven getirdiler. Genel anlamda süreç ağırlık ve meşruiyet kazandı. Buna ek olarak engin tecrübelere sahip müzakerecilerimiz vardı. Tanıdığım müzakerecilerden birinin ilginç bir hikayesi vardı, kendisi 2006 tsunamisi esnasında hapiste olan Endonezyalı bir isyancı lideriydi. Tsunami hücresinin parmaklıklarını kırınca hapisten kaçmış. Dışarı çıktığında beni aramıştı, ben de dinleniyor olduğumuzu düşünerek kendisini yetkililere teslim etmesini söylemiştim. Fakat o bunu yapmadı ve nihayetinde Mindanao'daki üst düzey yetkililerden biri hâline geldi.

Bu dönemde gerçek tsunamiye eşlik eden siyasi bir tsunaminin varlığını hissediyordum. Örneğin Aceh başkanının yolsuzluk suçlamalarıyla tutuklanmasından kısa bir süre sonra diğer bölgelere dair sorular sorulmaya başlandı. Aceh'in yolsuz lideri görevden alınabiliyorsa aynı şeyi bizim de yapabilmemiz gerek, diye düşündüler. Süreç içerisinde tarafların hem kendilerine hem de topluma bu sefer her şeyin farklı olacağını göstermesi gerekiyordu; sürecin daha güçlü, daha güvenilir ve sağlam olduğunu kanıtlamalıydılar. İki taraf bağımsız bir Uluslararası Temas Grubu (UTG) tesis etmek konusunda anlaştılar, zira mevcut üçüncü taraf olan Malezya, tarafsız olarak algılanmaması sebebiyle güvenilirliğini büyük ölçüde yitirmişti. UTG olaylara pragmatik yaklaşıyordu, sadece gereksinim olduğunda ve gerektiği şekilde arabuluculuk ediyordu, taraflara danışmanlık hizmeti veriyordu ve gerektiğinde baskı uyguluyordu. UTG daha yüksek bir seviyede meşruiyete sahipti, zira iki tarafla

da dost olan uluslararası devletlerden ve tarafsız uluslararası örgütlerden oluşuyordu. Türkiye'nin yanısıra Birleşik Krallık, Suudi Arabistan ve Japonya da vardı, dört adet uluslararası STK mevcuttu. İDM (İnsani Diyalog Merkezi) olarak dört uluslararası STK'dan biri bizdik, görevimiz gerektiğinde arabuluculuk etmek ve danışmanlık yapmaktı, bu sistem çok güzel işledi. Aslında bu tarz girişimler genelde başarılı olmaz, fakat bizim örneğimizde başarı elde edildi. Bunun sebebi girişimin bağımsız olarak oluşturulmuş olmasının yanısıra bizim görevimizin net tanımlanmış olması, başka çıkarların ya da gizli amaçların söz konusu olmamasıydı. İDM olarak biz sürece odaklandık, Uzlaşma Kaynakları (UK) topluluklarla iletişim kurmaya odaklandı, Müslüman gruplar ise Müslüman nüfusla iletişim kurmaya odaklandı. Birleşik Krallık, Kuzey İrlanda tecrübelerinden faydalandı.

Gözlem sürecine dair iki şey söyleyeceğim:

1. 2008'de dahi tarafların arasındaki iletişim tamamen kesilmiş değildi. Güvenlik kuvvetleri de iletişimlerini sürdürmeye devam etti, biz ise gizli görüşmeleri sürdürüyorduk. Bu sayede yapılan bilgi paylaşımı güven inşa edilmesini sağladı, dolayısıyla çözüm süreci başladığında elimizde bir temel vardı.
2. Öncekinin güvenilirliğine leke sürüldüğü gerekçesiyle yeni bir Uluslararası Gözlem Ekibinin kurulması üzerinde mutabık olundu. İnsan hakları ve ateşkes ihlallerinin gözetlenebilmesi amacıyla sivil bir gözlem bileşeni eklediler. Çatışmadan etkilenen bölgelerin yeniden kalkındırılabilmesi için ekonomik bir sütun ve bir kalkınma sütunu eklediler. Bu sayede halkın, sürecin sonuçlar getireceğine dair duyduğu inancı arttı, zira gözlerinin önünde somut kazanımlar elde ediliyordu.
- 3.

İki taraf da sürecin daha kapsayıcı olması için çaba gösterdi, heyetlerini genişlettiler, milletvekilleri, yetkili ajanslar, yerel yöneticiler ve sivil toplum grupları görüşmelere dahil edildi. İki grup da binlerce istişarede bulundu. Ölçüm yapmasak da ciddi bir etkisi olduğunu biliyorduk.

Sürecin yeniden başlamasına ne yardımcı oldu? Ortak bir vizyona ve süreci bir zemine oturtan temel ilkelere sahip bir yol haritası geliştirmiştik. Daha fazla konsensüs vardı, tüm taraflar herhangi bir anlaşmanın, yerel hükümlere sahip ulusal kanunlar tarafından mümkün kılınabileceğini düşünüyordu. Bütün süreçlerde çok net olmanız gerekir demiyorum. Bazen ufak da olsa bir başlangıç yapmanız gerektiğinde belirsizliği tolere edebilirsiniz, fakat bu belirsizliğin bir noktada ortadan kalkması gerekir, zira insanlar belirsizliği sonsuza dek tolere etmeyecektir. Bizim örneğimizde tarafların bazı konularda anlaşmaya başlaması çok etkili oldu. Bu konuların hepsi çok önemli değildi, fakat anlaşılıyor oldukları gerçeği, işlerin yoluna girdiğine işaret ediyordu. Bu da kamuoyu açısından önemliydi zira bu küçük başarıları topluma sunarak sürece olan inançlarını diri tutuyorduk.

İçerik açısından alınan önemli kararlar şunlardı: Ecdad Toprağına İlişkin Anlaşma Memorandumu'nun yeni bir çerçeveye kavuşturulması hususunda anlaşma sağlandı, geçmişte imzalanmış belgelere saygı duyulacağı, önceki anlaşmalarla aşağı yukarı aynı olan yeni bir çerçevenin geliştirileceği ve böylece geçiş dönemi oluşumlarının tesis edileceği kararlaştırıldı. Bu sayede kapasite inşası, tüm grupların katılımı, SDR, siyasi partilerin kurulması vs. mümkün oldu. Sizin Akil İnsanlar Heyeti'ndeki çalışmalarınız ile Ging'in Çok Sektörlü Barış Savunucuları ve Barış Koalisyonu'ndaki işleri arasında bir paralellik kurabiliriz. Birkaç yıl boyunca aylık,

hatta bazen haftalık olarak sürdürülen görüşmelerden sonra Bangsamoro Kapsamlı Anlaşması'na varıldı. Taraflar arasında asimetrik bir ilişki öngörülüyordu, ve bölgenin belirlenmesi için yapılacak bir halk oylamasını içeriyordu. Yasal olarak bağlayıcı hale geldi, fakat asıl önemli olan, küçük bileşenlerdi: güç ve refah paylaşımına, normalleşmeye dair ince detayları kararlaştıracak olan teknik çalışma grupları ve benzer oluşumlar. SDR koşulları ve 2016'da yapılacak seçimlere dair detaylar da burada belirlendi.

Filipinler'de öğrendiğimiz pek çok önemli şey olduğunu düşünüyorum:

1. İdeolojiden bağımsız olarak sonuç elde edebilen güçlü bir hükümete duyulan ihtiyaç.
2. Tarafları yönlendirebilmek için net bir strateji; tarafların bu stratejiyi kendi kitlelerine açıklayabilmesi.
3. Toplumsal katılım: herhangi bir anlaşmanın en iyi garantörü kamunun gözü önünde ve incelenebilir olmaktır. Tarafların toplum nezdinde dürüstlüklerini koruması gerekir. Gizliliğin zamanı ayrı, şeffaflığın zamanı ayrıdır fakat bir noktadan sonra her şeyin şeffaf olması gerekir.
4. Parlamento desteği: kanun çıkarması gerektiğinden dolayı parlamentonun da sürece bir noktada dahil edilmesi gereklidir.
5. Gizlilik ile toplumsal katılım birlikte ilerler. Müzakereler kamudan gizli yürütülebilir, fakat zaman ilerledikçe bir noktada tamamen şeffaf olmaları gerekecektir.
6. Anlaşma sonrasında bir şeyler kaybettiklerini hisseden kesimler bu kayıplarını telafi etmeye çalışacaktır, bu kaçınılmazdır. Dolayısıyla bu olasılığı asgari seviyeye indirmek için yeterli sayıda mekanizmanın tasarlanması, silahlı grupların gururları incitilmeden geri çekilmelerine imkan tanınması gerekir.

Üzerinde çalıştığım tüm süreçlerde, sürece avukatlarını dahil etmeye çalışan insanlar hep oldu. Avukatlar iyi müzakereci olamaz demiyorum, çok iyi müzakerecilik eden avukatlar gördüm, fakat avukatların esas rolü siyasi kararlar almak değil, bu kararların uygulanmasını sağlamak olmalı. Böyle davranınca bir döngü oluşuyor, örneğin hükümet avukatlarını sürece dahil etmek istediğinde MİKC de kendi avukatlarını getirmek istedi. Bence avukatlar siyasetçiler kararları aldıktan sonra, bu kararları uygulamak için sürece dahil olmalı. Zamanlamanın çok önemli olduğunu hep düşünmüşümdür. Bu bir taktik değil ilke olmalı, halk sürecin nereye gittiğini, neler olacağını bilmeli.

Gerçekçi olmayan koşullar yaratmamak önemlidir. Bu kesinlikle olamaz dediğiniz şeyler ileride bir noktada size karşı kullanılabilir. Amerikalıların Kuzey Kore’de davrandığı gibi davranıp kendinizi böyle bir konuma sokmayın. Diğer tarafın sizin onlardan istediğiniz şeyleri yapabileceğinden emin olun. Güven duymadan başkalarıyla etkileşime giremeyiz; dolayısıyla güveni bir önkoşul olarak öne sürmemeliyiz, güven inşa edilmesi gereken bir şeydir. Şu anda Ukrayna ve Rusya üzerine çalışıyorum, insanların sıklıkla müzakerelerin kilitlendiğini veya durumumuzun kendine has olduğunu söylediklerine şahit oluyorum. Sorun şu ki olaylara böyle yaklaşıncı umutlu davranmak ya da yaratıcı ve olumlu bir şeyler elde etmek gibi ihtimalleri ortadan kaldırmış oluyorsunuz. Güven İnşası Tedbirleri (GİT) söz konusu olduğunda bir getirinin olması gerekir. Eğer size bir getiri yoksa faydadan çok zarar vermiş olursunuz. Bununla yakından alakalı olarak taraflara karşı net olmak, ve süreç içinde ufak sonuçlar elde etmek de önemli. Bu küçük zaferler ne kadar ufak olurlarsa olsunlar, toplumun inancını korumaya yarayacaklardır. Örneğin Kıbrıs’ta tecrübe ettiğimiz gibi sınır kapısının açılması muazzam bir sembolik öneme sahip

olabilir, zira böylece topluma olumlu gelişmeler sağlandığı mesajı verilecektir.

İkinci kanal görüşmeleri de aynı derecede önemlidir, burada asıl önemli olan, sürece yönelik potansiyel bozucularla başa çıkabilmek, onlara fazla platform sunmamak ama bir nebze toplumsal sahiplik imkanı tanımaktır. Moldova'daki geçiş sürecinde müzakereci, kendi görevinin öteki tarafı yenmek olduğunu düşünüyordu. Onunla konuşup müzakerelerin sadece karşı tarafı yenmeye dair olmadığını, asıl amacın çözüm bulmak olduğunu anlattık. Aynı anda hem kendi görüşlerine sıkıca bağlı kesimlerin tanınması, hem de demokratik grupların göz ardı edilmemesi veya zayıflatılmaması gereklidir. Kuzey İrlanda'da Sinn Fein ve Sosyal Demokrat ve İşçi Partisi (SDLP) üzerinden böyle bir şeyin gerçekleştiğine şahit olduk. Son olarak iktidar paylaşımına dair şunu diyebilirim: çoğu süreçte karşı taraf para ve güzel işler sayesinde satın alınmaya çalışılır, fakat bu tarz hareketler sorunu çözmez. Eğer süreciniz ilerliyorsa, ciddi sorunları tespit etme fırsatınız varsa, iktidarın nasıl dağıtılacağına ve kullanılacağına dair detaylı bir plan oluşturabilirsiniz. Sözümü burada sonlandıracağım, zira sanırım bana ayrılan sürenin sonuna geldik.

Andy Carl: Çay-kahve molamız esnasında David'in sorduğu sorular üzerine biraz düşünelim. Sonra Ging'in sunumunu dinleyeceğiz ve kendisine sorularınızı sorabileceksiniz. Maalesef David'in daha erken ayrılması gerekiyor. Sunumun için tekrar çok teşekkürler David.

Filipinler Barış Sürecinde Toplumun Katılımı

Teresita Quintos Deles

Andy Carl: Şimdi Ging'in konuşmasıyla başlayacağız, sonra David'e soruları alacağız. Ging'i uzun yıllardır tanıyorum; kendisi sivil toplumda, hükümette ve şimdi tekrar sivil toplumda görev alıyor ve bu süreçler boyunca hep barışı savundu. Yaşanan bütün zorluklara rağmen bundan hiç vazgeçmedi. Sözü sana veriyorum Ging.

Teresita Quintos Deles: Davet için DPI'a teşekkür ederim. Burada olmak çok güzel. Şu anda Filipinler'de bir sürü şey olup bitiyor, fakat bunlara rağmen buraya gelmeyi çok istedim. Türkiye ve Norveç'in barış süreçlerine dair epey tecrübesi var, Norveç'in uluslararası bir barış aktörü olarak ve Türkiye'nin de Uluslararası Temas Grubu'nun parçası olarak. İki ülke de sürece büyük katılım gösterdi; epey cömert oldu. Adıma dair doğabilecek bir karışıklığı önlemek için hemen Teresita ve Ging arasındaki farkı söyleyeyim: Filipinler'de derler ki eğer takma bir isminiz yoksa sevilmiyorsunuzdur. Dolayısıyla herkesin bir takma ismi var, benimki de hep Ging oldu.

Barış sürecinde Cumhurbaşkanlığı Danışmanı görevinde bulundum, iki kere kabine üyesi olarak görev yaptım, ikisi de MIKC görüşmelerinden hemen sonraydı. Hükümetten ayrılma sebebim seçim hilesi ve yolsuzluk suçlamalarıydı. Cumhurbaşkanı Benigno Aquino dönmemi istedi, ben de sadece barış sürecine katkıda

bulunmak için döneceğimi, hükümette görev alamayacağımı söyledim ve bu koşula bağlı olarak döndüm. Şu anda hükümette değil sivil toplumda çalışıyorum. Konuşmamda toplumun sürece katılımını teşvik etmek ve barışa destek sağlamak için yaptığımız işlere odaklanmam istendi.

Öncelikle biraz arka plan bilgisi vereyim; Filipinlerde çifte ayaklanma yaşadık, biri komünistlerin, diğeri ise Moroların ayaklanmasıydı, iki grup da ayrılık için mücadele ediyordu. FKP/YHO/UDC, MUKC ve onlardan ayrılanların kurduğu MIKC bu denklemdeki kilit isimler. Ayaklanmacılarımızın bol harfli kısaltmalarına alışacaksınız umarım. 1996'da MUKC ve hükümet konsensüs sağladı ve bir barış anlaşması imzaladı. Bunun sonucu olarak MUKC içindeki radikal unsurlar ayrılarak MIKC'yi kurdu, bu tarihten itibaren onların ismi duyulmaya başladı. Bu çatışmalar Filipinler'in tümünü etkilemiyor. 7000'den fazla adamız var, çoğunda bu çatışmalar yok. Moro savaşı haritanın bu gördüğünüz kısmında, Mindanao'nun tümünü kapsamıyor. FKP/YHO/UDC ayaklanması ise haritanın bu kısmında.

Cumhurbaşkanı Marcos'un devirilmesi diktatörlüğün sona erdiğinin işaretiydi; dolayısıyla bu görüşmelerin nihayete erdirilmesi ve Filipinler'in daha da demokratikleşmesi gündemin önemli bir maddesi hâline geldi. Sivil toplum böyleydi, diktatörle mücadele ettiler ama hiç silah kullanmadılar. Fakat sivil toplumun oynadığı önemli role rağmen görüşmeler iki silahlı grup arasında, yani hükümet ve ayaklanmacılar arasında başladı. Toplumsal hareketlerin parçası olarak biz bu görüşmeleri izledik ve sadece çatışmacıların dahil edilmemesi gerektiğini savunduk. Çatışma sürecinde, çatışmaya taraf olan veya çatışmadan etkilenen tüm kesimlerin dahil olması gerektiğini ısrarla savunduk. Çatışmacıların bizim adımıza savaşmadığından yola çıkarak sivil toplumun rolünün arttırılmasının önemini vurguladık. Çatışmacılar toplumun tümünü temsil etmiyorlardı. İki grup da bizim adımıza konuştuklarını ve mücadele ettiklerini söylüyorlardı, ama hiçbir şey daha iyiye gitmiyordu. Bu sürecin bir parçası olmamız gerektiğini hissettik, bu istek de Barış Koalisyonu'nu doğurdu. Barış Koalisyonu Marcos diktatörlüğüyle silah kullanmadan mücadele eden örgütlerin ve kesimlerin bir araya gelmesiyle oluştu. Başlangıçta iki taraf da bizi kenara itmeye çalıştı, çözüm sürecine karışmamamız gerektiğini söylediler. Bizim ufak, naif bir grup olmadığımızı ya da savaşın barışçıl yöntemlerle bitirilmesinin mümkün olduğunu görmediler. Onlara barış için mücadele eden bir kesim olduğunu göstermemiz gerekiyordu.

Dolayısıyla biz ne yaptık? İlk girişim "Barış için Çadır Şehri"ydi. Kongrenin açılışında üç gün boyunca çadırlar kurduk, faaliyetler düzenledik, çocukları resim yapmaları için davet ettik. Üç günün sonunda barış özlemimizi simgeleyen bir balon yapmıştık. Böylece seçilmiş yetkililere, barış mücadelemizden vazgeçmeyeceğimizi söylemiş oluyorduk. Aralık'ta yaşanan bir şiddet olayının ardından

Latin Amerika’da çocukların ölmesini engellemek için ilan edilmiş bir ateşkesten ilham aldık ve aynısını yapmaya karar verdik. Hükümete danışmadan bir ateşkes ilan ettik ve bu “Halkın Noel Ateşkesi” olarak bilinmeye başladı. Edsa’da ayakta durduk ve ellerimizi havaya kaldırarak “savaşa hayır” mesajını verdik, bu çatışmadan etkilenen bölgelerde herkesin yaptığı bir hareket haline geldi.

Son olarak bir de Barış Bölgeleri tesis ettik. Bunları oluştururken Kuzey Filipinler’deki Hunagdan vilayetinden esinlendik. Hunagdan sakinleri orduya, YHO’ya ve FKP’ye gidip başka yerde savaşmalarını söylemişti. Halk, çatışmacılara “savaşmak istiyorsanız tamam, ama bizim evimizde savaşamazsınız” demişti. Silahlı gruplar vatandaşların isteklerini ciddiye aldılar ve farklı kesimlerden gelen bir grup savunucu, bu bölgeyi silahsızlandırılmış bölge olarak işaretledi. Daha sonra bu bir hükümet siyaseti hâline geldi, eğer bir köyün, kasabanın ya da şehrin sakinleri bölgelerinin “Barış Bölgesi” olduğunu açıklarlarsa orası resmen çatışmasızlık bölgesi olarak kabul ediliyordu. Bu barış sürecinin halkın süreci olduğunu, halkın taleplerini anlamanın ne kadar önemli olduğunu gösteriyor.

Sivil toplum olarak birkaç önemli rolümüz ve girişimimiz oldu: bir barış gündemi inşa etmek, barış görüşmelerinde üçüncü taraf olmak, çatışmayı azaltmak, ateşkesi izlemek, yasama için lobi faaliyetleri yürütmek ve kamusal hak savunuculuğu yapmak.

1. İlk olarak 1990’da *Ulusal Barış Konferansı* yapıldı. Cumhurbaşkanı Aquino’nun 1990-2000: Barış Onyılı Deklarasyonu’na halkın ccevabı olarak başlatılmıştı. Katolikler, Protestanlar ve Müslümanlar gibi farklı dini grupların liderleri bir araya getirildi. İçinden aktörleri çağıracağımız onbir farklı kesim tespit ettik. Her biri için bir

organizatör atadık. Ben kadın grubunun organizatörüydim ve yerli gruplarına yardımcı oldum. Dokuz ay boyunca bu kesimden insanlarla istişarelerde bulunduk ve elde ettiğimiz sonuçları barış gündemine dahil ettik. Bunun sonucu olarak Ulusal Barış Konferansı ve Ulusal Barış Deklarasyonu yapıldı. Cumhurbaşkanı Aquino, halihazırda önemli bir ekonomik reform gündeminin olduğunu, kapsamlı toplumsal reformlar için ayrıca yer olmadığını söyledi. Bizse toplumsal reformun barış için gerekli olduğunu savunmaya devam ettik ve hükümetin toplumsal reform sağlayacak bir gündem belirlemesi için onların üzerindeki baskımızı sürdürdük. Hükümete ilk girdiğimde, yani Barış Sürecinde Cumhurbaşkanlığı Danışmanı görevine gelmeden önce ben bu konumdaydım.

2. Bunun peşinden *Ulusal Birleşme Komisyonu* geldi. Bu komisyon bir cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle yaratılmıştı. Komisyonda bir başkan ve Cumhurbaşkanının atadığı sekiz üye vardı, bunların arasında Adalet ve Millî Savunma Bakanları, bir Katolik piskoposu ve Ulusal Protestan Kiliseler Konseyi Başkanı vardı. Kararnamenin amacı uygulanabilir bir genel af programı oluşturmak; adil, kapsamlı ve kalıcı bir barış sağlayacak bir süreç üretmekti. Ülkenin tüm bölgelerini kapsayan onbir istişarede bulunduk. Bunlar yerel düzeyde dini liderler tarafından düzenlendi, yerli sivil toplum ve çok sektörlü barış savunucuları geniş katılım gösterdi. 1993 raporunda “barışa giden 6 yol” tanımlandı. Bunlar Cumhurbaşkanı Fidel Ramos tarafından hükümetin barış siyasetinin temeli olarak kabul edildiler, ve bugün hâlen öyleler. Barış Süreci Cumhurbaşkanlığı Danışmanı Ofisi, “6 yol”un uygulanmasını takip edecek kalıcı cumhurbaşkanlığı kurulu olarak tesis edildi. Uluslararası

Birleşme Komisyonu'na silahlı çatışmaların nasıl algılandığı soruldu, komisyon hükümetin ve ayaklanmacıların sorunlarını nasıl çözebileceklerine dair önerilerde bulundu. Tekliflerin uygulanması ve barışın teşvik edilmesi için spesifik programlar ve reformlar önerdi, bu esnada kendi gruplarının neler yapabileceğini konuştu.

3. Üçüncü olarak *Çok Sektörlü Barış Savunucularının* görüşmelerde üçüncü taraf olarak, müzakerelerin tamamen çatışmacılara bırakılmasını engellemekteki rolünden bahsetmek istiyorum. Barış Koalisyonu'nun temeli genişletilerek, iki tarafa da erişimi olan ve görüşmeleri yeniden başlatmak için “mekik diplomasisi” yöntemini kullanan kanun koyucular ve barış dostları da dahil edildi. Bir amaç da tabandaki insanlarla bir araya gelmekti, dolayısıyla hükümetin oluşturduğu teknik çalışma gruplarıyla bir araya gelerek barış sürecine dair toplumsal bir sahiplik hissi oluşturmak için çaba gösterdik. Tekliflerin bir kısmı o zaman Savunma Bakanı olan Fidel Ramos tarafından reddedildi, fakat kendisi cumhurbaşkanı olunca bunları uygulamaya koydu. Bu da barış süreçlerini yeniden başlatmakta yaratıcılığın rolünü gösteriyor; pek çok girişim başta başarısız olsa da daha sonrasında başarılı olabiliyor.
4. Dördüncü girişim, *Bantay Ateşkesi* adıyla bilinen, vatandaşlar tarafından kurulmuş bağımsız bir ateşkes izleme örgütüydü. Yüce Divan esas barış anlaşmasının anayasal olmadığını açıkladıktan sonra büyük şiddet olayları patlak vermişti. Sivil toplum durumun kötüleşmesini engellemeye kararlıydı. Dolayısıyla Bantay Ateşkesi'ni oluşturarak ateşkesin daha fazla ihlal edilmesini engellemeyi amaçladık. Filipince'de “Bantay” izlemek ya da denetlemek anlamına gelir. Bantay Ateşkesi, Filipinler hükümeti ve MIKC arasındaki ateşkese

vatandaşların eşlik etmesiydi; ateşkes ihlallerini yetkililere bildirmekten sorumluydu. Ateşkes komitesi, çatışan taraflar ve vatandaşlar arasında ortak bir güven hissi geliştirdiler. Bu girişim sivil topluma güven duyulmasını sağladı, zira gerçekçi olmayan taleplerde bulunmuyorduk. Bantay Ateşkesi daha sonra Sivil Koruma Bileşeni'ne dönüştü, paneller SKB'yi ek ateşkes mekanizması olarak resmen benimsedi. Bu sayede ateşkese riayet edilmesinden daha fazlası sağlandı, silahlı çatışmaların ortasında kalan sivillere insani destek sağlanmasına da katkısı oldu. Akredite gruplardan biri tamamen kadınlardan oluşan bir SKB grubuydu.

5. Beşinci girişim *Bangsamoro Temel Kanunu Yasama Lobisi*'ydi. Bangsamoro Temel Kanununun uygulanmasını onaylayacak lobi hâlen sürüyor zira yasa henüz kongreden geçmedi. Bu bağlamda eğitim alan kişiler kapı kapı gezerek lobicilik yaptılar. Kitle eylemlerinin yanısıra üzerinde mesajlar yer alan tişörtler, destekleyen kanun yapıcılara çiçekler vermek, siyasetçilerle resim çektirmek, ve kampanyaya dair eşantyonların dağıtılması gibi faaliyetlerde bulundular. Bu işi en düzenli ve ısrarcı sürdürenler kadınlar oldu.
6. Son olarak kamusal hak savunuculuğu ve “*Barış Destekliyorum Kampanyası*” var. Tüm barış elçileri, barış savunucuları ve iş ortakları bizimle bir seminere katıldılar ve yıllık bir barış ayının ilanına ek olarak bu fikri ortaya çıkarttık. Bu kişilerin çoğu sosyal medyada çok sayıda kişi tarafından takip edildiği için kampanyayı duyurmamıza yardımcı oldular, örneğin bir aktörün Twitter'da iki milyondan fazla takipçisi vardı. Filipinler futbol takımı da aramızdaydı. Barış için bir futbol maçı yapıldı, barış konserleri, barış için defile, duvar resimleri,

fotoğraf yarışmaları ve kartpostallar yapıldı. Bunların hepsi toplumun anlaşma istediğini gösteriyordu.

Bazı düşüncelerimi sizinle paylaşarak konuşmamı bitireceğim. Barış sürecinin yerel sahiplerini esas kabul ettik. Hükümete geri döndüğümde ana mesajım, çatışmalardan zarar görenlere yardımcı olabilmek için kapasitemizi arttırmamız gerektiği idi. Çatışmanın maliyetini yerel halkın ödeyeceğini, dolayısıyla bizim asıl amacımızın bu maliyeti minimuma indirmek olduğunu vurguladım. İkinci sorunlu alan ise sivil toplum ve özel sektörle yürüttüğümüz çalışmalardı. Sivil toplum her zaman sivil olmayabiliyor. Kendi içlerinde bazı ayrımlara ve sorunlara sahipler, fakat biz birbirlerinin rollerini kabul etmelerini sağladık; çok çalıştıklarını gördükleri için siyasetçilerle ve orduyla işbirliği yapmaya da gönüllüydüler. İnsanları her zaman bir şeyler talep edemeyeceklerine ikna ettik. Anlamanız gereken çok sayıda katman var, yoldan çıkmamanız, kısayollar aramamanız gerekli. En önemlisi de, sıradan insanları unutmamak; geleneksel kitle medyası ve sosyal medya arasındaki farkları anlamak; kadınların rolünü kabul etmek; gençlerin rolünü görmek ve onların sürece katılmasına izin vermek, gençleri dahil etmenin yeni yollarını bulmalıyız. Barış siyasetini anlamak gerekli, unutmayın, siyaseten elde edilmiş bir anlaşmadan söz ediyoruz. Bazen sivil toplum siyasete temas etmek istemiyor zira bunun kirli bir iş olduğunu düşünüyorlar, fakat sivil toplumu siyasi kesimlerle etkileşime geçmeye dair teşvik etmeliyiz. Bazen bir barış savunucusunun yapabileceği en önemli şey demokrasiyi savunmaktır, özellikle de siyasi kesimlerin yolsuzluğa karıştığı dönemlerde. Bazen ısrarcı olmamız, barış için direnmeye devam etmemiz gerekir.

Soru ve Cevaplar

Andy Carl: Bizi Filipinler barış sürecinde çıkardığın bu etkileyici yolculuktan dolayı teşekkürler, Ging. Şimdi sizin sorularınızı veya yorumlarınızı alabilirim.

Katılımcı: Anladığım kadarıyla barış sürecini destekleyen bir dizi örgütten ve karşılaştığınız zorluklardan bahsettiniz. Türkiye'ye baktığımda şunu görüyorum, barış isteği olduğu zamanlarda bile Türk halkı sürece yabancı bir örgütün katılmasını istemedi, devlet bunu kabul etse bile istemedi çünkü bunun ülkeyi bölmek amacı güden bir yabancı müdahalesi olacağını düşündü. Dolayısıyla yabancı STK'ların sürece dahil olması Türk halkı nezdinde kabul görmez. Sizce bu konuda Türkiye toplumuna nasıl bir teminat verebiliriz? Filipinler'deki barış süreci zorluklara rağmen ilerledi, peki bu engelleri aşmayı nasıl başardınız?

Katılımcı: İki konuşmacıyı da dinledikten sonra şunu anladım, Akil İnsanlar olarak biz fazla acele etmişiz. Gereğinden hızlı ilerledik, doğru tempoyu tutturamadık. Türkiye'deki barış süreci akamete uğradı ve öylece kaldı, Filipinler'de ise süreç akamete uğradıktan sonra tekrar başladı ve başarı elde etti, bu da hepimize umut veriyor. Türkiye'nin çözüm süreci esnasında hükümet süreci destekledi fakat yerel yönetimler desteklemedi, bu bir sorundu. Siz de yerel ve merkezi yönetimler arasında böyle bir anlaşmazlık yaşadınız mı? Filipinler'de benzer tecrübeler yaşandı mı, yaşandıysa bunlarla nasıl başa çıkıldı? Türkiye'de çözüm süreci başladığında AB'nin Kopenhag kriterlerini destekleyenler eleştirildi, pek çokları her şey yerli ve milli tutulsaydı başarı sağlanacağını savundular. Uluslararası aktörlerin mevcudiyeti önemli. Sizin tecrübeniz ne yöndeydi, bu sorunu nasıl çözdünüz?

Katılımcı: DPI’la Moro yarımadasına gittiğimizde dikkatimi çeken bir şey oldu. Ramazan ayında karşılaştığımız genç bir MIKC militanı bize “Ben barış istiyorum, IŞİD’i desteklemiyorum, ben yerli halkım, ben bu toprağa aidim” dedi. Onun bunu söylemesini duymak beni çok etkiledi. Katılımcı arkadaşlardan birinin dediği gibi, belki gerçekten de çok hızlı hareket ettik. Kendi tecrübenizden yola çıkarak, Türkiye’nin uluslararası bir aktör olarak size yardım etmesi hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Filipinler’e dair soru ve cevap oturumunda Moderatör Andy Carl.

Teresita Quintos Deles: Uluslararası aktörlere ilişkin soruya yanıt vererek başlayacağım. Yabancı kolaylaştırıcıların kullanılması beraberinde bir direniş getirdi ve ulusal egemenlik hakkında endişelerin ortaya çıkmasına sebep oldu. Yabancı aktörleri davet eden ilk Cumhurbaşkanı Marcos’tu, o sırada savaşın en kötü dönemleri yaşanıyordu. Müslüman ülkelerin desteği gerçekten değerli oldu, özellikle de MIKC ile yürütülen müzakereler akamete

uğradıktan sonra. Ben hep derim ki üçüncü tarafın olması iyi bir şeydir, zira iki tarafı başbaşa bırakamazsınız, masada iyi ve dürüst bir aracı olması gerekir. Fakat bence asıl önemli olan güçlü ve yerli üçüncü tarafların masada oturarak esas tarafların birbirlerini dinlemesini sağlaması. Üçüncü tarafların rolü tamamlayıcıdır, silahlı taraflar üzerinde daha fazla etkileri vardır. Örneğin MIKC uluslararası camianın taleplerine karşı çok duyarlıydı, zira irrasyonel bir silahlı grup olarak görülme istemiyorlardı. İflas etmiş bir devlet olmadığımızı, işliyor olduğumuzu gösterdik. Türkiye'nin de büyük katılımı oldu, zira MIKC'yi memnun etmek için İslami İşbirliği Teşkilatı'ndan birilerinin olması gerektiğini düşündük. Cumhurbaşkanı Aquino döneminde Dışişleri Bakanlığı'nda çok yolsuzluk vardı, fakat biz elde ettiğimiz kaynakları kullanarak barış inşası için çalışacak bağımsız kurullar oluşturmayı başardık.

Katılımcı: Yani birbirinden farklı ve bağımsız iki unsurdan mı bahsediyorsunuz?

Teresita Quintos Deles: Barışı yaratmak için hangi koşulların gerektiğini bilen barış savunucuları var. Barışın sihirli değnek olmadığını biliyorlar. Çeşitli kesimleri bilgilendirmek ve onları barışçıl çözüm sürecine yöneltmek için gruplarınız olmalı. Cumhurbaşkanı, bölgeye Bangsamoro adını vererek Moro halkını onore etmemiz gerektiğini söyledi. MIKC bundan memnun oldu, zira artık Bangsamoro göz ardı edilemez; kimse Mindanao'daki Müslüman özerkliğini inkar edemez. Dini liderleri sürece davet ettik, onların barış süreci anlatısına katkıları da bize yardımcı oldu.

Katılımcı: Altı temel ilkeden bahsettiniz, size bu ilkeler hâlen geçerli mi? Bunlar ne kadar etkili oldu, bu konuyu biraz daha açabilir misiniz?

Katılımcı: IŞİD Uzakdoğu'da, Endonezya'da yayılıyor; Irak ve Suriye'de az da olsa mevcudiyet gösteriyorlar. Sizce IŞİD Filipinler için bir tehdit unsuru mu?

Katılımcı: Dini liderlerin ana görevi neydi?

Katılımcı: Masanın iki tarafında da bulundunuz, hem hükümet görevlisi hem sivil toplum çalışanı olarak. İki farklı tecrübeyi kıyaslar mısınız? Barışa dair kim daha isteksizdi?

Andy Carl: Pek çok başarı elde ettiniz. Günümüzde yaşanan zorluklar neler? Geçmişte atılmış temeller hâlâ sağlam mı?

Teresita Quintos Deles: Dediğim gibi bir kararname yayınlanmıştı. İlk olarak şunu söylemeliyim, hükümet iki farklı grup reform planlamıştı, bir grup resmi müzakere masasında yer alacaktı, diğer grup da resmi çözüm sürecinin dışında, yani yerel düzeyde barış için konsensüs inşa edilmesi kapsamında. Açıkta konuşulamayacak, dolayısıyla sadece resmi alanlarda görüşülen meseleler vardı. Fakat sadece bunlar yetmez. Silahlı gruplar ve çatışmacılara yönelik bir reentegrasyon programı geliştirilmelidir. Savaş son bulana kadar sivilleri de korumanız gerekir, barışı tesis etmek sadece bir işten ibaret değil.

IŞİD'in faaliyetleri için bir merkez haline geldik. Eskiden de mevcudiyet gösteriyorlardı fakat onları kontrol altında tutabiliyorduk. MIKC, IŞİD'le birlikte anılmamak konusunda çok dikkatli. Şiddet yanlısı radikal gruplarla anılmamak, Filipinler'de ve uluslararası camia nezdinde meşruiyetlerini korumak açısından MIKC için çok önemli. IŞİD bize çok zarar verdi, örneğin tek Müslüman şehrimiz olan Marawi'yi yakıp yıktılar. Barış sürecinin gecikmesine sebep oldular, bir yandan da Cumhurbaşkanı

terörizmle mücadele siyasetini ele alırken her şeyi gerektiği gibi değerlendirememesi bizim için sorunlar yaratıyor. Filipinler güvenlik kuvvetleri ihtiyatlı davranarak diğer militan İslami grupları “İŞİD’den ilham almış” olarak tanımlıyorlar, İŞİD’i tanıyor gibi olmamak için böyle bir yöntem uyguluyorlar. Maalesef Cumhurbaşkanımız, İŞİD’in Filipinler’de mevcut olduğunu ve çeşitli saldırılardan sorumlu olduğunu söyledi. Filipinler’in bir İŞİD merkezine dönüştüğünü ifade etti. Bu İŞİD’in işine geliyor, zira onlara daha geniş bir platform yaratıyor.

Kadınların katılımı barış sürecimiz açısından çok önemli oldu, süreci kadınlar destekledi. Barış Koalisyonu gibi eylemlerle barış hareketini biz başlattık. Barış feminizmin bir parçasıdır. Torunum için barış olmayabileceğini, Müslümanlardan ya da diğer etnik azınlıklardan korkabileceğini düşünmek beni endişelendiriyor. Torunumun böyle bir dünyada yaşamasını istemem. Hükümete davet edildim, zira kadınların sürecin bir parçası olmasını istemişlerdi. Çalışanların sadece üçte biri erkekti. Başmüzakereci kadındı, genel sekreter de öyle. 30 yaşının altında, Bangsamoro’lu bir avukattı. Üç çalışma grubundan sadece birinin başında bir erkek vardı, hükümet grubunda. Hükümet başta barışı kabul etmeyi pek istemedi, zira mümkün olmadığını düşünüyorlardı. Askeri bir zihniyete hapsolmuşlardı. Fakat neyse ki silahlı gruplar sonunda askeri çözümün başarılı olamayacağını gördüler. Bu sayede Bangsamoro Kapsamlı Anlaşması (BKA) imzalandı. Hükümetin önüne gelen her şeyin ajanslar tarafından denetlenmesi gerekiyordu. Çoğu zaman ofisimde oturup uzun uzun beklemem gerekiyordu, zira ajansların onayının gelmesi lazımdı.

Kapsamlı Anlaşma’yı 2014’te imzaladık ve aslında bu anlaşma Aquino’nun Cumhurbaşkanlığı bitmeden yasalaştırılacaktı. Fakat maalesef 2015’te yaşanan bir güvenlik krizi sonucunda

pek çok kişi tutuklandı, silahlı gruplar ciddi şiddet eylemlerinde bulundu ve bunların hiçbirisi ateşkes mekanizmaları tarafından denetlenmedi. Bu da bizim yok etmek için çok çaba harcadığımız güvensizlik duygusunu yeniden gündeme getirdi, MIKC ile kurulmuş olan ilişkinin doğasını değiştirdi. 2016 Filipinler’de seçim yılıydı. Aquino’nun halefinin kazanmasını istemeyen çok sayıda siyasetçi vardı, Bangsamoro Temel Kanununa dair tüm sorunları gündeme getirdiler. Bu konu siyaseten çok tartışıldı ve özetle kanunlaştırılmadı, hem de tüm adayların kanunlaştırma vaatlerine rağmen. Çoğu kişi bir sonraki cumhurbaşkanının bunu yapacağını düşünüyor. BTK hâlâ tesis edilemedi ve bu konuya dair büyük bir belirsizlik söz konusu. Başka şiddet olayları ve cinayetler yaşandı, fakat hâlâ inanan bir grup mevcut. MIKC silahsızlanma konusundaki tavrını değiştirmede, barış sürecinin bir parçası olmaya devam ediyorlar. Hep vurguladığım bir şey şu, biz pes etmiyoruz, asla pes etmiyoruz. Barış savunucuları demokrasinin korunmasının her şeyden önce geldiğini söylerler, bu sebeple Filipinler’de barışçıl bir çözüm elde edeceğimizi umut ediyorum. Müslümanların da dediği gibi, inşallah.

Andy Carl: Teşekkürler Ging, etkileyici bir cevaptı.

İkinci Oturum

Kolombiya Barış Süreci Esnasında Toplumun Katılımını Desteklemede Norveç'in Rolü

Dag Halvor Nylander
Idun Tvedt

Sally Holt: Tekrar hoşgeldiniz. Norveç Dışişleri Bakanlığı'ndan aramıza katılan iki konuğumuz Kolombiya sürecinden bize bahsedecekler; sivil toplumun farklı kesimlerinden insanların resmi müzakerelere katkıda bulunmak için kullandığı kimi resmi mekanizmaları değerlendirecekler.

Dag Halvor Nylander: Öncelikle DPI'a bu nazik davet için teşekkür ederim, aranızda bulunmaktan çok mutluyum. Yakın zamanda DPI tarafından kaleme alınmış, barış süreçlerine dair bir arka plan makalesini okudum ve çok beğendim. Konuşmamda Kolombiya sürecine dair arka plan makalesinde yer almamış olabilecek başka şeylerden bahsetmeye çalışacağım. Size biraz genel bağlamdan bahsedeyim: Kolombiya'da 2010 yılında yeni bir cumhurbaşkanı seçildi, FARC adlı gerilla grubu yıllar içinde zayıflamıştı ve grup içindeki yeni yönetici grup müzakere etmeye hazırды.

Norveç bu barış sürecine neden katıldı? Biz zaten uzun süredir bu sürecin bir parçasıydık, Kolombiya ve FARC arasında müzakere sonucu sağlanacak bir anlaşmaya yönelik çaba gösteren sivil toplum gruplarını destekliyorduk. Dünyanın dört bir yanında

bir dizi barış sürecinde görev almıştık, dolayısıyla Kolombiyalıları bizi iyi tanıyordu. Bizi iki tarafın da tanıdığı, bu konulara dair bilgi sahibi bir ülke olarak gördüler. Önemli bir katkıda bulunan diğer ülke Küba'ydı. Küba devrimi Kolombiyalı gerillaların ilham kaynaklarından biri olduğu için bu FARC'a güven veriyordu, zira Kübalıları kendi davalarının destekçisi olarak görüyorlardı. Bu sayede gündelik siyasi meselelerle ve çatışmalarla araya mesafe koymak mümkün oldu, bu da tarafların masaya oturup barışı müzakere etmelerini sağladı. Hem bir mesafe oluşturuldu, hem de FARC'a görüşmelere katılmaları için ihtiyaç duydukları fiziksel güvenlik sağlandı.

Kolombiya barış sürecinde on temel evre yaşandı:

1. A long initial secret phase to establish common ground.
İlk olarak ortak zemin oluşturmaya yönelik uzun ve gizli bir evre.
2. Çok kısa ve gerçekçi bir gündem oluşturmak.
3. Çatışmayı sonlandırmaya yönelik, yani neyin çatışmayı bitirip barış yaratacağına dair bir dizi kısıtlı hedefin oluşturulması.
4. Görüşmelerin Kolombiya dışında, Küba'nın Havana şehrinde gerçekleşmesi.
5. Uluslararası kuruluşların, özellikle BM'nin rolü.
6. The implementation of confidence building measures.
7. Siyaseten uygulanabilir olduğu nispette geniş ve temsili bir heyetin oluşturulması.
8. Kolombiya'da, ve Havana'daki masada sivil toplumun katılım gösterebilmesine yönelik mekanizmalar.
9. Mağdurların bizzat masaya oturarak doğrudan katılım göstermesi.
10. Toplumsal cinsiyet katılımı.

Gündemdeki başlıca meseleler şunlardı: toprak reform, FARC ve siyasi partilerin katılımı, SDR, illegal uyuşturucular, mağdur hakları ve son olarak, uygulama aşaması.

Gündeme dair en önemli şey çatışmanın kökenine inebilmektir. Çözüme dair kapsamlı bir strateji geliştirebilmek için çatışmanın ilerlemesine sebep olmuş mağduriyetlerin ele alınabilmesi gerekir. Hükümetten bazılarının düşündüğünün aksine, FARC'ın silah bırakması yeterli olmayacaktı. Onları barışçıl bir hayat yaşamalarına izin verileceğine ikna etmek de gerekiyordu. Uluslararası camiaya dair birkaç söz söyleyeyim. Norveç ve Küba'dan, Küba'nın barış görüşmeleri için kendi topraklarını açmasından bahsettim. Toplumsal cinsiyet, geçiş dönemi adaleti, ve insani yardım meseleleri gibi konularda yasal, hukuki ve teknik destek alabilmek için uluslararası camianın desteğini talep ettik. Taraflara, özellikle de FARC'a barış anlaşması için neler gerektiğini, mağdurların ihtiyaçlarının nasıl karşılanacağını, uluslararası normlara nasıl uyulacağını anlatmak epey zaman aldı. Amerikalıların oynadığı rolün önemi sürecin sonlarına doğru giderek arttı. Taraflara ABD desteğinin garantisini vermek için özel bir temsilci atadılar. Avrupa'nın katılımı da sürecin sonlarına doğru arttı, özellikle uygulama aşamasında; dediğim gibi BM'nin rolü de hatırı sayılır boyuttaydı, ateşkesin ve silahsızlanmanın takibinde, ve uygulanma aşamasında önemli görevlerde bulundular.

Idun Tvedt: Burada olmaktan çok mutluyum, DPI'a beni tekrar davet ettikleri için teşekkür ederim. Kolombiya barış sürecine sivil toplum ve mağdur gruplarının katılımından bahsedeceğim; kadınların katılımı örneğini kullanarak sivil toplumun barış süreçlerini nasıl ileri götürebileceğini anlatacağım.

İlk olarak hükümet ve FARC arasındaki düzenlemelerde sivil toplumun rolünden bahsedeceğim, ve kadınların katılımı örneği üzerinden sivil toplum girişimlerinin süreçleri nasıl yapıcı bir şekilde etkileyebileceğini anlatacağım.

Havana'daki katılım mekanizmaları başlangıçta çok kısıtlıydı. Bazı resmi mekanizmalar tesis edilmişti ve sivil toplumun katılımının önemli olduğu kabul edilmişti. Örneğin sivil toplum tarafların oluşturduğu bir web sayfası aracılığıyla önerilerde bulunabiliyordu. Taraflar, gündemdeki farklı maddelere dair uzmanların masaya davet edilmesine yönelik bir mekanizmayı da kabul etmişti. Tarafların verdiği yetkiye dayanan BM bölgesel forumlar oluşturmuştu; bu forumlarda sivil toplum aktörleri bir dizi meseleye yönelik önerilerde bulunabiliyordu.

Dag Halvor Nylander ve Idun Tvedt Kolombiya barış sürecini tartışırken. Taraflar sivil toplumdan çeşitli delegasyonları da Havana'ya davet ettiler.

Müzakere masasında ele alınan en tartışmalı konulardan biri mağdur hakları ve hesap verebilirlikti. Bu başlığın görüşmelere dahil edilmesinde sivil toplum önemli bir rol oynadı.

Barış süreci için mobilizasyona yönelik sivil toplum birbirinden farklı bir dizi yöntem geliştirdi. Bogota'daki kadın örgütleri sivil toplum ve kadınların katılımı olmadan sürecin sürdürülebilir olmayacağını, çatışmadan en çok etkilenen aktörleri kapsayamayacağını gördüler. Bu örgütlerin La Cumbre Nacional de Mujeres y Paz (Barış ve Kadınlar Ulusal Zirvesi) adlı, kadın örgütlerine yönelik bir zirve düzenlemesi her şeyi değiştirdi. Aralarındaki farklara rağmen taraflara yönelik bir dizi ortak öneri oluşturmayı başardılar.

Sivil toplum birtakım ağlar tesis etti ve buluşma noktaları oluşturdu, çeşitli kuruluşlar arasında koordinasyon sağlamaya yönelik bazı mekanizmalar geliştirdi.

Sivil toplumun anlaşılmaya yönelik çok az umut olan zor bölgelerde nasıl çalıştığına dair biraz daha konuşacağım. Sivil toplumun barışı harekete geçirmek için kullandığı, barış yürüyüşleri ve protestolar gibi çeşitli mekanizmaları vardı. Bu çabaların önemli bir sonucu, 1997 yılında Cumhurbaşkanı Santos'un barış müzakereleri için girişimde bulunmasıydı; çoğu insana göre bu girişimin altında, 10.000'den fazla kişinin imzacısı olduğu ve hükümete sunulan bir barış talebi yer alıyor. Sivil toplum aynı zamanda insan hakları ihlallerini kayda geçirdi, silahlı aktörlerle diyalog kurdu, barışçıl anlaşmalara, insanı erişime, yerel ateşkeslere yönelik girişimlerde bulundu, basın açıklamaları hazırladı. Özetle hiç pes etmediler ve hep barış için ısrar ettiler.

Kolombiya'daki çeşitli barış süreçlerinde sivil toplumun rolü hep

önemli oldu. Kadınların farklı taraflara ve siyasetçilere yaklaşımı stratejikti. Mağdurların katılımı ve mağdur hakları diğer önemli konular arasındaydı. Taraflar, insan ve mağdur haklarının gündemde olması gerektiği üzerinde anlaşma sağlamıştı, ama bu yine de tartışmalı bir konuydu. Hesap verebilirliğe; ciddi suçların ve insanlığa karşı suçların nasıl değerlendirileceğine dair tartışmalar sürüyordu. Taraflar mağdurları Havana'ya davet etmeye karar verdiler ve davet edilecek mağdurların seçimine BM, Kolombiya Ulusal Üniversitesi ve kilise katıldı. Kolombiya'dan seçilen 60 mağdur geldi ve taraflarla tanıştı. Bu zor fakat çok önemli bir süreçti, zira tarafların çatışma mağdurlarının durumuyla yüzleşmesi gerekiyordu. Mağdurların adalet talepleri, orada bulunan çeşitli gruplara dinletildi.

Uluslararası camia Kolombiya'da mevcuttu ve barış için çeşitli girişimleri destekledi. Pek çok aktör uluslararası camiayı stratejik olarak kullanarak ağlarına destek talebinde bulundular ve barışçıl bir anlaşmayı savundular. Kolombiya'dan edinilen bazı önemli dersleri özetlemek gerekirse: resmi müzakereler yokken bile pek çok şey yapılabilir; barış sürecinin yeniden başlamasına yönelik işaretler olduğunda sivil toplumun zemini hazırlaması önemlidir. Barış inşası zaman alır, barış görüşmeleri ve teklifler sadece resmi müzakereler varken yapılmaz. Kolombiya süreci anlaşmaların tasarlanabileceği başka alanlar da olduğunu gösteriyor.

Belki bildiğiniz gibi Kolombiya barış anlaşması 2016'da yapılan bir referandumda reddedildi. Bazıları hâlen sürecin daha açık ve kapsayıcı olabilir miydi, diye tartışıyor. Süreç ittifaklar oluşturma, mesajınızı iletebilecek insanları bulmanın önemini gösteriyor. Ayrımları aşarak birlikte çalışmanın önemini gösteriyor; sivil toplum bir çok konuda farklı düşünse de taraflara sunulabilecek

ortak bir mesaj oluşturma'nın iyi bir strateji olduğunu gösteriyor.

Andy Carl: Çok teşekkürler Idun Tvedt ve Dag Nylander.

Üçüncü Oturum Güney Afrika Sürecinde Toplumun Katılımı

Roelf Meyer

Kerim Yıldız: Son oturumumuzda Roelf Meyer'i size takdim etmekten onur duyuyorum. Kendisiyle 2013 yılında, DPI'nın Güney Afrika'da düzenlediği bir etkinlikte tanışma şansına kavuşmuştum. Roelf'in o zamandan beridir DPI ile yakın bir ilişkisi var ve Uzmanlar Konseyi'mizin üyesi. Bu oturumun konusu Türkiye'yi yakından alâkadar ediyor zira iki çatışma arasında pek çok benzerlik var. Roelf'in biyografisi hepinizde mevcut, apartheid'in sonlandırılması için yürütülen müzakerelerde Cyril Ramaphosa ile kendisinin başmüzakereci olduklarını biliyorsunuz. Daha sonrasında aralarında Irak, Kosova, Bask Ülkesi ve Myanmar'ın bulunduğu çeşitli yerlerdeki çatışmaların çözülmesine yönelik danışmanlık yaptı, diğer görevlerde bulundu. Muazzam bir kariyere sahip, ve hâlen Harvard Üniversitesi'nin Adalet Projesi'nin strateji komitesi üyeliğine devam ediyor.

Roelf Meyer: Tecrübelerimi paylaşmam için beni davet etmenizden dolayı teşekkürler. Çoğunuzla daha önce İstanbul'da ve Güney Afrika'da tanıştım. Şu ana kadar yapılan sunumları büyük bir keyifle dinledim, anlatılanları sizin nasıl kullanabileceğinizi düşündüm bir

yandan da. Apartheid hükümeti olarak biz, müzakere sonucunda bizim görevimizin biteceğini, yeni bir hükümetin gelmesi gerektiğini biliyorduk; azınlığın iktidarda olduğu apartheid yönetiminden demokratik yönetime barışçıl bir geçiş sağlamamız gerekiyordu. Şu anda tecrübe ettiklerinizin ve gelecekte edeceklerinizin çoğu bizim de başımızdan geçti. Müzakere ortağım Cyril Ramaphosa Şubat'tan beri cumhurbaşkanı. Kendisiyle iki hafta önce görüştüm, 25 yıl önce yürüttüğümüz müzakereden bahsettik, benzer tecrübelerin dünyanın dört bir yanında yaşanmakta olduğunu söyledik. Bu, barış yapmanın içimizden gelen bir şey olduğunu, hem topluma, hem kişinin kendisine faydalı bir eylem olduğunu gösteriyor bence. Barış inşası ve çatışma çözümünün temel hedefi toplumu değiştirmek olmalı.

Bugünkü konuşmalarımızda meşruiyet konusuna birkaç kez değindik, bu benim konuşmamın da önemli bir unsuru. Nelson Mandela, hapiste 27 yıl geçirdikten sonra 1990 yılının başlarında özgürlüğüne kavuştu. Kendisi hapisten çıkmadan meşru bir müzakere süreci başlatabilmemiz olanaksızdı. Dolayısıyla biz başlamadan önce Nelson Mandela'nın hapisten çıkması gerekiyordu. Mandela çıkınca görüşme sürecine başladık. Fakat bu yüzden yeni, değişik sorunlar ortaya çıktı. 1990-94 arası dört yıl boyunca siyasi şiddet olaylarında patlama yaşandı. Apartheid yönetiminin herhangi bir döneminden kat kat fazla cinayet yaşandı. Apartheid yönetimi daha otoriter olduğu için o zamanlar her şey kontrol altındaydı. Mandela salıverilince şiddet olayları patlak verdi. Gösterilen tepki sadece siyasi değil aynı zamanda şiddet içeren bir tepkiydi. Siyasi şiddet yüzünden 18 ay boyunca gerçek anlamda görüşmelere başlayamadık.

Roelf Meyer apartheid müzakerelerini anlatıyor.

Atılan ilk gerçek adım Ulusal Barış Anlaşması'ydı; bu anlaşma sivil toplum tarafından ortaya çıkarıldı zira Mandela ve de Klerk tarafları resmi görüşmeler için bir araya getirmekte zorlanmışlardı. Başpiskopos Desmond Tutu'nun önderliğindeki sivil toplum örgütleri güçlerini birleştirerek iş dünyasından önde gelen isimleri, dini liderleri, barış aktivistlerini ve siyasetçileri bir araya getirdiler ve bu kesimlerin müzakeresi sonucu ortaya çıkarılan metin Ulusal Barış Anlaşması (UBA) oldu. Ülkemizde yaşanan siyasi şiddet olaylarına yönelik ne yapılacağının cevabı UBA'da verildi. Her şeyi belirleyen belge UBA'ydı; bu belgeye bağlı olarak kurulan barış genel sekreterliği sivil toplum üyelerinden müteşekkil, hükümetin kaynak sağladığı resmi bir yapıydı. İnsanların yerel düzeyde bir araya gelip masada oturarak şiddeti nasıl sınırlandırabileceklerini tartışması da çok etkili oldu. Her mahallenin şiddeti sınırlandırmak için kendi stratejisini geliştirmesi toplumun barışı sahiplenmesine katkıda bulundu.

Barış sürecimizin niye başarılı olduğu sorulunca aklıma hemen gelen üç faktör var:

1. İlk faktör, gösterdiğimiz kapsayıcı yaklaşım. Herkes katılım fırsatı buldu: sivil toplum, kilise, siyasi partiler, iş dünyası. Süreç herkese açıldı; şu da çok önemli, muhalifler dışlanmadı. Bu konuda Mandela çok cömert ve kucaklayıcı bir yaklaşım gösterdi, zira apartheid'in sürmesini destekleyenler gibi pek çok kesimi istese süreç dışında bırakabilirdi ve kimse de onu suçlayamazdı, fakat Mandela kimseyi dışlamamayı seçti, ki bu çok önemli. Tüm tarafları dahil etmeli, gelecekte işlerin tekrar kötüye gitmemesi için gerekirse taviz vermelisiniz.
2. İkinci olarak, bu bizim kendi ürettiğimiz, kendimize ait bir süreç oldu. Evet, bize tavsiyede bulunan çok oldu, ama süreçte arabulucular ya da kolaylaştırıcılar yer almadı. Otoriter bir devletten geldiğimiz için her şeyi günden güne kendimiz öğrendik. Yeni tecrübelerimizden dersler çıkardık. Özellikle vurgulamak istiyorum, bize dışarıdan tavsiye veren pek çok iyi niyetli insan oldu, ama sürecin kendisi yerli bir süreçti. Geçiş dönemi anayasamız oldu, sonra anayasa nihai hâline kavuştu. Bu sürecin yerli olmasından, kendi üretimimiz ve sorumluluğumuz olmasından çok şey öğrendik.
3. Son olarak, süreç biraz da güven inşa etmeye dairdi. Bunun olacağının her zaman garantisi yok. Cyril Ramaphosa ve ben bunu zor yoldan öğrendik. İkimizin de birkaç kere kapıyı çarpıp çıktığı oldu, fakat ertesi gün yine bir araya gelmemiz gerektiğini biliyorduk. Şunu bilmenizi isterim: birbirimize, "birlikte çözemeyeceğimiz bir sorun yok," demiştik. İnsanın bunu muhalifine söyleyebilmesi, birlikte

her şeyi çözebiliriz diye düşünmesi çok büyük bir şey. Birbirimize güvenmemiz gerekiyordu. Eğer aramızda böyle bir güven söz konusu olmasa her şey çok daha uzun sürerdi.

Kolombiya'ya dair sunumu dinlerken hepiniz seçimlerin getirdiği belirsizliklerin sizde uyandırdığı kaygıları ifade ettiniz. Biz kendi sürecimizde desteği sonuna kadar almayı başardık; Mandela'nın arkasında siyahi çoğunluk, de Klerk'in arkasında ise beyaz azınlık vardı. Söylemem gerekir, silahlı kuvvetler hâlâ beyazların kontrolü altındaydı. Silahlı kuvvetlerin gücü bu noktada çok büyüktü, nükleer silahlara dahi sahiptiler. Güvenlik kuvvetlerinin gücünü sınırlandırabilmek için bunları ortadan kaldırdık, zira bir delilik etseler çözüm süreci çok kötü yerlere gidebilirdi. Süreç esnasında beyaz nüfusa yönelik bir referandum yaparak apartheid'in bitmesini isteyip istemediklerini sorduk ve nüfusun %70'i "evet" cevabını verdi, bu da bize devam etme yetkisini verdi.

Benden önce Teresita ve David'in dile getirdiği birkaç nokta üzerinde durmak istiyorum.

1. Öncelikle meşruiyet konusu var. Eğer masada oturanlar doğru kişiler değilse istediğiniz sonuçları elde edemezsiniz, ne yerel ne ulusal düzeydeki müzakerelerde. Temsil etmeleri gereken kişi ve kavramları temsil edebilen insanlara ihtiyacınız var.
2. İkinci madde, gizli görüşmelere duyulan ihtiyaç. İsteddiğiniz kadar şeffaf olun, ki biz öyleydik, bazen kapalı kapılar arkasında, kendinizi göstermeden iletişim kurmanız gerekecektir. Bu çok önemli. Örneğin Mandela hapisteyken onunla görüşmeler yapıldı, ama bundan benim haberim bile yoktu. Müzakerelerin ilk aşamasında Cyril Ramaphosa ve ben gizli görüşmelerde bulunduk, zira süreç devam ederken

bazı konular hakkında ortak karar vermemiz gerekiyordu.

3. Üçüncü madde, süregiden siyasi şiddete ve yaşanan katliamlara yönelik yürütülen bağımsız soruşturmalar. Mandela ve ANC (Afrika Ulusal Kongresi) sürekli bu katliamların hükümet kuvvetleri tarafından gerçekleştirildiğini iddia ettikleri için bu konuyu netleştirmemiz gerekiyordu. Atanacak üyeleri birlikte kararlaştırdığımız bir yargı kurulu oluşturduk. Bu sayede iddiaları meşru bir şekilde inceleyebilecektik. Soruşturma sonuçlarına dair hazırlanan raporlar kabul edildi, böylece yaşananlara dair netlik ve dürüstlük sağlanmış oldu. İlk zamanlarda Uluslararası Ceza Mahkemesi'nde görev alan hakimlerden biriydi Hakim Goldsmith.
4. Dördüncü olarak, halkın katılımı Güney Afrika'da çok önemliydi. Ulusal Partive Afrika Ulusal Kongresi birlikte hareket ederek Güney Afrika halkının nabzını tuttular, böylece sürecin kapsayıcı olmasını sağladılar. Bu düzeyde kapsayıcılığın sağlanması, bize ihtiyaç duyduğumuz güveni ve meşruiyeti verdi. İç iletişime duyulan ihtiyacı da vurgulamak istiyorum. Bundan kastım, sorunları ortaya çıktıkları anda çözmek. Meşru eleştirileri kale almalı, değersiz olanları ise dinlememelisiniz. Örneğin bazı beyaz Güney Afrikalılar benim hain olduğumu söyledi, benim de buna göğüs germem gerekti. Böyle lafları pek ciddiye almıyorum. Eleştirilerin değerli olup olmadığını kestirebilmeniz gerek, iç iletişim bu yüzden önemli.

Güney Afrika'da toprak reformu konusu hâlâ tartışmalı, bir çözüm bulunabilmiş değil ve toprağın çoğu beyazlara ait. Bu büyük bir problem, siyaseten dokunanı yakan bir mesele. Güney Afrika kırsalında bir toplantıya katıldım, orada bir araya geldiğim bir

grup beyaz çiftçi topraklarının kendilerinden alınıp siyahi nüfusa verileceğinden endişeleniyorlardı. Beni bu konuda sorguladılar, bana bir hain olduğumu söylediler ve “niye toprağımızı onlara veriyorsun?” diye sordular. Fakat onlarla toprak reformunun önemine dair bilgiler paylaştım ve topraklarının tümünü kaybetmeyeceklerini söyledim. Toplantının sonunda daha mutluydular, bu da sürekli bilgi paylaşmanın ne kadar önemli olduğunu gösteriyor bence.

Son olarak altını çizmek istediğim üç husus var.

1. Süreç, içeriğin kendisi kadar önemli, zira size istediğiniz sonucu getirecek mekanizma süreç. İçeriğin kendisine ayırdığınız kadar zamanı, hatta belki daha fazlasını, süreci hazırlamaya ayırmalısınız. Sorunu çözmeniz için yapmanız gereken şeye odaklanın.
2. İkinci olarak bir “kazan-kazan” kültürü geliştirmelisiniz. Ne elde etmek istediğinize dair fikir birliği sağladıktan sonra, anlaşmak için vermeye hazır olduğunuz tavizleri düşünün. Buna bizzat şahitlik ettim. Kendisine süreçteki bir başarısızlık aktarılınca Mandela, “ama siz kendinizi karşıdakinin yerine koymak için ne yaptınız?” diye sorardı. Kazan-kazan kültürünün oluşturulması iki tarafa da fayda sağlar.
3. Güney Afrika tecrübeme dair somut bir örnekle bitireceğim. Müzakerelerin başlangıcında birisi bana “beyaz azınlık için mümkün olduğunca gücü elimizde tutmaya çalışmalıyız” demişti. O esnada beyazların 300 yıldır iktidarı ellerinde tuttuğunu ve bundan vazgeçmek istemediklerini düşünürseniz neden böyle bir şey söylendiğini anlayabilirsiniz. Bir grup beyaz siyasetçi veto haklarına

dair bir çerçeve oluşturarak Güney Afrika'yı başladığımız noktaya geri döndürmeyi amaçladı. Bu biraz gülünç bir çabaydı, fakat bazı beyazlar apartheid'in bitirilmesi ihtimaline böyle yaklaşıyordu. Kendimize şunu sormalıyız: “Geleceğin bize ne getirmesini istiyoruz, ve geçmişten gelenlerden neyi korumak istiyoruz?” Bu hepimizin sahip olduğu doğal bir eğilim. Yeni bir vizyon geliştirmemiz, siyah ya da beyaz olmaktan bağımsız olarak bireysel hakları vurgulayan bir anayasaya yönelmemiz gerekiyordu. Bu çerçeveyi sağlamayı başardığımızda anlaşma sağlandı, bu çerçeve de halihazırdaki anayasamıza dönüştü. Ben siyahi bir Güney Afrikalı'yla aynı haklara sahibim, siyahi bir Güney Afrikalı da benimle aynı haklara sahip.

Teresita'nın barış anlaşmasıyla ve barış sembolleriyle ortak noktalar olduğunu görüyorum, örneğin evrensel beyaz güvercin sembolü. İnsanlar çok yaratıcı araba etiketleri geliştirdiler, evlerin üzerine semboller çizdiler, belirli tarihlerde barışı kutladılar. Hepimiz barışı istedik, barış sağlanınca bunu kutladık ve bence bu çok güçlü bir unsurdur.

Kerim Yıldız: Harika konuşman için çok teşekkürler Roelf, çok etkileyiciydi. Şimdi katılımcılarımızın sorularını alacağız.

Soru ve Cevaplar

Katılımcı: Süreç esnasında beyazlar ve siyahların homojen olduğu bir durum hiç yaşandı mı? Siyahi olmalarına rağmen müzakereleri sabote etmek isteyen kesimler oldu mu? Sonuca karşı çıkan siyahiler var mıydı? Bu tarz sorunları nasıl çözdünüz, nasıl konsensüs sağladınız?

Katılımcı: Siyahilerin siyasi hayatta azınlığı, nüfusta ise çoğunluğu teşkil etmeleri barış sürecinde zorluk yaratan bir mesele oldu mu?

Katılımcı: 2016 yılında Uluslararası İnsan Hakları Vakfı Johannesburg'da toplandı. Ortada mükemmel bir anayasa var, ama toplumsal adalet yok. Evet, barış süreci önemli ama barış sürecinde toplumsal adalet olmaması hakkında ne düşünüyorsunuz?

Roelf Meyer: Homojen destek sorusuna cevaben hayır diyebilirim. Bizi güçlü kılan şey, güçlü bir orta kanadın varlığıydı: bir taraf Mandela'nın, diğer taraf ise de Klerk'in önderliğinde ilerledi ve bu da bizi gitmemiz gereken yere götürdü. Radikal sağcı beyazları engellemeyi başardık. Örneğin bir keresinde zırhlı bir araçla müzakere salonuna gelerek bizi durdurmayı amaçladılar. Biz de onları müzakerelere davet ettik ve "koltuklarınız hazır, gelip bizimle oturabilirsiniz" dedik. Tabii bunu yapmadılar ama demek istediğim, biz konuşmak isteyen herhangi biriyle konuşmaya hazırдық.

Solcu siyahi kanada baktığımızda ise, bir keresinde Pan-Afrika Kongresi Cape Town'daki dini bir cemaate saldırdı, zira barışçıl bir çözüm istemiyorlardı. "Yeterli konsensüs" adını verdiğimiz bir mekanizma geliştirdik. Herkesin anlaşmasını sağlamak mümkün değildi ve her durumda hemen %100 sağlanmaması süreci

yavaşatabilirdi. Dolayısıyla aynı sayıda evet ve hayır oyunun yeterli konsensüs olacağına dair anlaştık. Çoğu zaman bunun ne olacağına dair bir tanım vermedik, ama bu yöntemimiz hep işe yaradı. Örnek vereyim: Güney Afrika çok çeşitli kesimlerin birlikte yaşadığı bir ülke, onbir resmi dile sahip. Sadece iki resmi dili tanıyamayacağımızı, hepsini kabul etmemiz ve anayasada eşit yer vermemiz gerektiğini biliyorduk. Uygulamada bunu sağlamak mümkün değil tabii, ama önemli olan o değil zaten. Evet, asıl dil İngilizce ama diğer diller de eşit statüye sahip.

İkinci ve üçüncü sorulara birlikte cevap vereceğim. Güney Afrika 300 yıldan fazla apartheid ile yönetildi. Beyazların üstün, siyahilerin aşağı görüldüğü bir paradigma hakimdi. Bunun yerine bir eşitlik paradigması getirmemiz gerekiyordu. Önemli toplumsal ve ekonomik dönüşümlerin gerçekleşmesini sağladığımız doğru, fakat hâlâ yapılması gereken çok şey var. Eşitsizlik hâlâ çok yaygın, siyahi nüfusun çoğu fakir, ve iktidar partisinin son yıllardaki siyaseti bu sorunu çözmeye yönelik değildi. Fakat bir yandan da sürecin sadece 25 yaşında olduğunu, hâlâ bu problemleri çözmeye çalıştığımızı unutmamalıyız. Cyril Ramaphosa bu konuda yeni direktifler verdi, yeni siyasetler geliştiriliyor. Bizim durumumuzda anayasa değişti ama apartheid'in izleri henüz tam olarak silinmedi.

Soru-cevap oturumu esnasında katılımcılar.

Katılımcı: Kağıt üzerinde beyazların daha çok toprağı var dediniz; buna dair daha fazla bir şeyler söyleyebilir misiniz? Anayasada 11 dil var diyorsunuz, kamusal alanda ve eğitimde de durum böyle mi? Anayasal haklardan ve değişimden söz ettiniz, peki grup haklarında değişiklik oldu mu? Son olarak, ordu ve silahlı kuvvetler yaşananları destekledi mi?

Katılımcı: Bence biz Akil İnsanlar olarak güven inşa etmeye bu “kazan-kazan” zihniyetiyle yaklaşıyorduk kesinlikle daha başarılı olurduk, çok daha fazla kabul görürdük. CHP benzeri partilerin böyle teklifleri oldu, fakat AKP böylesi bir teklifi kabul etmezdi. Keşke böylesi şeyleri daha önceden yapsaydık, daha hazırlıklı olsaydık. Kerim’in son üç yıldaki çalışmaları beni bazı çıkarımlar yapmaya itti. Sivil toplumun dinamikleri, çözüm sürecinin belirlenmesi, Suriye ve Kuzey Irak’taki yönetimlerin iflası, bütün bunlar PKK’ya ek olarak Türkiye’de işleri karıştıran faktörler. Sivil topluma etki eden hem küresel, hem bölgesel dinamikler var. Örneğin bölgede PKK, Türkiye’ye kıyasla Suriye ve Irak’ta daha

aktif. Bu bağlamda Türkiye’de sivil toplumun bölgesel dinamikleri daha farklı. Sivil toplumun Türkiye’deki olumsuz rolünü göz ardı edemeyiz, zira her şeyi daha zorlaştırıyor ve güven inşasının önünde bir engel teşkil ediyor.

AB’nin katkılarına dair kimi yorumlar oldu; AB’nin aktif katılımı da sivil topluma zarar veriyor. AB’nin 23. ve 25. fasılları başlatmaması Türkiye’nin daha az seküler bir ülke haline gelmesine sebep oldu. Bölgesel bağlamlardan ders çıkarabilmeliyiz.

Toplumsal adalet konusuna gelirsek, Suriye’ye son zamanlarda yeterince dikkat gösterilmedi. İklim değişikliği ve küresel ısınmanın çatışma çözümü üzerinde olumsuz etkileri var. Johannesburg’daki su problemini inceliyorum, zira İstanbul’da da benzeri sorunlar var ve bu sorunlar önümüzdeki on yıl boyunca gitgide artacak. Su kıtlığı gibi çevresel sorunlar çatışma çözümüne olumsuz etkide bulunmaya devam edecekler, zira eşitsizliği üretmeye ve arttırmaya katkıda bulunacaklar ve eşitsizliğin çok olduğu toplumlar radikalleşmeye çok müsait koşullar ortaya çıkarır.

Katılımcı: Bazı sorunları çözmemiz gerekiyor zira ateşkesin sürdürülebilirliği çok önemli. AB’nin bizi desteklememesi gitgide daha büyük bir problem hâline geliyor, ve NATO müttefikimiz olan Amerikalıların da pek yardımı dokunmadı. Amerika ve AB Soğuk Savaş esnasında Türkiye’yi bir bariyer olarak görüyordu, şimdi de göçmenlere karşı bariyer olarak görüyor. Batı bu faydaları kendine Türkiye’nin üzerinden sağlıyor. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra Avrupa Gümrük Birliği’ni, bir ortak pazarı ve AB’yi oluşturarak daha fazla çatışma çıkmasının önünü aldı. Türkiye’de bazılarımız şöyle deriz: İkinci Dünya Savaşı bitti ama Birinci Dünya Savaşı hâlen sürüyor. ABD’den ne bir umudum ne bir beklentim var, AB

ise bizim problemlerimizi görmezden geliyor; demokrasiye, insan haklarına ve Kopenhag kriterlerine bağlılığına rağmen hiçbir şey yapmıyor. Güney Afrika'da Mandela modeli de Klerk'e rağmen başarılı olmadı mı? Evet, kendisi kan dökülmesini ve katliamları durdurdu. Adalete duyulan bu açlığı karşılayamazsanız ne olur? Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Katılımcı: Siz Ulusal Parti'nin üyesiydiniz; görüşleriniz ve hedefleriniz ne zaman, nasıl değişti? Zihninizin rengi neydi? Apartheid'ın kaldırılmasına katkıda bulunmak istediğinizi ne zaman fark ettiniz?

Katılımcı: Farklı grupların farklı şekillerde muhalefet ettiğini göz önünde bulundurarak, farklı kesimlere verdiğiniz mesajlar nelerdi?

Roelf Meyer: Toprağa dair bir soru soruldu. Öncelikle size bağlamdan biraz bahsedeyim. Güney Afrika haritasına baktığınızda ülkenin yüzde 75'inin kurak arazi olduğunu görürsünüz, bu arazinin çoğu yarı çöldür, doğuda bunu kabul etmeseler de durum böyle. Su problemi Johannesburg'dan ziyade Cape Town'da yaşanıyor. Üç yıldan fazla bir süredir devam eden bir kuraklık var, bu ciddi bir problem. Toprağın yeniden dağıtılmasına gelirsek, en büyük toprak sahibi devlet. Devletin hem kırsalda, hem şehirlerde toprağı var. Devlet sahip olduğu yaklaşık 4000 çiftliği siyahi çiftçilere açmayı planlıyor, fakat bu henüz gerçekleşmedi. Bu 4000 çiftlik, ülkedeki tarım arazilerinin yüzde 10'undan daha fazlasına tekabül ediyor. Dolayısıyla tarım arazilerini sadece beyazların control ettiğini söylemek bence çok doğru değil. Devletin mülkiyeti çok fazla olmayabilir, ama geleneksel liderlerle ve topluluk liderleriyle, siyahi şeflerle yeni güven bağları tesis edildi. Toprak sorunu artık acil bir hâle geldi, zira bu soruna gereken önem geçmişte verilmedi.

Konuşulan dillere gelirsek, 11 resmi dilin olması, herkesin bu dillerin hepsini konuştuğu anlamına gelmiyor. Hepsinin konuşulduğu belirli bölgeler var; örneğin Limpopo’da üç dil konuşuluyor, batıda ise diğer üç dil. Yani esasen bu diller ülkenin farklı yerlerine dağılmış durumda. Onbirinin birden aynı anda çevrildiğine şahit olamazsınız, kimse onbir dili aynı anda bilmez. Cumhurbaşkanı Cyril Ramaphosa yedi dil biliyor, ki sanırım bu herkesten daha fazla, zaten bir kişi daha fazla dil konuşamaz herhalde.

Apartheid’in Güney Afrika’ya en büyük hasarı eğitim alanında oldu. Siyahilerin beyazlara göre kişisel gelişim alanında geri kalmasına sebep oldu, zira siyahiler ve beyazlar için ayrı eğitim veriliyordu, ve siyahilere verilen eğitimin kalitesi düşüktü. Günümüzde siyahi ve beyaz öğrencilere birlikte eğitim veren özel okullarımız var, fakat devlet okulları hâlen çok geride, ve bundan da en çok siyahi nüfus mağdur oluyor, zira siyahi nüfusun büyük çoğunluğu çocuklarını özel okula gönderebilecek maddi durumda değil. Grup hakları anayasada koruma altında değil. Örneğin benim anadilim Afrikanca, fakat bundan dolayı sahip olduğum grup haklarım yok. Afrikanca’nın bir dil olması ve kolektif hakların genel bağlamına dahil edilmesi dolayısıyla sahip olduğum haklar var.

Katılımcı: Yani herkes aynı haklara mı sahipti?

Roelf Meyer: Evet tabii, anayasamızın ilk cümlesi şudur: “Güney Afrika, orada yaşayan herkese aittir.” Şu anda Myanmar’da çalışıyorum ve Rohingya sorununa dair onlara söylediğim ilk şey bu oldu.

Silahlı kuvvetlerin değişimi destekleyip desteklemediğine dair bir

soru geldi. Bazı zorluklar yaşandıysa da genel olarak desteklediler. Bir süre Savunma Bakanı olarak görevde bulundum ve bu esnada generalleri bazı toplantılara davet etmem vb. gerekiyordu. Generaller beni pek sevmezdi. Bir keresinde Genelkurmay Başkanı'nı çağırıp "senin görevin üniformalılara liderlik etmek, benim görevim siyasi istikameti belirlemek, bu konuda hemfikir miyiz" dedim, o da "evet bakanım" diye cevap verdi. Söylediğim her şeye her zaman katılmasa da kararlarımı saygı duyardı. Bunlar müzakerelerin daha ilk aşamasında olan şeyler; kendisine muhalif grupların liderleriyle görüşmemiz gerekeceğini söyledim ve "tamam bakanım" diye cevap verdi. Askerlere, subaylara verdiğimiz disiplin sürecin ilerlemesine epey katkıda bulundu. Silahlı kuvvetler için asıl mesele genel aftı. İnsanların af talep etmek için başvurabileceği bir hakikat ve uzlaşma komisyonu kurulmasına karar verdik. Birinin af elde edebilmesi için komisyona başvurarak yaptığı şeyleri tamamen, hiçbir şeyi gizlemeden anlatması gerekiyordu, eğer hakikat komisyonu verilen ifadeden memnun kalırsa da kişiye af bağışlanıyordu. Başvuranların çoğuna af bağışlandı, çok az kişinin talebi geri çevrildi.

Kapsayıcılık konusu ve kendinizi içinde bulduğunuz duruma dair bir şey söylemeyeceğim çünkü bu, size hiç uymayan tavsiyelerde bulunmama sebep olabilir. Son soruyla bağlantılı olarak Mandela'yla ilgili bir şey söylemek istiyorum. Mandela çoğu yönden istisnai bir kişiydi, her zaman çok cömert ve gönlü zengin biri oldu. Bir hanım odaya girdiğinde ayağa kalktığına birden fazla kez şahit oldum, bu açıdan eski kafalıydı. Kabinesinde anayasal meselelerden sorumlu olarak görevde bulunma şansına sahip oldum. Yerel gruplar ve bu grupların liderleri arasındaki çatışmalar gibi zor problemler üzerine çalıştım. Benim için zordu, fakat yardımını istediğimde Mandela bana hep "kahveye gel" veya "kahvaltıya gel" derdi, hapishanede edindiği alışkanlığı dolayısıyla hep 6:30'da kahvaltı ederdi. Ulusal

Parti'nin kendisine yaptıklarına dair bana hiç bir laf etmedi, bu da onu istisnai kılan bir şey. Cumhurbaşkanlığı döneminde gündelik işlere hiç karışmadı, kabine toplantılarına başkanlık etmedi. Bunları kendi görevi olarak görmedi. Bunun yerine gidip insanlarla buluşmayı, insanlarla iletişim kurmayı tercih etti. Çok şanslıydık, onun gibi birinin varlığına çok az çatışma durumunda şahit oldum. Yapabileceğimiz tek şey onu kendimize örnek almak. “Eğer o yapabildiyse biz niye yapamayalım ki?” diye sormamız gerekiyor kendimize. Eğer o 27 yıl hapis hayatının çilesini çekebildiyse, biz bunu neden yapamayalım?

Benim şahsi motivasyonum ya da kullandığınız tabirle zihnimin rengine gelirse, kendi tecrübelerimi şöyle bir gözden geçiriyorum da, şanslıyım ki apartheid'in sonlandırılması gerektiğine süreç başlamadan çok önce ikna olmuştum. Çoğu insanın yaptığı gibi süreç devam ederken kendimi apartheid'in bitmesinin iyi olduğuna ikna etmek zorunda kalmadım. Benim zihnimdeki paradigma değişimi çok daha önce gerçekleşmişti. Bunu düşündüğümde hâlâ tüylerim ürperir. O kadar ikna olmuştum ki beni hiçbir şey durduramazdı, gerekirse bu uğurda ölebilirdim, haklı olduğumu biliyordum. Çok muhafazakar bir ortamda yetiştim, bu çevre apartheid'dan çıkamamıştı. Hatırlıyorum, genç bir avukat olarak siyahilerin medeni haklarına dair fikir beyan etmem gerekmişti ve yaşananların doğru olmadığını, kabul edilebilir olmadığını bu şekilde görmeye başladım. Bu bahsettiğim zaman 1974, müzakereler ise 1990'dan önce yoktu. Değişim sürecini sadece benim gibi paradigma değişimi yaşayanlar benimsemedi. Pragmatik bir bakış açısına sahip kişiler de mevcuttu, ve benimle bu pragmatistler arasında büyük bir uçurum vardı. Aramızdaki temel fark, pragmatistlerin yaşanan değişimi yürekte kabul etmemesiydi. Değişimi gerçekten istiyorsanız bu istek hem fikişel,

hem duygusal olmalı. Fikirselsel değışimi gerçekleştirmek kolay, ama duygusal değışim yapmak daha zor. Müzakereler esnasında üç kabine üyesi tam zamanlı müzakereci olarak çalıştık ve her hafta bir mücadele kazandık. Eğer davanıza gerçekten adanmışsanız kimse size karşı çıkamaz, zira siz daha bilgilisinizdir; çok çalışmaya, hedef peşinden koşmaya devam etmeniz gerekir.

Kerim Yıldız: Bu verimli tartışma için çok teşekkürler Roelf. Özetle çatışmayı tanıyabilmek çok önemli, zira tüm konuşmacılarımız askeri bir çözümün olmadığını vurguladı. Bu örneklerden ders çıkarabilmek önemli, zira biz kopyalanacak modeller aramıyoruz, çıkarabileceğimiz dersler arıyoruz.

Sizinle bir tecrübemi paylaşmak istiyorum. Maalesef Haziran 2011’de kaybettiğimiz, DPI’nın kurucularından olan Kader Asmal sayesinde Mandela’yla bir araya gelme şansım oldu. Mandela bana “asla pes etme, her şey karanlık olsa bile pes etme; ben 27 yıl boyunca karanlıkta yaşadım ve hiç pes etmedim,” dedi. De Klerk ve Roelf Meyer’le konuşmamı, bu kişilerin tarihin bir parçası haline geldiklerini, öğretecekleri çok şey olduğunu söyledi. Egil Thorsås’a ve Norveç Dışışleri Bakanlığı’na, AB’den Calin Iunot Ungur’a teşekkür ederim. Uzaklardan gelen konuşmacılarımıza, David Gorman’a, Teresita Quintos Deles’e, Dag Halvor Nyland’a, Idun Tvedt’e ve Roelf Meyer’e dolu dolu sunumları için teşekkür ederiz; bu tartışmalar gerçekten de çok faydalı. Tabii ki çevirmenlerimize de teşekkür ediyoruz. Moderatör olarak etkinliğimizi burada sonlandırıyorum.

Katılımcı ve Konuşmacıların Listesi

Katılımcılar

- **Ahmet Özmen** - Avukat, Diyarbakır Baro Derneği Başkanı, Eski Akil İnsan
- **Ahmet Tarık Çelenk** - Ekopolitik'in direktörü, Eski Akil İnsan
- **Ali Bayramoğlu** - Öğretim Görevlisi Gazeteci , Eski Akil İnsan
- **Prof. Dr Fazıl Hüsnü Erdem** - Dicle Üniversitesi'nde Hukuk Profesörü, Eski Akil İnsan
- **Prof. Fuat Keyman** - İstanbul Politikalar Merkezi Direktörü, Sabancı Üniversitesi, Eski Akil İnsan
- **Kadir İnanır** - Aktör ve yönetmen, Eski Akil İnsan
- **Kezban Hatemi** - Avukat, Eski Akil İnsan
- **Mehmet Emin Ekmen** - Eski AK Parti Milletvekili, Batman Baro Derneği, Eski Akil İnsan
- **Prof. Dr. Mehmet Ufuk Uras** - Yeşiller ve Sol Gelecek Partisi Kurucu üyesi & 23. Dönem İstanbul Milletvekili
- **Nihal Bengisu Karaca** - Köşe yazarı, Eski Akil İnsan
- **Oral Çalışlar** - Gazeteci ve yazar, Eski Akil İnsan
- **Öztürk Türkdogan** - Avukat, İHD Başkanı, Eski Akil İnsan
- **Prof. Dr. Vahap Çoşkun** - Dicle Üniversitesi'nde Hukuk Profesörü , Eski Akil İnsan

Diplomatik ve Diğer Konuklar

- **Andy Carl** - Çatışma Çözümü Uzmanı
- **Egil Thorsås** - Kıdemli Danışman, Norveç Dışişleri Bakanlığı
- **Taco Stoppels** - Muvakkaten Maslahatgüzar, Hollanda Krallığı'nın Norveç'teki Konsolosluğu
- **Calin-Ionut Ungur** - Türkiye Birimi Başkan Yardımcısı, Avrupa Dış İlişkiler Servisi

Konuşmacılar

- **David Gorman** - İnsani Diyalog Merkezi
- **Idun Tvedt** - Filipinler Barış Süreci'nde Norveç Özel Temsilcisi, Kolombiya'daki Norveç Kolaylaştırıcı Ekibinin Eski Üyesi
- **Roelf Meyer** - Güney Afrika Hükümeti Eski Başmüzakerecisi
- **Dag Halvor Nylander** - Kolombiya Barış Süreci'nde Norveç Eski Özel Temsilcisi
- **Teresita Quintos Deles** - Filipinler Barış Sürecinde Eski Cumhurbaşkanlığı Danışmanı

DPI Ekibi

- **Kerim Yıldız** - CEO
- **Sally Holt** - Direktör Yardımcısı
- **Esra Elmas** - Türkiye Programı Direktörü
- **Sophie Verbis** - Kıdemli Program Sorumlusu
- **Andrew Hancock** - Stajyer

DPI Aims and Objectives

Aims and objectives of DPI include:

- To contribute to broadening bases and providing new platforms for discussion on establishing a structured public dialogue on peace and democracy building.
- To provide opportunities, in which different parties are able to draw on comparative studies, analyse and compare various mechanisms used to achieve positive results in similar cases.
- To create an atmosphere whereby different parties share knowledge, ideas, concerns, suggestions and challenges facing the development of a democratic solution in Turkey and the wider region.
- To support, and to strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers.
- To identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence democracy-building.
- Promote and protect human rights regardless of race, colour, sex, language, religion, political persuasion or other belief or opinion.

DPI aims to foster an environment in which different parties share information, ideas, knowledge and concerns connected to the development of democratic solutions and outcomes. Our work supports the development of a pluralistic political arena capable of generating consensus and ownership over work on key issues surrounding democratic solutions at political and local levels.

We focus on providing expertise and practical frameworks to encourage stronger public debates and involvements in promoting peace and democracy building internationally. Within this context DPI aims to contribute to the establishment of a structured public dialogue on peace and democratic advancement, as well as to widen and create new existing platforms for discussions on peace and democracy building. In order to achieve this we seek to encourage an environment of inclusive, frank, structured discussions whereby different parties are in the position to openly share knowledge, concerns and suggestions for democracy building and strengthening across multiple levels.

DPI's objective throughout this process is to identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence the process of finding democratic solutions. DPI also aims to support and strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers through its projects and output. Comparative studies of relevant situations are seen as an effective tool for ensuring that the mistakes of others are not repeated or perpetuated. Therefore we see comparative analysis of models of peace and democracy building to be central to the achievement of our aims and objectives.

Demokratik Gelişim Enstitüsü'nün Amaçları ve Hedefleri

DPI'nın amaçları ve hedefleri:

- Barışın ve demokrasinin inşası üzerine yapılandırılmış bir kamusal diyalogun oluşması için gerekli olan tartışma ortamının geliştirilmesi ve genişletilmesi.
- Farklı kesimlerin karşılaştırmalı çalışmalar vesilesiyle bir araya gelerek, farklı dünya örnekleri özelinde benzer durumlarda olumlu sonuçlar elde etmek için kullanılmış çeşitli mekanizmaları incelemesine ve analiz etmesine olanak sağlamak. Farklı kesimlerin bir araya gelerek Türkiye ve daha geniş bir coğrafyada demokratik bir çözümün geliştirilmesine yönelik bilgilerini, düşüncelerini, endişelerini, önerilerini, kaygılarını ve karşılaşılan zorlukları paylaştığı bir ortam yaratmak. Akademisyenler, sivil toplum örgütleri ve karar alıcılar arasındaki işbirliğinin desteklemek ve güçlendirmek.
- Ortak öncelikleri belirlemek ve demokrasi inşası sürecini ve sürece katılımı etkileyecek yenilikçi yaklaşımlar geliştirmek. Din, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi görüş ve inanç farkı gözetmeksizin insan haklarını teşvik etmek ve korumak.

Demokratik Gelişim Enstitüsü (DPI), Türkiye'de demokratik bir çözümün geliştirilmesi için, farklı kesimlerin bir araya gelerek bilgilerini, fikirlerini, kaygılarını ve önerilerini paylaştıkları bir ortamı teşviketmeyi amaçlamaktadır. Çalışmalarımız, demokratik çözümün sağlanması için kilit önem taşıyan konularda fikir birliğine varma ve uzlaşılan konuları sahiplenme yeteneğine sahip çoğulcu bir siyasi alanın geliştirilmesini desteklemektedir.

Kurum olarak güçlü bir kamusal tartışmayı; barışı ve demokrasiyi uluslararası düzeyde geliştirmeye yönelik katılımları teşvik etmek için uzmanlığa ve pratiğe dayalı bir bakış açısıyla hareket ediyoruz. Bu çerçevede barış ve demokratik ilerleme konusunda yapılandırılmış bir kamusal tartışmanın oluşturulmasına katkıda bulunmayı; barış ve demokrasi inşası tartışmaları için yeni platformlar yaratmayı ve mevcut platformları genişletmeyi amaçlıyoruz.

Bu amaçlara ulaşabilmenin gereği olarak, farklı kesimlerin demokrasinin inşası ve güçlendirmesi için bilgilerini, endişelerini ve önerilerini açıkça paylaşabilecekleri kapsayıcı, samimi ve yapılandırılmış tartışma ortamını çeşitli seviyelerde teşvik etmeye çalışıyoruz. DPI olarak farklı projelerimiz aracılığıyla akademi, sivil toplum ve karar alıcılar arasındaki işbirliğini desteklemeyi ve güçlendirmeyi de hedefliyoruz.

Board Members / Yönetim Kurulu Üyeleri

Kerim Yıldız (Chief Executive Officer / İcra Kurulu Başkanı)

Kerim Yıldız is an expert in conflict resolution, peacebuilding, international human rights law and minority rights, having worked on numerous projects in these areas over his career. Yıldız has received a number of awards, including from the Lawyers Committee for Human Rights for his services to protect human rights and promote the rule of law in 1996, and the Sigrid Rausing Trust's Human Rights award for Leadership in Indigenous and Minority Rights in 2005. Yıldız is also a recipient of the 2011 Gruber Prize for Justice. He has also written extensively on international humanitarian law, conflict, and various human rights mechanisms.

Kerim Yıldız çatışma çözümü, barışın inşası, uluslararası insan hakları ve azınlık hakları konusunda uzman bir isimdir ve kariyeri boyunca bu alanlarda çok çeşitli projelerde çalışmıştır. Kerim Yıldız, 1996 yılında insan haklarının korunması ve hukuk kurallarının uygulanması yönündeki çabalarından ötürü İnsan Hakları İçin Avukatlar Komitesi Ödülü'ne, 2005'te Sigrid Rausing Trust Vakfı'nın Azınlık Hakları alanında Liderlik Ödülü'ne ve 2011'de ise Gruber Vakfı Uluslararası Adalet Ödülü'ne layık görülmüştür. Uluslararası insan hakları hukuku, insancıl hukuk ve azınlık hakları konularında önemli bir isim olan Yıldız, uluslararası insan hakları hukuku ve insan hakları mekanizmaları üzerine çok sayıda yazılı esere sahiptir.

Nicholas Stewart QC (Chair / Yönetim Kurulu Başkanı)

Nicholas Stewart, QC, is a barrister and Deputy High Court Judge (Chancery and Queen's Bench Divisions) in the United Kingdom. He is the former Chair of the Bar Human Rights Committee of England and Wales and former President of the Union Internationale des Avocats. He has appeared at all court levels in England and Wales, before the Privy Council on appeals from Malaysia, Singapore, Hong Kong and the Bahamas, and in the High Court of the Republic of Singapore and the European Court of Human Rights. Stewart has also been the chair of the Dialogue Advisory Group since its founding in 2008.

Tecrübeli bir hukukçu olan Nick Stewart Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi (Chancery and Queen's Bench Birimi) ikinci hâkimidir. Geçmişte İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komitesi Başkanlığı (Bar Human Rihts Committee of England and Wales) ve Uluslararası Avukatlar Birliği (Union Internationale des Avocats) başkanlığı görevlerinde bulunmuştur. İngiltere ve Galler'de gerçekleşen ve Malezya, Singapur, Hong Kong, Bahamalar, Singapur ve Avrupa İnsan Hakları mahkemelerinin temyiz konseylerinde görüş bildirdi. Stewart, 2008'deki kuruluşundan bu yana Diyalog Danışma Grubunun başkanlığını da yürütüyor.

Priscilla Hayner

Priscilla Hayner is co-founder of the International Center for Transitional Justice and is currently on the UN Department of Political Affairs Standby Team of Mediation Experts. She is a global expert on truth commissions and transitional justice initiatives and has authored several books on these topics, including *Unspeakable Truths*, which analyses truth commissions globally. Hayner has recently engaged in the recent Colombia talks as transitional justice advisor to Norway, and in the 2008 Kenya negotiations as human rights advisor to former UN Secretary-General Kofi Annan and the United Nations-African Union mediation team. Hayner has also worked significantly in the implementation stages following a peace agreement or transition, including Sierra Leone in 1999 and South Sudan in 2015.

Geçiş Dönemi Adaleti için Uluslararası Merkez'in (International Center for Transitional Justice) kurucularından olan Priscilla Hayner, aynı zamanda BM Kıdemli Arabuluculuk Danışmanları Ekibi'ndedir. Hakikat komisyonları, geçiş dönemi adaleti inisiyatifleri ve mekanizmaları konusunda küresel bir uzman olan Hayner, hakikat komisyonlarını küresel olarak analiz eden *Unspeakable Truths* (Konulmayan Gerçekler) da dahil olmak üzere, alanda pek çok yayına sahiptir. Hayner, yakın zamanda Kolombiya barış görüşmelerinde Norveç'in geçiş dönemi adaleti danışmanı olarak ve 2008 Kenya müzakerelerinde eski BM Genel Sekreteri Kofi Annan ve Birleşmiş Milletler-Afrika Birliği arabuluculuk ekibinin insan hakları danışmanı olarak görev yapmıştır. Hayner, 1999'da Sierra Leone ve 2015'te Güney Sudan da dahil olmak üzere birçok ülkede, barış anlaşması ve geçiş sonrası uygulamaları konularında çalışmalar yapmıştır.

Arild Humlen

Arild Humlen is a lawyer and Director of the Norwegian Bar Association's Legal Committee. He is widely published within a number of jurisdictions, with emphasis on international civil law and human rights, and he has lectured at the law faculty of several universities in Norway. Humlen is the recipient of the Honor Prize of the Bar Association of Oslo for his work on the rule of law and in 2015 he was awarded the Honor Prize from the international organisation Save the Children for his efforts to strengthen the legal rights of children.

Hukukçu olan Arild Humlen aynı zamanda Norveç Barosu Hukuk Komitesi'nin direktörüdür. Uluslararası medeni hukuk ve insan hakları gibi yargı alanları üzerine çok sayıda yazısı yayınlanmış, Norveç'te bir dizi hukuk fakültesinde ders vermiştir. Oslo Barosu bünyesinde Sığınmacılık ve Göçmenlik Hukuku Davaları Çalışma Grubu başkanı olarak yaptığı çalışmalardan dolayı Oslo Barosu Onur Ödülü'ne layık görülmüştür.

Jacki Muirhead

Jacki Muirhead was appointed Chambers Administrator at Devereux Chambers, London, UK, in November 2015. Her previous roles include Practice Director at FJ Cleveland LLP, Business Manager at Counsels' Chambers Limited and Deputy Advocates Clerk at the Faculty of Advocates, UK.

Şu anda Devereux Chambers isimli hukuk firmasında üst düzey yönetici olarak görev yapan Jacki Muirhead bu görevinden önce Cleveland Hukuk Firması çalışma direktörü, Counsel's Chambers Limited isimli hukukçular odasında şef katip ve Avukatlar Fakültesi'nde (Faculty of Advocates) pazarlama müdürü olarak çalışmıştır.

Prof. David Petrasek

Professor David Petrasek is Associate Professor at Graduate School of Public and International Affairs, University of Ottawa, Canada. He is a former Special Adviser to the Secretary-General of Amnesty International. He has worked extensively on human rights, humanitarian and conflict resolution issues, including for Amnesty International (1990-96), for the Office of the UN High Commissioner for Human Rights (1997-98), for the International Council on Human Rights Policy (1998-02) and as Director of Policy at the Centre for Humanitarian Dialogue (2003-07). Petrasek has also taught international human rights and humanitarian law courses at the Osgoode Hall Law School at York University, Canada, the Raoul Wallenberg Institute at Lund University, Sweden, and at Oxford University.

Kanada'da Ottawa Üniversitesi'nde Uluslararası Siyasal İlişkiler Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Geçmişte Uluslararası Af Örgütü Eski Genel Sekreteri'ne başdanişmanlık yapan Prof. David Petrasek, uzun yıllardır insan hakları, insancıl hukuk ve uyuşmazlıkların çözümü konularında çalışmalar yürütmektedir. Bu alanlarda önde gelen bir uzman ve yazardır. 1990-1996 yılları arasında Uluslararası Af Örgütü, 1997-1998 yılları arasında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, 1998-2002 yılları arasında İnsan Hakları Politikası üzerine Uluslararası Konsey ve 2003-2007 yılları arasında da İnsani Diyalog Merkezi'nde Politika Bölümü Direktörü olarak çalışmıştır.

Antonia Potter Prentice

Antonia Potter Prentice is currently the Director of Alliance 2015 – a global network of humanitarian and development organisations. Prentice has extensive experience on a range of humanitarian, development, peacemaking and peacebuilding issues through her previous positions, including interim Senior Gender Adviser to the Joint Peace Fund for Myanmar and providing technical advice to the Office of the Special Envoy of the UN Secretary General to the Yemen peace process. Prentice has also been involved in various international organisations including UN Women, Dialogue Advisory Group, and Centre for Humanitarian Dialogue. Prentice co-founded the Athena Consortium as part of which she acts as Senior Manager on Mediation Support, Gender and Inclusion for the Crisis Management Initiative (CMI) and as Senior Adviser to the European Institute for Peace (EIP).

Antonia Potter Prentice, insani yardım kuruluşlarının ve kalkınma örgütlerinin küresel ağı olan İttifak 2015'in direktörüdür. Prentice, Myanmar için Ortak Barış Fonu'na geçici Kıdemli Cinsiyet Danışmanı ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Yemen Özel Elçisi Ofisi'ne teknik tavsiyeler vermek de dahil olmak üzere insancıl faaliyetler, kalkınma, barış yapma ve barış inşası gibi konularda sivil toplum bünyesinde 17 yıllık bir çalışma tecrübesine sahiptir. BM Kadınları, Diyalog Danışma Grubu ve İnsani Yardım Diyalogu Merkezi gibi çeşitli uluslararası örgütlerde görev yapan Prentice, kurucuları arasında yer aldığı Athena Konsorsiyomu Arabuluculuk Desteği, Toplumsal Cinsiyet ve Kaynaştırma için Kriz Yönetimi İnisiyatifi'nde yöneticilik ve Avrupa Barış Enstitüsü'ne (EIP) başdanışmanlık yapmaktadır.

Council of Experts / Uzmanlar Kurulu Üyeleri

Bertie Ahern

Bertie Ahern is the former Taoiseach (Prime Minister) of Ireland, a position to which he was elected following numerous Ministerial appointments as well as that of Deputy Prime Minister. A defining moment of Mr Ahern's three terms in office as Taoiseach was the successful negotiation of the Good Friday Agreement in April 1998. Mr Ahern held the Presidency of the European Council in 2004, presiding over the historic enlargement of the EU to 27 member states. Since leaving Government in 2008 Mr Ahern has dedicated his time to conflict resolution and is actively involved with many groups around the world. Current roles include Co-Chair of The Inter Action Council; Member of the Clinton Global Initiative; Member of the International Group dealing with the conflict in the Basque Country; Honorary Adjunct Professor of Mediation and Conflict Intervention in NUI Maynooth; Member of the Kennedy Institute of NUI Maynooth; Member of the Institute for Cultural Diplomacy, Berlin; Member of the Varkey Gems Foundation Advisory Board; Member of Crisis Management Initiative; Member of the World Economic Forum Agenda Council on Negotiation and Conflict Resolution; Member of the IMAN Foundation; Advisor to the Legislative Leadership Institute Academy of Foreign Affairs; Senior Advisor to the International Advisory Council to the Harvard International Negotiation Programme; and Director of Co-operation Ireland.

Tecrübeli bir siyasetçi olan Bertie Ahern bir dizi bakanlık görevinden sonra İrlanda Cumhuriyeti Başbakanı olarak görev yapmıştır. Bertie Ahern'in başbakanlık yaptığı dönemdeki en belirleyici gelişme 1998 yılının Nisan ayında Hayırlı Cuma Anlaşması'yla sonuçlanan barış görüşmesi müzakerelerinin başlatılması olmuştur. Ahern, 2004 yılında Avrupa Konseyi başkanlığı görevini yürütürken Avrupa Birliği'nin üye ülke sayısının 27'ye çıktığı tarihsel süreçte payı olan en önemli isimlerden biri olmuştur. 2008 yılında aktif siyasetten çekilen Bertie Ahern o tarihten bu yana bütün zamanını çatışma çözümü çalışmalarına ayırmakta ve bu amaçla pek çok grupla temaslarda bulunmaktadır. Ahern'in hali hazırda sahip olduğu ünvanlar şunlardır: The Inter Action Council Eşbaşkanlığı, Clinton Küresel İnisiyatifi Üyeliği, Bask Ülkesindeki Çatışma Üzerine Çalışma Yürüten Uluslararası Grup Üyeliği, İrlanda Ulusal Üniversitesi Arabuluculuk ve Çatışmaya Müdahale Bölümü Fahri Profesörlüğü, Berlin Kültürel Diplomasi Enstitüsü Üyeliği, Varkey Gems Vakfı Danışma Kurulu Üyeliği, Kriz İdaresi İnisiyatifi Üyeliği, Dünya Ekonomik Forumu Müzakere ve Çatışma Çözümü Forumu Konsey Üyeliği, Harvard Uluslararası Müzakere Programı Uluslararası Danışmanlar Konseyi Başdanışmanı.

Dermot Ahern

Dermot Ahern is a former Irish Member of Parliament and Government Minister and was a key figure for more than 20 years in the Irish peace process, including in negotiations for the Good Friday Agreement and the St Andrews Agreement. He also has extensive experience at the EU Council level, including as a key negotiator and signatory to the Constitutional and Lisbon Treaties. In 2005, he was appointed by the then UN Secretary General Kofi Annan, to be a Special Envoy on the issue of UN Reform.

Geçmişte İrlanda Parlamentosu milletvekilliği ve kabinede bakanlık görevlerinde bulunan Dermot Ahern, 20 yıldan fazla bir süre İrlanda barış sürecinde anahtar bir rol oynamıştır ve bu süre içinde Belfast Anlaşması (Hayırlı Cuma Anlaşması) ve St. Andrews Anlaşması için yapılan müzakerelere dahil olmuştur. AB Konseyi seviyesinde de önemli tecrübeleri olan Ahern, AB Anayasası ve Lizbon Antlaşmaları sürecinde de önemli bir arabulucu ve imzacı olmuştur. 2005 yılında dönemin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından BM Reformu konusunda özel temsilci olarak atanmıştır.

Prof. Dr. Aşkın Asan

Professor Dr. Aşkın Asan is an executive board member of the Maarif Foundation, a member of Turkey's Democracy Platform, and a faculty member at Istanbul Ticaret University. Elected as a Member of the Turkish Grand National Assembly from Ankara, Prof. Dr. Asan served as a vice president of the Parliamentary Assembly of the Mediterranean and was a member of the Turkish Delegation of the Parliamentary Union of the Organisation of the Islamic Conference during her time in parliamentary office. She is a former Deputy Minister of Family and Social Policies (2011-2014) and was Rector of Avrasya University in Trabzon between 2014-2017.

Maarif Vakfı Mütevelli Heyeti üyesi ve Türkiye Demokrasi Platformu kurucu üyesi olan Aşkın Asan, 23. Dönem'de Ankara Milletvekili olarak Parlamentoda görev yaptı. TBMM'de Akdeniz Parlamenter Asamblesi (APA) Türk Grubu Başkanı, Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Komisyonu ve İKÖPAB Türk Grubu Üyesi oldu. 2011-2014 Yılları arasında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Bakan Yardımcısı görevini yürüttü. 2014-2017 yılları arasında Avrasya Üniversitesi'nin rektörlüğünü yapan Asan, şu an İstanbul Ticaret Üniversitesi öğretim üyesidir.

Prof. Dr. Mehmet Asutay

Professor Dr. Mehmet Asutay is a Professor of Middle Eastern and Islamic Political Economy & Finance at the Durham University Business School, UK. He researches, teaches and supervises research on Islamic political economy and finance, Middle Eastern economic development and finance, the political economy of the Middle East, including Turkish and Kurdish political economies. He is the Director of the Durham Centre for Islamic Economics and Finance and the Managing Editor of the Review of Islamic Economics, as well as Associate Editor of the American Journal of Islamic Social Science. He is the Honorary Treasurer of the BRISMES (British Society for Middle Eastern Studies); and of the IAIE (International Association for Islamic Economics).

Dr. Mehmet Asutay, İngiltere'deki Durham Üniversitesi'nin İşletme Fakültesi'nde Ortadoğu'nun İslami Siyasal Ekonomisi ve Finansı alanında profesör olarak görev yapmaktadır. Asutay Türk ve Kürt siyasal ekonomisi, İslami siyasal ekonomi, ve Ortadoğu'da siyasal ekonomi konularında dersler vermekte, araştırmalar yapmakta ve yapılan araştırmalara danışmanlık yapmaktadır.

Ali Bayramoğlu

Ali Bayramoğlu is a writer and political commentator. Since 1994, he has contributed as a columnist for a variety of newspapers. He is currently a columnist for *Al-Monitor*. He is a member of the former Wise Persons Committee in Turkey, established by then-Prime Minister Erdoğan.

Yazar ve siyaset yorumcusu olan Ali Bayramoğlu uzun yıllar günlük yayınlanan Yeni Şafak gazetesinde köşe yazarlığı yapmıştır. Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır. Bayramoğlu köşe yazılarına şu an Al-Monitor'de devam etmektedir.

Prof. Christine Bell

Professor Christine Bell is a legal expert based in Edinburgh, Scotland. She is Professor of Constitutional Law and Assistant Principal (Global Justice) at the University of Edinburgh, Co-director of the Global Justice Academy, and a member of the British Academy. She was chairperson of the Belfast-based human rights organization, the Committee on the Administration of Justice, from 1995-7, and a founder member of the Northern Ireland Human Rights Commission established under the terms of the Belfast Agreement. In 1999 she was a member of the European Commission's Committee of Experts on Fundamental Rights. She is an expert on transitional justice, peace negotiations, constitutional law and human rights law. She regularly conducts training on these topics for diplomats, mediators and lawyers, has been involved as a legal advisor in a number of peace negotiations, and acted as an expert in transitional justice for the UN Secretary-General, the Office of the High Commissioner for Human Rights, and UNIFEM.

İskoçya'nın başkenti Edinburgh'ta faaliyet yürüten bir hukukçudur. Edinburgh Üniversitesi'nde Anayasa hukuku profesörü olarak ve aynı üniversite bünyesindeki Küresel Adalet Projesinde Müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadır. İngiliz Akademisi üyesi de olan Bell, 1995-1997 yılları arasında Belfast merkezli İnsan Hakları örgütü Adalet İdaresi Komisyonu başkanı ve Belfast Anlaşması şartları çerçevesinde kurulan Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu kurucu üyesi olarak görev yaptı. 1999'da ise Avrupa Komisyonu Temel Haklar Uzmanlar Komitesi üyeliğinde bulundu. Temel uzmanlık alanları Geçiş Dönemi Adaleti, Barış Müzakereleri, Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları

olan Prof. Bell, aynı zamanda bu konularda diplomat, arabulucu ve hukukçulara eğitim vermekte, BM Genel Sekreterliği, İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi ve UNIFEM'in de dahil olduğu kurumlarda hukuk danışmanı olarak görev yapmaktadır.

Cengiz Çandar

Cengiz Çandar is currently a columnist for *Al-Monitor*, a widely respected online magazine that provides analysis on Turkey and the Middle East. He is a former war correspondent and an expert on the Middle East. He served as a special adviser to the former Turkish president, Turgut Ozal. Cengiz Çandar is a Distinguished Visiting Scholar at the Stockholm University Institute for Turkish Studies (SUITS).

Kıdemli bir gazeteci ve köşe yazarı olan Çandar uzun yıllar Radikal gazetesi için köşe yazarlığı yapmıştır. Al Monitor haber sitesinde köşe yazarlığı yapmaktadır. Ortadoğu konusunda önemli bir uzman olan Çandar, bir dönem savaş muhabiri olarak çalışmış ve Türkiye eski Cumhurbaşkanı merhum Turgut Özal'a özel danışmanlık yapmıştır.

Andy Carl

Andy Carl is an independent expert on conflict resolution and public participation in peace processes. He believes that building peace is not an act of charity but an act of justice. He co-founded and was Executive Director of Conciliation Resources. Previously, he was the first Programme Director with International Alert. He is currently an Honorary Fellow of Practice at the School of Law, University of Edinburgh. He serves as an adviser to a number of peacebuilding initiatives including the Inclusive Peace and Transition Initiative at the Graduate Institute in Geneva, the Legal Tools for Peace-Making Project in Cambridge, and the Oxford Research Group, London.

Andy Carl çatışma çözümü ve barış süreçlerine kamusal katılımın sağlanması üzerine çalışan bağımsız bir uzmandır. Barışın inşasının bir hayırseverlik faaliyetinden ziyade adaletin yerine getirilmesi çabası olduğuna inanan Carl, çatışma Çözümü alanında çalışan etkili kurumlardan biri olan Conciliation Resources'un kurucularından biridir. Bir dönem Uluslararası Uyarı (International Alert) isimli kurumda Program Direktörü olarak görev yapan Carl, halen Edinburgh Üniversitesi Hukuk Fakültesi bünyesinde Fahri Bilim Kurulu Üyesi olarak görev yapmaktadır. Barış inşası üzerine çalışan Cenevre Mezunlar İnisiyatifi bünyesindeki Barış ve Geçiş Dönemi İnisiyatifi, Cambridge'te yürütülen Barışın İnşası için Yasal Araçlar Projesi ve Londra'da faaliyet yürüten Oxford Araştırma Grubu gibi bir dizi kurum ve oluşuma danışmanlık yapmaya devam etmektedir.

Dr. Vahap Coşkun

Dr. Vahap Coşkun is a Professor of Law at University of Dicle in Diyarbakır where he also completed his bachelor's and master's degrees in law. Coşkun received his PhD from Ankara University Faculty of Law. He has written for Serbestiyet and Kurdistan24 online newspaper. He has published books on human rights, constitutional law, political theory and social peace. Coşkun was a member of the former Wise Persons Commission in Turkey (Central Anatolian Region).

Dr. Vahap Coşkun Diyarbakır'da, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğretim üyesidir. Lisans ve lisansüstü eğitimini Dicle Üniversitesi'nde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi'nde Hukuk Doktoru tamamlamıştır. Serbestiyet ve Kurdistan 24 online gazetesinde makale yazan Coşkun, insan hakları, anayasa hukuku, siyasal teori ve toplumsal barış konulu kitaplar yayınlamıştır. Coşkun, Akil İnsanlar Komisyonu'nun İç Anadolu bölgesi üyesiydi.

Ayşegül Doğan

Ayşegül Doğan is a journalist who has conducted interviews, created news files and programmes for independent news platforms. She studied at the Faculty of Cultural Mediation and Communications at Metz University, and Paris School of Journalism. As a student, she worked at the Ankara bureau of Agence-France Presse (AFP), the Paris bureau of Courier International and at the Kurdish service of The Voice of America. She worked as a programme creator at Radyo Ekin, and as a translator-journalist for the Turkish edition of Le Monde Diplomatique. She was a lecturer at the Kurdology department of National Institute of Oriental Languages and Civilizations in Paris. She worked on political communications for a long time. From its establishment in 2011 to its closure in 2016, she worked as a programmes coordinator at IMC TV. She prepared and presented the programme “Gündem Müzakere” on the same channel.

Bağımsız haber platformlarına özel röportaj, haber dosyası ve programlar hazırlayan gazeteci Ayşegül Doğan; Metz Üniversitesi Medyasyon Kültürel ve İletişim Fakültesi’nin ardından eğitimine Paris Yüksek Gazetecilik Okulu’nda devam etti. Okul yıllarında, Fransız Haber Ajansı-AFP’nin Ankara, Courier International’ın Paris bürosunda ve Amerika’nın Sesi Kürtçe servisinde gazeteciliği deneyimledi. Radyo Ekin’de programcı, Le Monde Diplomatique Türkçe’de çevirmen gazeteci olarak çalıştı. Paris’te yaşadığı süre içinde Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Enstitüsü Kürdoloji bölümünde okutmanlık yaptı. Uzunca bir süre siyaset iletişimi ile ilgilendi. 2011’de kurulan IMC TV 2016’da kapatılana dek; program koordinatörü olarak çalıştı. Aynı kanalda “Gündem Müzakere” programını hazırladı

ve sundu. Halen ülkesindeki pek çok meslektaşı gibi etik ilkelere bağlı; bağımsız bir gazeteci olarak çalışma arayışı, istek ve heyecanını koruyor.

Prof. Dr. Fazıl Hüsnü Erdem

Dr. Fazıl Hüsnü Erdem is Professor of Constitutional Law and Head of the Department of Constitutional Law at Dicle University, Diyarbakır. In 2007, Erdem was a member of the commission which was established to draft a new constitution to replace the Constitution of 1982 which was introduced following the coup d'état of 1980. Erdem was a member of the Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, in the team that was responsible for the South-eastern Anatolia Region.

Fazıl Hüsnü Erdem Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı Başkanıdır. 2007’de, 1980 darbesinin takiben yürürlüğe giren 1982 darbe anayasasını değiştirmek üzere kurulan yeni anayasa hazırlama komisyonunda yer almıştır. Erdem, 2013’de Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir.

Prof. Dr. Salomón Lerner Febres

Professor Dr. Salomón Lerner Febres holds a PhD in Philosophy from Université Catholique de Louvain. He is Executive President of the Center for Democracy and Human Rights and Professor and Rector Emeritus of Pontifical Catholic University of Peru. He is former President of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. Prof. Lerner has given many talks and speeches about the role and the nature of university, the problems of scholar research in higher education and about ethics and public culture. Furthermore, he has participated in numerous conferences in Peru and other countries about violence and pacification. In addition, he has been a speaker and panellist in multiple workshops and symposiums about the work and findings of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. He has received several honorary doctorates as well as numerous recognitions and distinctions of governments and international human rights institutions.

Prof. Salomón Lerner Febres'in doktora eğitimi Belçika'daki Université Catholique de Louvain'de tamamlamıştır. Peru'daki Pontifical Catholic Üniversitesi'nin onursal rektörü sıfatını taşıyan Prof. Salomón Lerner Febres, aynı üniversite bünyesindeki Demokrasi ve İnsan Hakları Merkezi'nin de başkanlığını yapmaktadır. Peru Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu eski başkanıdır. Üniversitenin rolü ve doğası, akademik çalışmalarda karşılaşılan zorluklar, etik ve kamu kültürü konulu çok sayıda konuşma yapmış, şiddet ve pasifizm konusunda Peru başta olmak üzere pek çok ülkede yapılan konferanslara konuşmacı olarak katılmıştır.

Prof. Mervyn Frost

Professor Mervyn Frost teaches International Relations, and was former Head of the Department of War Studies, at King's College London, UK. He was previously Chair of Politics at the University of Natal, Durban, South Africa and was President of the South African Political Studies Association. He currently sits on the editorial boards of International Political Sociology and the Journal of International Political Theory, among others. He is an expert on human rights in international relations, humanitarian intervention, justice in world politics, democratising global governance, the just war tradition in an era of New Wars, and ethics in a globalising world.

Londra'daki King's College'in Savaş Çalışmaları bölümünün başkanlığını yapmaktadır. Daha önce Güney Afrika'nın Durban şehrindeki Natal Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi bölümünün başkanlığını yapmıştır. Güney Afrika Siyaset Çalışmaları Enstitüsü Başkanlığı görevinde de bulunan Profesör Frost, İnsan Hakları ve Uluslararası İlişkiler, İnsancıl Müdahale, Dünya Siyasetinde Adalet, Küresel Yönetimin Demokratikleştirilmesi, Yeni Savaşlar Döneminde Adil Savaş Geleneği ve Küreselleşen Dünyada Etik gibi konularda uzman bir isimdir.

Martin Griffiths

Martin Griffiths is a senior international mediator and currently the UN's Envoy to Yemen. From 1999 to 2010 he was the founding Director of the Centre for Humanitarian Dialogue in Geneva where he specialised in developing political dialogue between governments and insurgents in a range of countries across Asia, Africa and Europe. He is a co-founder of Inter Mediate, a London based NGO devoted to conflict resolution, and has worked for international organisations including UNICEF, Save the Children, Action Aid, and the European Institute of Peace. Griffiths has also worked in the British Diplomatic Service and for the UN, including as Director of the Department of Humanitarian Affairs (Geneva), Deputy to the Emergency Relief Coordinator (New York), Regional Humanitarian Coordinator for the Great Lakes, Regional Coordinator in the Balkans and Deputy Head of the Supervisory Mission in Syria (UNSMIS).

Üst düzeyde uluslararası bir arabulucu olan Martin Griffiths, uluslararası bir arabulucudur ve yakın zamanda BM Yemen Özel Temsilcisi olarak atanmıştır. Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarındaki çeşitli ülkelerde hükümetler ile isyancı gruplar arasında siyasal diyalog geliştirilmesi üzerine çalışan Cenevre'deki İnsani Diyalog Merkezi'nin (Centre for Humanitarian Dialogue) kurucu direktörü olan Martin Griffiths 1999-2010 yılları arasında bu görevi sürdürmüştür. Çatışma çözümü üzerine çalışan Londra merkezli Inter Mediate'in kurucuları arasında bulunan Griffiths, UNICEF, Save the Children ve Action Aid isimli uluslararası kurumlarda da görev yapmıştır. İngiltere Diplomasi Servisi'ndeki hizmetlerinin yanı sıra Birleşmiş Milletler bünyesinde Cenevre Ofisi'nde İnsani Faaliyetler Bölümü'nde yönetici, New York

ofisinde Acil Yardım Koordinatörü yardımcılığı, Büyük Göller (Great Lakes) bölgesinde İnsani Yardım Koordinatörü, Balkanlarda BM Bölgesel Koordinatörü ve BM eski Genel Sekreteri Kofi Annan'ın BM ve Arap Birliği adına Suriye özel temsilciliği yaptığı dönemde kendisine baş danışmanlık yapmıştır.

Kezban Hatemi

Kezban Hatemi holds an LL.B. from Istanbul University and is registered with the Istanbul Bar Association. She has worked as a self employed lawyer, as well as Turkey's National Commission to UNESCO and a campaigner and advocate during the Bosnian War. She was involved in drafting the Turkish Civil Code and Law of Foundations as well as in preparing the legal groundwork for the chapters on Religious Freedoms and Minorities and Community Foundations within the Framework Law of Harmonization prepared by Turkey in preparation for EU accession. She has published articles on women's, minority groups, children, animals and human rights and the fight against drugs. She is a member of the former Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, and sits on the Board of Trustees of the Technical University and the Darulacaze Foundation.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra İstanbul Barosuna kayıtlı olarak avukatlık yapmaya başlamıştır. Serbest avukatlık yapmanın yanı sıra UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nda hukukçu olarak görev yapmış, Bosna savaşı sırasında sürdürülen savaş karşıtı kampanyalarda aktif olarak yer almıştır. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik süreci gereği hazırlanan Uyum Yasaları Çerçeve Yasasının Dini Özgürlükler, Azınlıklar ve Vakıflar ile ilgili bölümlerine ilişkin hukuki çalışmalarda yer almış, Türk Ceza Kanunu ve Vakıflar Kanunu'nun taslaklarının hazırlanmasında görev almıştır. İnsan hakları, kadın hakları, azınlık hakları, çocuk hakları, hayvan hakları ve uyuşturucu ile mücadele konularında çok sayıda yazılı eseri vardır.

Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır. Bunun yanı sıra İstanbul Üniversitesi ile Darülaceze Vakfı Mütevelli heyetlerinde görev yapmaktadır.

Dr. Edel Hughes

Dr. Edel Hughes is a Senior Lecturer in Law at Middlesex University. Prior to joining Middlesex University, Dr Hughes was a Senior Lecturer in Law at the University of East London and a Lecturer in Law and the University of Limerick. She was awarded an LL.M. and a PhD in International Human Rights Law from the National University of Ireland, Galway, in 2003 and 2009, respectively. Her research interests are in the areas of international human rights law, public international law, and conflict transformation, with a regional interest in Turkey and the Middle East. She has published widely on these areas.

Dr. Edel Hughes, Middlesex Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde kıdemli öğretim üyesidir. Daha önce Doğu Londra Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Limerick Üniversitesi'nde görev yapan Hughes, doktorasını 2003-2009 yılları arasında İrlanda Ulusal Üniversitesi'nde Uluslararası İnsan Hakları Hukuku alanında tamamlamıştır. Hughes'un birçok yayınının da bulunduğu çalışma alanları içinde, Orta Doğu'yu ve Türkiye'yi de kapsayan şekilde, uluslararası insan hakları hukuku, uluslararası kamu hukuku ve çatışma çözümü yer almaktadır.

Kadir İnanır

Kadir İnanır was born in 1949 Fatsa, Ordu. He is an acclaimed actor and director, and has starred in well over a hundred films. He has won several awards for his work in Turkish cinema. He graduated from Marmara University Faculty of Communication. In 2013 he became a member of the Wise Persons Committee for the Mediterranean region.

Ünlü oyuncu ve yönetmen Kadir İnanır, 100'ü aşkın filmde rol almış ve Türk sinemasına katkılarından dolayı pek çok ödüle layık görüşmüştür. 1949 senesinde Ordu, Fatsa'da doğan İnanır, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon Bölümünden mezun olmuştur. 2013 senesinde barış sürecini yönetmek amacıyla kurulan Akil İnsanlar Heyeti'ne Akdeniz Bölgesi temsilcisi olarak girmiştir.

Prof. Dr. Ahmet İnsel

Professor Ahmet İnsel is a former faculty member of Galatasaray University in Istanbul, Turkey and Paris 1 Panthéon Sorbonne University, France. He is Managing Editor of the Turkish editing house, *İletişim*, and member of the editorial board of monthly review, *Birikim*. He is a regular columnist at *Cumhuriyet* newspaper and an author who published several books and articles in both Turkish and French.

İletişim Yayınları Yayın Kurulu Koordinatörlüğünü yürüten Ahmet İnsel, Galatasaray Üniversitesi ve Paris 1 Panthéon-Sorbonne Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. Birikim Dergisi yayın kolektifi üyesi ve Cumhuriyet Gazetesinde köşe yazarıdır. Türkçe ve Fransızca olmak üzere çok sayıda kitabı ve makalesi bulunmaktadır.

Avila Kilmurray

Avila Kilmurray is a founding member of the Northern Ireland Women's Coalition. She was part of the Coalition's negotiating team for the Good Friday Agreement and has written extensively on community action, the women's movement and conflict transformation. She serves as an adviser on the Ireland Committee of the Joseph Rowntree Charitable Trust as well as a board member of Conciliation Resources (UK) and the Institute for British Irish Studies. She was the first Women's Officer for the Transport & General Workers Union for Ireland (1990-1994) and from 1994-2014 she was Director of the Community Foundation for Northern Ireland, managing EU PEACE funding for the re-integration of political ex-prisoners in Northern Ireland as well as support for community-based peace building. She is a recipient of the Raymond Georis Prize for Innovative Philanthropy through the European Foundation Centre. Kilmurray is working as a consultant with The Social Change Initiative to support work with the Migrant Learning Exchange Programme and learning on peace building.

Avila Kilmurray, Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucusudur ve bu siyasi partinin temsilcilerinden biri olarak Hayırlı Cuma Anlaşması müzakerelerine katılmıştır. Toplumsal tepki, kadın hareketi ve çatışmanın dönüşümü gibi konularda çok sayıda yazılı eseri vardır. Birleşik Krallık ve İrlanda'da aralarında Conciliation Resources (Uzlaşma Kaynakları), the Global Fund for Community Foundations (Toplumsal Vakıflar için Kürsel Fon) , Conflict Resolution Services Ireland (İrlanda Çatışma Çözümü Hizmetleri) ve the Institute for British Irish Studies (Britanya ve İrlanda çalışmaları Enstitüsü) isimli

kurumlarda yönetim kurulu üyesi olarak görev yapmaktadır. 1990-94 yılları arasında Ulaşım ve Genel İşçiler Sendikası'nda Kadınlardan Sorumlu Yönetici olarak çalışmış ve bu görevi yerine getiren ilk kadın olmuştur. 1994-2014 yılları arasında Kuzey İrlanda Toplum Vakfı'nın direktörlüğünü yapmış ve bu görevi sırasında eski siyasi mahkumların yeniden entegrasyonu ile barışın toplumsal zeminde yeniden inşasına dair Avrupa Birliği fonlarının idaresini yürütmüştür. Avrupa Vakıflar Merkezi tarafından verilen Yenilikçi Hayırseverler Raymond Georis Ödülü'nün de sahibidir.

Prof. Dr. Erol Katircioğlu

Prof. Dr. Erol Katircioğlu is an executive board member of the Turkish Economic and Social Studies Foundation (TESEV) and one of the founding members of the Dialogue Group established in May 2016. He served as the Economic Adviser to Deputy Prime Minister Erdal İnönü between 1991 and 1993 and as the “economist member” of the drafting committee of the Competition Law. He became a professor in 1996 and was Vice Rector of Istanbul Bilgi University between 2001 and 2005, where he became the Head of the Economics Department in 2005 and was elected to the Board of Trustees in 2008. Prof. Dr. Katircioğlu has been a columnist for various daily newspapers like *Radikal*, *Taraf* and *Star* since 1996. He is currently a faculty member at Marmara University’s Department of Economics (English).

TESEV yönetim kurulu üyesi ve Mayıs 2016’da kurulan Diyalog Grubu üyesidir. Ekonomi profesörü olan Erol Katircioğlu 1991-1993 yılları arasında Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü’nün Ekonomi Danışmanlığı’nı yaptı ve aynı yıllarda “Rekabet Yasası’nın hazırlık komisyonunda “iktisatçı üye” olarak çalıştı. 2001-2005 yılları arasında İstanbul Bilgi Üniversitesi’ne “Rektör Yardımcısı” olarak çalıştı. 2005’te aynı üniversitede “Ekonomi Bölüm Başkanlığı” yapan Katircioğlu, 2008’de “Mütevelli Heyeti Üyeliği”ne seçildi. 2012 yılında Bilgi Üniversitesi’yle yollarını ayıran Erol Katircioğlu, 1996’dan bu yana Radikal, Taraf ve Star gibi çeşitli günlük gazetelerde yazılar yazdı. Marmara Üniversitesi, İktisat Fakültesi, İngilizce İktisat Bölümü’nden emekliliğe ayrıldı.

Prof. Ram Manikkalingam

Professor Ram Manikkalingam is founder and director of the Dialogue Advisory Group, an independent organisation that facilitates political dialogue to reduce violence. He is a member of the Special Presidential Task Force on Reconciliation in Sri Lanka and teaches politics at the University of Amsterdam. Previously, he was a Senior Advisor on the Sri Lankan peace process to then President Kumaratunga. He has served as an advisor with Ambassador rank at the Sri Lanka Mission to the United Nations in New York and prior to that he was an advisor on International Security to the Rockefeller Foundation. He is an expert on issues pertaining to conflict, multiculturalism and democracy, and has authored multiple works on these topics. He is a founding board member of the Laksham Kadirgamar Institute for Strategic Studies and International Relations, Colombo, Sri Lanka.

Amsterdam Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde misafir Profesör olarak görev yapmaktadır. Sri Lanka devlet başkanına barış süreci için danışmanlık yapmıştır. Danışmanlık görevini hala sürdürmektedir. Uzmanlık alanları arasında çatışma, çokkültürlülük, demokrasi gibi konular bulunan Prof. Ram Manikkalingam, Sri Lanka'daki Laksham Kadirgamar Stratejik Çalışmalar ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nün kurucu üyesi ve yönetim kurulu üyesidir.

Bejan Matur

Bejan Matur is a renowned Turkey-based author and poet. She has published ten works of poetry and prose. In her writing she focuses mainly on Kurdish politics, the Armenian issue, minority issues, prison literature and women's rights. She has won several literary prizes and her work has been translated into over 28 languages. She was formerly Director of the Diyarbakır Cultural Art Foundation (DKSV). She is a columnist for the *Daily Zaman*, and occasionally for the English version, *Today's Zaman*.

Türkiye'nin önde gelen şair ve yazarlarından biridir. Şiir ve gazetecilik alanında yayımlanmış 10 kitabı bulunmaktadır. 2012 yılının başına kadar yazdığı düzenli köşe yazılarında Kürt siyaseti, Ermeni sorunu, gündelik siyaset, azınlık sorunları, cezaevi yazıları ve kadın sorunu gibi konuları işlemiştir. Yapıtları 28 değişik dile çevrilen Matur, çok sayıda edebiyat ödülü sahibidir. Diyarbakır Kültür ve Sanat Vakfı Kurucu Başkanlığı görevinde bulunmuştur.

Prof. Monica McWilliams

Professor Monica McWilliams teaches in the Transitional Justice Institute at Ulster University in Northern Ireland. She currently serves on a three-person panel established by the Northern Ireland government to make recommendations on the disbandment of paramilitary organisations in Northern Ireland. During the Northern Ireland peace process, Prof. McWilliams co-founded the Northern Ireland Women's Coalition political party and was elected as a delegate to the Multi-Party Peace Negotiations, which took place in 1996 to 1998. She was also elected to serve as a member of the Northern Ireland Legislative Assembly from 1998 to 2003. Prof. McWilliams is a signatory of the Belfast/Good Friday Agreement and has chaired the Implementation Committee on Human Rights on behalf of the British and Irish governments. For her role in delivering the peace agreement in Northern Ireland, Prof. McWilliams was one recipient of the John F. Kennedy Leadership and Courage Award.

Prof. Monica McWilliams, Ulster Üniversitesi'ndeki Geçiş Dönemi Adaleti Enstitüsü'ne bağlı Kadın Çalışmaları Bölümü'nde öğretim üyesidir. 2005- 2011 yılları arasında Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu Komiseri olarak Kuzey İrlanda Haklar Beyannamesi için tavsiyeler hazırlamaktan sorumlu olarak görev yapmıştır. Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucularından olan Prof. McWilliams 1998 yılında Belfast (Hayırlı Cuma) Barış Anlaşması'nın imzalanmasıyla sonuçlanan Çok Partili Barış Görüşmeleri'nde yer almıştır.

Hanne Melfald

Hanne Melfald worked with the Norwegian Ministry of Foreign Affairs for eight years including as the Senior Adviser to the Secretariat of the Foreign Minister of Norway before she became a Project Manager in HD's Eurasia office in 2015. She previously worked for the United Nations for six years including two years with the United Nations Assistance Mission in Afghanistan as Special Assistant to the Special Representative of the Secretary-General. She has also worked for the United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs in Nepal and Geneva, as well as for the Norwegian Refugee Council and the Norwegian Directorate of Immigration. Melfald has a degree in International Relations from the University of Bergen and the University of California, Santa Barbara, as well as a Master's degree in Political Science from the University of Oslo.

Hanne Melfald, başkanışmanlık dahil olmak üzere 8 yıl boyunca Norveç Dışışleri Bakanlığı bünyesinde çeşitli görevlerde bulunmuş, 2015 yılından itibaren İnsani Diyalog için Merkez isimli kurumun Avrasya biriminde Proje Müdürü olarak çalışmaya başlamıştır. Geçmişte Birleşmiş Milletler bünyesinde görev almış, bu görevi sırasında 2 yıl boyunca Birleşmiş Milletler'in Afganistan Yardım Misyonunda BM Genel Sekreteri Özel Temsilcisi olarak görev yapmıştır. Ayrıca Birleşmiş Milletler Cenevre Yerleşkesi bünyesinde bulunan Nepal İnsani Yardım Koordinasyon Ofisinde de görev almıştır. Bir dönem Norveç Sığınmacılar Konseyi ve Norveç Göçmenlik İşleri Müdürlüğünde çalışan Hanna Melfald Norveç'in Bergen ve ABD'nin Kaliforniya Üniversitelerinde aldığı Uluslararası İlişkiler eğitimini Olso Üniversitesinde aldığı Siyaset Bilimi yüksek lisans eğitimiyle tamamlamıştır.

Roelf Meyer

Meyer is currently a consultant on international peace processes having advised parties in Northern Ireland, Sri Lanka, Rwanda, Burundi, Iraq, Kosovo, the Basque Region, Guyana, Bolivia, Kenya, Madagascar, and South Sudan. Meyer's experience in international peace processes stems from his involvement in the settlement of the South African conflict in which he was the government's chief negotiator in constitutional negotiations with the ANC's chief negotiator and current South African President, Cyril Ramaphosa. Negotiating the end of apartheid and paving the way for South Africa's first democratic elections in 1994, Meyer continued his post as Minister of Constitutional Affairs in the Cabinet of the new President, Nelson Mandela. Meyer retired as a Member of Parliament and as the Gauteng leader of the National Party in 1996 and co-founded the United Democratic Movement (UDM) political party the following year. Retiring from politics in 2000, Meyer has since held a number of international positions, including membership of the Strategy Committee of the Project on Justice in Times of Transition at Harvard University.

Roelf Meyer, Güney Afrika'daki barış sürecinde iktidar partisi Ulusal Parti adına başmüzakereci olarak görev yapmıştır. O dönem Afrika Ulusal Kongresi (ANC) adına başmüzakereci olarak görev yapan ve şu an Güney Afrika devlet başkanı olan Cyril Ramaphosa ile birlikte yürüttüğü müzakereler sonrasında Güney Afrika'daki ırkçı apartheid rejim sona erdirilmiş ve 1994 yılında ülkedeki ilk özgür seçimlerin yapılması sağlanmıştır. Yapılan seçim sonrası yeni devlet başkanı seçilen Nelson Mandela kurduğu ilk hükümette Roelf Meyer'e Anayasal

İlişkilerden Sorumlu Bakan olarak görev vermiştir. Roelf Meyer 2011-2014 yılları arasında Güney Afrika Savunma Değerlendirme Komitesine başkanlık yapmış, aynı zamanda aktif olan bazı barış süreçlerine dahil olarak Kuzey İrlanda, Sri Lanka, Ruanda, Burundi, Irak, Kosova, Bask Bölgesi, Guyana, Bolivya, Kenya, Madagaskar ve Güney Sudan'da çatışan taraflara danışmanlık yapmıştır.

Mark Muller QC

Mark Muller, QC, is a senior advocate at Doughty Street Chambers (London) and the Scottish Faculty of Advocates (Edinburgh) where he specialises in public international law and human rights. Muller is also currently on the UN Department of Political Affairs Standby Team of Mediation Experts and is the UN Special Envoy to Syria in the Syrian peace talks. He has many years' experience of advising numerous international bodies, such as Humanitarian Dialogue (Geneva) and Inter-Mediate (London) on conflict resolution, mediation, confidence-building, ceasefires, power-sharing, humanitarian law, constitution-making and dialogue processes. Muller also co-founded Beyond Borders and the Delfina Foundation.

Mark Muller Londra merkezli Doughty Street Chambers Hukuk Bürosu'na ve Edinburg'daki İskoç Avukatlar Birliği'ne bağlı olarak çalışan tecrübeli bir hukukçudur. Uluslararası kamu hukuku ve insan hakları hukuku alanında uzman olan Muller, Afganistan, Libya, Irak ve Suriye gibi çeşitli çatışma alanlarında uzun seneler çatışma çözümü, arabuluculuk, çatışmasızlık ve iktidar paylaşımı konusunda danışmanlık hizmeti vermiştir. 2005'den bu yana İnsani Diyalog için Merkez (Centre for Humanitarian Dialogue), Çatışma Ötesi (Beyond Borders) ve Inter Mediate (Arabulucu) isimli kurumlara kıdemli danışmanlık yapmaktadır. Harvard Hukuk Fakültesi üyesi olan Muller bir dönem İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu başkanlığı ve Barolar Konseyi Hukukun Üstünlüğü Birimi başkanlığı görevlerini de yürütmüştür. Kültürel diyalog yoluyla barışı ve uluslararası anlayışı teşvik etme amacıyla İskoçya'da kurulan Sınırlar Ötesi (Beyond Borders) isimli oluşumun kurucusu olan Muller halen BM Siyasal

İlişkiler Birimi bünyesindeki Arabulucular Destek Ekibinde Kıdemli Arabuluculuk Uzmanı olarak görev yapmaktadır.

Avni Özgürel

Mehmet Avni Özgürel is a Turkish journalist, author and screenwriter. Having worked in several newspapers such as *Daily Sabah* and *Radikal*, Özgürel is currently the editor in chief of the daily *Yeni Birlik* and a TV programmer at TRT Haber. He is the screenwriter of the 2007 Turkish film, *Zincirbozan*, on the 1980 Turkish coup d'état, *Sultan Avrupa'da* (2009), on Sultan Abdülaziz's 1867 trip to Europe; and *Mahpeyker* (2010): *Kösem Sultan*, on Kösem Sultan. He is also the screenwriter and producer of 2014 Turkish film, *Darbe* (Coups), on the February 07, 2012 Turkish intelligence crisis. In 2013 he was appointed a member of the Wise Persons Committee in Turkey established by then Prime Minister Erdoğan.

Gazeteci-yazar Avni Özgürel, uzun yıllar Milliyet, Akşam, Sabah ve Radikal gibi çeşitli gazetelerde haber müdürlüğü ve köşe yazarlığı yaptı. 2013 yılında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir. 1980 darbesini konu eden belgesel film Zincirbozan (2007), Sultan Abdülaziz'in 1867'de Avrupa'ya yaptığı yolculuğu konu eden Sultan Avrupa'da (2009), Mahpeyker: Kösem Sultan (2010) ve 7 Şubat Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) operasyonunun anlatıldığı "Darbe" filmleri senaristliğini ve yapımcılığını üstlendiği projeler arasındadır. Özgürel, şu anda Yeni Birlik gazetesinin sahibi ve genel yayın yönetmenidir. Ayrıca TRT Haber'de program yapmaktadır.

Giles Portman

Giles Portman is an experienced British and EU diplomat, currently serving as the Head of the East Stratcon Task Force in the European External Action Service in Brussels since September 2015. Prior to this, Portman worked for 12 years on EU-Turkey relations as Chair of the EU enlargement working group that negotiated the opening of Turkey's EU accession negotiations in 2005, as deputy head of mission at the British Embassy in Ankara and as advisor, then head of division for Turkey at the European External Action Service. He has also served on diplomatic postings to the UN in New York and in Prague.

Giles Portman Birleşik Krallık ve Avrupa Birliği bünyesinde faaliyet yürütmüş tecrübeli bir diplomattır. Birleşik Krallık Dışişleri Bakanlığı bünyesinde bakanlığın Brüksel, New York ve Prag büroları ile Ankara'daki Büyükelçilik Misyon ekibinde görev yapmıştır. Avrupa Birliği'nin Dış Faaliyet Servisi Yüksek temsilcisine danışman olarak hizmet etmiş, daha sonra Avrupa Birliği'nin Türkiye ve Doğu Komşuluk Bölgeleri Birimi başkanlığına stratejik iletişim konusunda danışmanlık yapmıştır.

Prof. John Packer

Professor John Packer is Associate Professor of Law and Director of the Human Rights Research and Education Centre (HRREC) at the University of Ottawa in Canada. Prof. Packer has worked for inter-governmental organisations for over 20 years, including in Geneva for the UN High Commissioner for Refugees, the International Labour Organisation, and for the UN High Commissioner for Human Rights. From 1995 to 2004, Prof. Packer served as Senior Legal Adviser and then the first Director of the Office of the OSCE High Commissioner on National Minorities in The Hague. In 2012 – 2014, Prof. Packer was a Constitutions and Process Design Expert on the United Nation's Standby Team of Mediation Experts attached to the Department of Political Affairs, advising in numerous peace processes and political transitions around the world focusing on conflict prevention and resolution, diversity management, constitutional and legal reform, and the protection of human rights.

Dr. John Packer Kanada'da Ottawa Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde doçent ve İnsan Hakları Araştırma ve Eğitim Merkezi (Human Rights Research and Education Centre) müdürüdür. 20 yıl boyunca Packer BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, Uluslararası Çalışma Örgütü ve BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği gibi Cenevre'de bulunan hükümetler arası örgütlerde çalışmıştır. 1995'ten 2004'e kadar Lahey'de Packer Kıdemli Hukuk Danışmanı, ardından da Ulusal Azınlıklar Yüksek Komiserliği birinci müdürü olarak görev almıştır. 2012-2014 yıllarında Packer BM Arabuluculuk Uzmanlar Ekibi siyasi ilişkiler biriminde Anayasa ve Süreçlerin Tasarımı Uzmanı olarak yer aldı. Dünyadaki birçok barış süreci ve siyasi geçişler konusunda danışmanlık

yapan Pecker, çatışma önleme ve çözümü, çeşitlilik yönetimi, anayasa ve hukuk reformları ve insan hakları korumasına odaklanmıştır.

Jonathan Powell

Jonathan Powell is the founder and CEO of Inter Mediate, an NGO devoted to conflict resolution around the world. In 2014, Powell was appointed by former Prime Minister David Cameron to be the UK's Special Envoy to Libya. He also served as Tony Blair's Chief of Staff in opposition from 1995 to 1997 and again as his Chief of Staff in Downing Street from 1997 to 2007. Prior to his involvement in British politics, Powell was the British Government's chief negotiator on Northern Ireland from 1997 to 2007 and played a key part in leading the peace negotiations and its implementation.

Ortadoğu, Latin Amerika ve Asya'da yaşanan çatışmaların çözümü üzerine çalışan ve devletten bağımsız arabuluculuk kurumu olan Birleşik Krallık merkezli Inter Mediate'in kurucusudur ve İcra Kurulu Başkanıdır. 2014 yılında Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron tarafından Libya konusunda Özel Temsilci olarak atanmıştır. 1995-2007 yılları arasında Birleşik Krallık eski Başbakanı Tony Blair kabinesinde Başbakanlık Personel Daire Başkanlığı görevinde bulunmuş, 1997 yılından itibaren Kuzey İrlanda sorununun çözümü için yapılan görüşmelere Britanya adına başmüzakereci olarak katılmıştır. 1978-79 yılları arasında BBC ve Granada TV için gazeteci olarak çalışmış, 1979-1994 yılları arasında ise Britanya adına diplomatlık yapmıştır.

Sir Kieran Prendergast

Sir Kieran Prendergast is a former British diplomat who served as the Under-Secretary General for Political Affairs at the United Nations from 1997 to 2005 and as High Commissioner to Kenya from 1992 to 1995 and to Zimbabwe from 1989 to 1992. During his time at the UN, Prendergast stressed the human rights violations and ethnic cleansing that occurred during the War in Darfur and was involved in the 2004 Cyprus reunification negotiations. Since his retirement from the UN, he has conducted research at the Belfer Center for Science and International Affairs (United States) and is a member of the Advisory Council of Independent Diplomat (United States). Prendergast also holds a number of positions, including Chairman of the Anglo-Turkish Society, a Trustee of the Beit Trust, and Senior Adviser at the Centre for Humanitarian Dialogue.

Birleşik Krallık Dışişleri Bakanlığı bünyesinde aralarında Kıbrıs, Türkiye, İsrail, Hollanda, Kenya ve ABD’de diplomat olarak çalışmıştır. Birleşik Krallık Dışişleri ve Milletler Topluluğu Bürosu’nun (Foreign and Commonwealth Office) Güney Afrika’daki Apartheid rejimi ve Namibya konularıyla ilgilenen birimine başkanlık etmiştir. Bir dönem BM Siyasal İlişkiler Biriminde Müsteşar olarak çalışmış, BM Genel Sekreteri’nin Barış ve Güvenlik konulu yönetim kurulu toplantılarının düzenleyiciliğini yapmış, Afganistan, Burundi, Kıbrıs, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Doğu Timor gibi bölgelerde barış çabalarına dahil olmuştur.

Rajesh Rai

Rajesh Rai was called to the Bar in 1993 with his areas of expertise including human rights law, immigration and asylum law, and public law. He has been treasurer of 1MCB Chambers (London) since 2015 and has also been a Director of an AIM-listed investment company where he led their renewable energy portfolio. Rai is a frequent lecturer on a wide variety of legal issues, including immigration and asylum law and freedom of experience (Bar of Armenia), minority linguistic rights (European Parliament), and women's and children's rights in areas of conflict (cross-border conference to NGOs working in Kurdish regions). He is also Founder Director of HIC, a community centred NGO based in Cameroon.

1993 yılında İngiltere ve Galler Barosu'na kaydolmuştur. İnsan Hakları Hukuku, Göçmenlik ve Sığınma Hakkı hukuku ile Kamu Hukuku temel uzmanlık alanlarıdır. Kamerun'daki HIC isimli sivil toplum örgütü ile Uganda'daki Human Energy isimli şirketin kurucusudur. Bir dönem The Joint Council for the Welfare of Immigrants – JCWI – (Göçmenlerin Refahı için Ortak Konsey) direktörlüğünü yapmıştır. Başta İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu adına olmak üzere uluslararası alanda özellikle Avrupa, Asya, Afrika, ABD ve Hindistan'da çok çeşitli hukuki konular üzerine seminerler ve dersler vermiştir.

Sir David Reddaway

Sir David Reddaway is a retired British diplomat currently serving as Chief Executive and Clerk of the Goldsmiths' Company in London. During his previous career in the Foreign and Commonwealth Office, he served as Ambassador to Turkey (2009-2014), Ambassador to Ireland (2006-2009), High Commissioner to Canada (2003-2006), UK Special Representative for Afghanistan (2002), and Charge d'Affaires in Iran (1990-1993). His other assignments were to Argentina, India, Spain, and Iran, where he was first posted during the Iranian Revolution.

Halen çeşitli özel şirket ve üniversitelere danışman, yönetim kurulu üyesi ve konsültasyon uzmanı olarak hizmet etmektedir. 2016 yılının Ocak ayından bu yana Londra Üniversitesi bünyesindeki Goldsmith Koleji'nde Konsey üyesi ve Goldsmith şirketinde yönetici katip olarak görev yapmaya başlamıştır. Bir dönem Birleşik Krallık adına Türkiye ve İrlanda Cumhuriyeti Büyükelçisi olarak görev yapan Reddaway bu görevinden önce Birleşik Krallık adına Kanada'da Yüksek Misyon Temsilcisi, Afganistan'da Özel Temsilci, İran'da ise Diplomatik temsilci olarak görev yapmıştır. Bu görevlerinin yanı sıra İspanya, Arjantin, ve Hindistan'da diplomatik görevler üstlenmiştir.

Prof. Naomi Roht-Arriaza

Professor Naomi Roht-Arriaza is a Distinguished Professor of Law at the Hastings College of Law, University of California (San Francisco) and is renowned globally for her expertise in transitional justice, international human rights law, and international humanitarian law. She has extensive knowledge of, and experience in, post-conflict procedures in Latin America and Africa. Roht-Arriaza has contributed to the defence of human rights through legal and social counselling, her position as academic chair, and her published academic works.

Prof. Naomi Roht-Arriaza Amerika Birleşik Devletleri'nin San Francisco şehrindeki UC Hastings College of the Law isimli Hukuk okulunda öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Geçiş Dönemi Adaleti, İnsan Hakları İhlalleri, Uluslararası Ceza Hukuku ve Küresel Çevre Sorunları gibi konular uzmanlık alanına girmektedir.

Prof. Dr. Mithat Sancar

Professor Mithat Sancar is currently Vice President of Turkey's Parliament for Peoples' Democratic Party (HDP) for Mardin Province. Prior to his entry into Turkish politics, Sancar was a Professor of Public and Constitutional Law at Ankara University, on which he has written extensively. He also co-founded the Ankara-based Human Rights Foundation in 1990 and the Institute of Human Rights in 1999. Sancar also is a columnist for *BirGün* newspaper.

Uzun yıllar Ankara Üniversitesi'nde Hukuk Profesörü olarak görev yapan Prof. Dr. Sancar'ın temel uzmanlık alanları arasında Anayasal Vatandaşlık ve Geçiş Dönemi Adaleti yer almaktadır. Uzmanlık alanlarında çok sayıda yazılı eseri bulunan Sancar, Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır. 2015 yılında HDP'nin Mardin milletvekili olarak meclise girmiştir.

Prof. Dr. Mehmet Ufuk Uras

Mehmet Ufuk Uras is a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. He was previously a former leader of the now-defunct University Lecturers' Union (Öğretim Elemanları Sendikası) and was elected the chairman of Freedom and Solidarity Party in 1996. Ufuk resigned from the leadership after the 2002 general election. Ufuk ran a successful campaign as a “common candidate of the Left”, standing on the independents' ticket, backed by Kurdish-based Democratic Society Party and several left-wing, environmentalist and pro-peace groups in the 2007 general election. He resigned from the Freedom and Solidarity Party on 19 June 2009. After the Democratic Society Party was dissolved in December 2009, he joined forces with the remaining Kurdish MPs in the Peace and Democracy Party group. On 25 November 2012, he became a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. Ufuk is a member of the Dialogue Group and is the writer of several books on Turkish politics.

Prof. Dr. Mehmet Ufuk Uras İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde lisans, yüksek lisans ve doktora öğrenimini tamamladıktan sonra, milletvekili seçilene kadar İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde yardımcı doçent doktor olarak görev yapmıştır. 22 Temmuz 2007 genel seçimlerinde İstanbul 1. Bölge'den bağımsız milletvekili adayı olmuştur. Seçimlerin sonucunda %3,85 oranıyla yani 81.486 oy alarak İstanbul 1. Bölge'den bağımsız milletvekili olarak 23. dönem meclisine girmiştir. Seçimler

öncesinde liderliğinden ayrıldığı Özgürlük ve Dayanışma Partisi (ÖDP) Genel başkanlığına 11 Şubat 2008’de yapılan 5. Olağan Kongresi’ni takiben geri dönmüştür. 17 Haziran 2009 tarihinde, partinin dar grupçu bir anlayışa kaydığı düşüncesi ve sol siyasetin daha geniş bir yelpazeye ulaşması iddiasıyla bir grup arkadaşıyla Özgürlük ve Dayanışma Partisi’nden istifa etmiştir. ÖDP’den ayrılışıyla birlikte Eşitlik ve Demokrasi Partisi kuruluş sürecine katılmıştır. DTP’nin 19 kişiye düşüp grupsuz kalmasından sonra, Kürt sorununun parlamentoda çözülmesi gerektiğini savunarak Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) grubuna katılmıştır. Ufuk Uras, seçim sürecinde, kuruluş çağrısını yaptığı Eşitlik ve Demokrasi Partisi’ne üye olmuştur. 25 Kasım 2012’de kurulan Yeşiller ve Sol Gelecek Partisinin kurucularındandır ve aynı zamanda PM üyesidir. Uras’ın çok sayıdaki yayınları arasında «ÖDP Söyleşileri», “İdeolojilerin Sonu mu?” (Marksist Araştırmaları Destek Ödülü), “Sezgiciliğin Sonu mu?”, “Başka Bir Siyaset Mümkün”, “Kurtuluş Savaşında Sol”, “Siyaset Yazıları” ve “Alternatif Siyaset Arayışları” “Sokaktan Parlamente’ye” “Söz Meclisten Dışarı” ve “Meclis Notları” adlı kitapları da bulunmaktadır.

Catherine Woollard

Catherine Woollard is the current Secretary General for ECRE, the European Council for Refugees and Exiles, a pan-European alliance of 96 NGOs protecting and advancing the rights of refugees, asylum seekers and displaced persons. Previously she served as the Director of the Brussels Office of Independent Diplomat, and from 2008 to 2014 she was the Executive Director of the European Peacebuilding Liaison Office (EPLO) – a Brussels-based network of not-for-profit organisations working on conflict prevention and peacebuilding. She also held the positions of Director of Policy, Communications and Comparative Learning at Conciliation Resources, Senior Programme Coordinator (South East Europe/CIS/Turkey) at Transparency International and Europe/Central Asia Programme Coordinator at Minority Rights Group International. Woollard has additionally worked as a consultant advising governments on anti-corruption and governance reform, as a lecturer in political science, teaching and researching on the EU and international politics, and for the UK civil service.

Catherine Woollard, Avrupa Mülteci ve Sürgünler Konseyi (ECRE) Genel Sekreteri'dir. ECRE, Avrupa ülkelerinin ittifakına dayalı ve uluslararası koruma alanında çalışan yaklaşık 96 sivil toplum kuruluşunun üye olduğu bir ağıdır. Geçmişte Bağımsız Diplomatlar Grubu'nun Brüksel Ofis Direktörü olarak çalışan Woollard 2008-2014 yılları arasında çatışmanın önlenmesi ve barışın inşası üzerine çalışan sivil toplum kuruluşlarının oluşturduğu bir ağ olan Avrupa Barış İnşası İrtibat Bürosu'nun direktörü olarak görev yapmıştır. Conciliation Resources'da Siyaset, İletişim ve Karşılaştırmalı Öğrenme

Birimi Direktörü, Transparency International'da Güneydoğu Avrupa ve Türkiye Kıdemli Program Koordinatörü, Minority Rights Group'da Avrupa ve Orta Asya Program Koordinatörü olarak görev yapmıştır. Hükümetlere yolsuzluk konusunda danışmanlık hizmeti vermiş, akademisyen olarak Birleşik Krallık'taki kamu kurumu çalışanlarına siyaset bilimi, AB üzerine eğitim ve araştırma ve uluslararası politika alanlarında dersler vermiştir.

Prof. Dr. Sevtap Yokuş

Professor Dr Sevtap Yokuş is a Professor of Law at the University of Kemerburgaz, Istanbul, Turkey. She holds a PhD in Public Law from the Faculty of Law, Istanbul University, awarded in 1995 for her thesis which assessed the state of emergency regime in Turkey with reference to the European Convention on Human Rights. She is a widely published expert in the areas of Constitutional Law and Human Rights and has multiple years' experience of working as a university lecturer at undergraduate, postgraduate and doctoral level. She also has experience of working as a lawyer in the European Court of Human Rights. Since 2009 she has been contributing to the ongoing work to prepare a new constitution in Turkey.

Halen İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Doktora Programı bünyesinde başladığı doktorasını "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Türkiye'de Olağanüstü Hal Rejimine Etkisi" başlıklı tezle 1995 yılında tamamlamıştır. Akademik görevi sırasında lisans, yüksek lisans ve doktora aşamasında dersler veren Prof. Dr. Yokuş özellikle Anayasa Hukuku ve İnsan hakları Hukuk alanında uzmanlaşmıştır. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuruda pratik avukatlık deneyimi de bulunmaktadır. 2009 yılından bu yana Türkiye çapında gerçekleşen yeni Anayasa çalışmalarına dair toplantılara katılmış, bu konuda hazırlanan taslak ve raporlara katkıda bulunmuştur.

11 Guilford Street
London WC1N 1DH
United Kingdom
+44 (0) 207 405 3835

info@democraticprogress.org
www.democraticprogress.org

 @DPI_UK

 DemocraticProgressInstitute